

အဆၢဒိၣ်ယဲၣ်

အီးစတြဲလယါမုၢ်မဆါတနံၤ

အီးစတြေးလယါမုမ်ဆိတနံ

လၢတၢ်နီၤဖးတခါအံၤအပူၤနကမၤလိၤန့ၢ်ဘဉ်ဃးအီးစတြေးလယါအလုၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢပုၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အသီတဖၣ်ဒီးဒီကလုၢ်အကွၢ်ပနီၣ်န့ၢ်လီၤ. အီးစတြေးလယါမုမ်ဝဲၤအတၢ်မၤလၢအပူၤတၢ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤဒီးပုၤကူၣ်လဲၤမၤသကိးတၢ်လၢအဂ့ၤဒီးဘီမုၢ်ထံဖီကီၢ်ဖိလၢတၢ်ဟံၣ်ကဲအီၤန့ၢ်လီၤ. အီးစတြေးလယါဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပုၤပုၤသုးလီၤသုးကျဲၤအသီတဖၣ်အတၢ်မၤစၢၤဟ့ၣ်ထီၣ်ဆူထံကီၢ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်သီထီၣ်လၢအလဲၤအသးတပယုၢ်ဃီန့ၢ်လီၤ.

ဟီၣ်ခိၣ်

အီးစတြေးလယါအံၤမုၢ်ဟီၣ်ခိၣ်တက့ၤလၢအသးပုၤကတၢၢ်အကျါတခါန့ၢ်လီၤ. မုၢ်ထံကီၢ်အိၣ်ကတၢၢ်ဃုဘျၢတဘျၢလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးမုၢ်ကီးအထံကီၢ်အိၣ်ကတၢၢ်တဘျၢလီၤ. မုၢ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢအပၤကတၢၢ်ဒီးအဃုထီကတၢၢ်န့ၢ်လီၤ. အီးစတြေးလယါအဟီၣ်ခိၣ်အါတက့ၢ်န့ၢ်အထူးအစီစဉ်ဒီးတၢ်စူၤထံစူၤအဃုထီကဲဒၣ်လၢတၢ်ကသုၣ်တၢ်ဖျးတၢ်န့ၢ်လီၤ. ထံကီၢ်အဒွဲပုၤလၢအဃုထီန့ၢ်တၢ်ကီးအီၤလၢ 'the outback' ဒီးလီၤဆီဒၣ်တၢ်ကဲခိၣ်တၢ်လီၤဒီးခိၣ်ဃၢန့ၢ်လၢအဆူၣ်အနးတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. လၢအီးစတြေးလယါအပူၤထံမုၢ်ဂံၢ်ထံးအလုၢ်အပူၤဒိၣ်ကတၢၢ်တခါန့ၢ်လီၤ.

တၢ်ကဲထံကီၢ်လၢအိၣ်တဘျၢအဃု,အီးစတြေးလယါအိၣ်ဒီးတၢ်လီၤလၢအတၢ်ကသုၣ်ကသံးလီၤဆီလီၢ်အသးတဖၣ်န့ၢ်လီၤ. တၢ်ကီၢ်လီၢ်ကဝီၤအိၣ်ဒဲဒၣ်လၢကလံးစီးအီးစတြေးလယါဒီးမဲးမုၢ်ပျီအိၣ်လၢထံကီၢ်အခါသးလီၤ. ကလံးစီးတၢ်လီၤအပူၤ,တၢ်ကီၢ်တၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဆီတလဲအသးလၢတၢ်ဂီၢ်ခါတၢ်ခိၣ်တဖၣ်ဃုဒီးဘျၢပစီၤလီၤလၢကစၢၢ်အိၣ်,ဃုဒီး တၢ်ဃုထီအကလံးကီၢ်ကျဲၤလဲၤတၢ်ဖိတၢ်ကီၢ်ခါန့ၢ်လီၤ.

လၢကီၢ်စဉ်ဃုဘျၢဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢကီၢ်မိၢ်ပုၤခိၣ်ဘျၢအမံၤညါ,အီးစတြေးလယါအပဒိၣ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲၤစ့ၢ်ကီးဟီၣ်ကဝီၤလၢလၢတဖၣ်အံၤန့ၢ်လီၤ-

- Ashmore ဒီး Cartier ကီးတဖၣ်
- Christmas Island
- Cocos (Keeling) ကီးတဖၣ်
- Jervis Bay Territory
- Coral Sea ကီးတဖၣ်
- Heard ဒီး McDonald အကီးတဖၣ်အိၣ်ဒဲဒၣ်လၢအီးစတြေးလယါ Antarctic Territory
- Norfolk ကီးန့ၢ်လီၤ.

World Heritage (ဟီၣ်ခိၣ်တၢ်န့ၢ်သါ) အလီၢ်တဖၣ်

အီးစတြေးလယါတၢ်လီၤလၢတဖၣ်န့ၢ်ဘဉ်တၢ်ရဲၣ်လီၤအီၤလၢ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (ဘီမုၢ်စၢၤတၢ်ကရၢတၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သ့,စဲအံၤဒီးလုၢ်လၢထူသန့အတၢ်ကရၢကရိ) World Heritage အစရီၤအပူၤန့ၢ်လီၤ.

လုၢ်လၢထူသန့

- Australian Convict Sites (အီးစတြေးလယါပုၤဃီဖိအလီၢ်အကျဲတဖၣ်)
- Budj Bim လုၢ်လၢထူသန့ဟီၣ်ခိၣ်မံၤဖိဒိၣ်အကွၢ်အဂီၢ်တဖၣ်
- Royal Exhibition Building ဒီး Carlton Gardens အိၣ်လၢ Melbourne
- Sydney Opera House.

Sydney Opera House

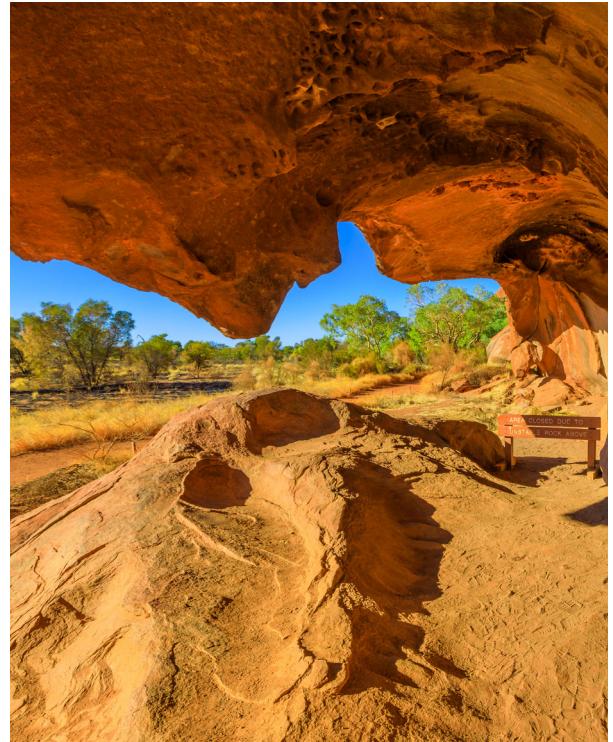
သဘာဝဆိုင်ရာ

- ဩစတြေးလျားနိုင်ငံတောင်ပိုင်းနှင့် ကွင်းစလန်ပြည်နယ်ရှိ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ နို့တိုက်သတ္တဝါများ၏ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းရှိရာနေရာများ (ရေးဗားလေး/နာရာကော့တီ (Riversleigh/Naracoorte))
- ကာဂါရီ (K'gari) (ယခင် ဖရေဇာကျွန်း)
- ဩစတြေးလျားနိုင်ငံရှိ ဂေါ့ဒ်ဝါနာ (Gondwana) မိုးသစ်တောများ
- ဂရိတ်ဘယ်ရီယာ သန္တာကျောက်တန်း (Great Barrier Reef)
- ဘလူးမောင်းတိန်း တောင်တန်းကြီး (Greater Blue Mountains Area)
- ဟာဒ်နှင့် မက်ဒေါနယ်လ်ကျွန်းများ (Heard and McDonald Islands)
- လော့ဒ်ဟောင်းဝ်ကျွန်း (Lord Howe Island)
- မက်ကောရီ (Macquarie) ကျွန်း
- နီဂါလူးကမ်းရိုးတန်း (Ningaloo Coast)
- ပါနူးလူးလူးအမျိုးသားဥယျာဉ် (Purnululu National Park)
- ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ အနောက်ပိုင်းပြည်နယ်ရှိ ရှာ့ခ်ပင်လယ်အော် (Shark Bay)
- ကွင်းစလန်ရှိ မိုးများသည့် အပူပိုင်းဒေသတော

အမျိုးစုံ

- ကာကဒူး (Kakadu) အမျိုးသားဥယျာဉ်
- တက်စ်မေးနီးယား တောကန္တာရ
- ဦးလူရူးကာတာ ဂျူတာ (Uluru-Kata Tjuta) အမျိုးသားဥယျာဉ်
- ဝီလန်ဒရာ ရေကန် (Willandra Lakes)

အထက်တွင်ဖော်ပြထားခဲ့သော အနောက်တိုင်းအထင်ကရ အမှတ်သညာများနှင့် သဘာဝအံ့ဖွယ်ရာများအပြင် နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် အက်ဘော်ရစ်ဂျစ်နယ်နှင့် တော်ရယ်စ်ရေလက်ကြားကျွန်းသားများအတွက် ထူးခြားလှသည့် အထွတ်အမြတ်ထားရာနေရာ ထောင်ပေါင်းများစွာ ရှိပါသည်။ ဤနေရာများသည် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ၏ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ စုစည်းမှု၏ အရေးပါသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများအားလုံးအတွက် အရေးပါပါသည်။ အထွတ်အမြတ်နေရာများမှာ အများအားဖြင့် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော ရှုခင်းများဖန်တီးခြင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုစံတန်ဖိုးများ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တစ်သဘောတည်းဖြစ်စေသည့် ဆက်ဆံရေးများနှင့် လူမှုအဆင့်များမြှုပ်နှံသွတ်သွင်းပေးခဲ့ကြသည့် ရှေးဘိုးဘေးဘီဘင်များ၊ ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍများ ဇာတ်ကြောင်းများနှင့် အများအားဖြင့် ဆက်စပ်နေလေ့ရှိပါသည်။

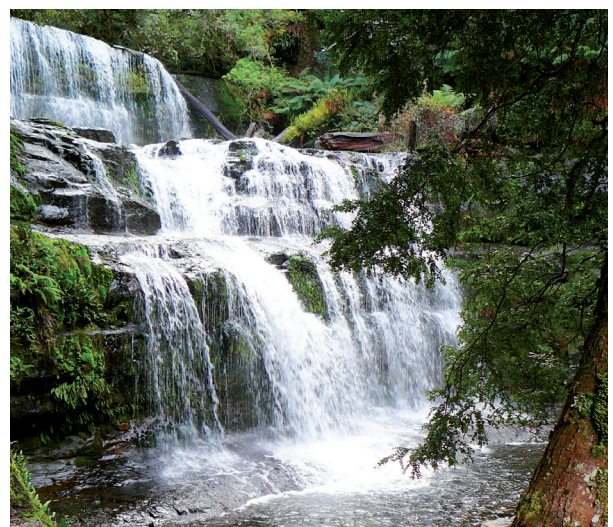

ဦးလူရူးကာတာ ဂျူတာ အမျိုးသားဥယျာဉ်ထဲရှိ ဧရာစ်ရော့ခ် (Ayers Rock) ရောမသံကျောက်တောင် အောက်ခြေတွင် လှိုင်းလုံးပုံကျောက်ဆောင်ပုံစံ တည်ဆောက်ထားခြင်း

ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံ

အက်ဘော်ရစ်ဂျစ်နယ်နှင့် တော်ရယ်စ်ရေလက်ကြားကျွန်းသားများသည် ဤမြေနှင့် ထူးခြားသောဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် ၎င်းတို့၏ အိမ်နီးချင်းများနှင့် ဆက်သွယ်မှုကို အမြဲတန်ဖိုးထားပြီး တွေ့ဆုံရန် ခရီးဝေးကြီးများ သွားလေ့ရှိသည်။ အက်ဘော်ရစ်ဂျစ်နယ်နှင့် တော်ရယ်စ်ရေလက်ကြား ကျွန်းသားများ၏ အိပ်မက်လမ်းကြောင်း ('song-lines') များသည် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ မတူညီသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကား အုပ်စုများကို ဖြန့်ကျက်လျက် ရိုးရာဥပဒေ၊ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ပထဝီအနေအထားဖြင့် ဆက်စပ်ပေးသည့် ဇာတ်ကြောင်းများ ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို နှစ်ထောင်ပေါင်းများစွာ ထိန်းသိမ်းခဲ့ကြပြီး ကျင့်သုံးလျက်ရှိကြပါသည်။

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ၏ အစိတ်အပိုင်းများစွာတွင် လူများသည် အခြားဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများ အလေးမမူမီကြသည့် ကျောင်းများ၊ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဈေးဆိုင်များကဲ့သို့ ဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်ရန် အကန့်အသတ်ရှိနေကြပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ဝေးလံခေါင်သီသော အသိုက်အဝန်းများတွင် နေထိုင်သူများအား ပံ့ပိုးပေးရန် အတူတကွ လုပ်ဆောင်နေကြပါသည်။ အခက်အခဲပြဿနာများကို ချီးကျူးဖွယ်ကောင်းသော ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများက နည်းလမ်းသစ်များရှာဖွေကြခြင်းနှင့် တီထွင်မှုအသစ်များကို ပြုလုပ်ကြခြင်းအားတို့ဖြင့် ကျော်လွှားခဲ့ကြသည်။

တက်စ်မေးနီးယားတောဇွဲမမြေ

ကွဲလွဲလီလောတင်ဘဉ်တံထီဉ်အဂံ

ဖဲ ၁၉၂၉ နံာ် Alfred Traegar, လာအအိဉ်လာ Adelaide, ဒုးကဲထီဉ် ကွဲလွဲလီလောတင်ဘဉ်တံထီဉ်အဂံအခိဉ်ထံးတဘျီန့ဉ်လီၤ. ပုၤသ့တင်တဖဉ်ဒုးလဲၤ ကွဲလွဲလီလောအကျိၤကွဲအိဉ်ခဲခါဒီဖျါတင်ဆီဉ်လီၤနီဉ်တံတဖဉ်ဃုာ်ဒီး အဝဲသ့ဉ်အခိဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤအိဉ်လာဟံဉ်ထဲတဂၤတဖဉ်,မံးရှာဉ်အသန့လၢခိဉ်တံလီၤတဖဉ်ဒီး Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander အပုၤတဝၢတဖဉ်ခဲလၢဘဉ် ဘျုးဘဉ်ဖျိဉ်ဝဲဒဉ်လၢတၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်တခါအံၤအိဉ်လီၤ. ကွဲလွဲလီလောတင်ဘဉ်တံထီဉ်အဂံအံၤမၤစၢၤသ့ဉ်ထီဉ်အိးစတြလယါအတၢ်ကရၢကရိလၢအကါဒိဉ်ခဲခါ Royal Flying Doctor Service (ကသံဉ်သရဉ်ယူၤလၢမူအတၢ်မၤစၢၤ) ဒီး School of the Air (ကွဲလၢကလံၤကျါ)န့ဉ်လီၤ.

Royal Flying Doctor Service (ကသံဉ်သရဉ်ယူၤလၢမူအတၢ်မၤစၢၤ)

Reverend John Flynn အိဉ်မူဒီးမၤဃုာ်တၢ်ဒီးပုၤကမျါၢ် လၢအအိဉ်လာခိဉ်အပုၤတဝၢတဖဉ်အပူၤန့ဉ်လီၤ. အဝဲအိဉ်ဒီးတၢ်ဆိကမိဉ်ဆိကမးလၢတၢ်ကဟံဉ်ကသံဉ်သရဉ်တဖဉ်ဒီးကဘီယူၤဆူပုၤဆါတဖဉ်လၢအအိဉ်လာခိဉ်တၢ်လီၤတသ့ဖဲအသ့လၢအဆိအချ့န့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤကဲထီဉ်တၢ်အဂီၢ်, အဝဲမၤန့ဉ်တၢ်မၤစၢၤလၢပဒိဉ်အအိဉ်,ကဘီယူၤကရၢ Qantas ဒီးပုၤဟ့ဉ်မၤဘျုးတၢ်လၢအသးဂၤတဖဉ်အအိဉ်န့ဉ်လီၤ. Royal Flying Doctor Service စးထီဉ်အသးလၢ ၁၉၂၈ သန့ကုပုၤ အိဉ်ဒီးဝဲအါဒ်အါဂၤလၢခိဉ်တၢ်လီၤတဖဉ်လၢအကိးဝဲဒဉ်တၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤတခါအံၤတန့ဉ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ကွဲလွဲလီလောတၢ်ယီၤထီဉ်အဂံမၤလီၤတၢ်ဝဲဒဉ်လၢပုၤကမျါၢ်လၢအအိဉ်ပုၤတဝၢတဖဉ်လၢအယံၤဒီးခူဝဲတဖဉ်ကသ့ကိးက သံဉ်သရဉ်တဂၤတသ့ဖဲအသ့လၢအဆိအချ့န့ဉ်လီၤ.

School of the Air (ကွဲလၢကလံၤကျါ)

တုၤလီၤလၢ ၁၉၅၀နံာ်န့ဉ်,ဖိသဉ်တဖဉ်လၢအအိဉ်လာတၢ်လီၤယံၤဒီးခူဝဲတဖဉ် ဘဉ်ထီဉ်ကွဲလီၤဖျါတၢ်ဟံးအိဉ်လၢဘီဒါဒါမ့တမ့ၢ်မၤဝဲအဝဲသ့ဉ်အတၢ်မၤလိခိဖျါလံာ်ပရၢ(တၢ်ဂီၤအိဉ်ဖျါလၢထး)န့ဉ်လီၤ. Adelaide Miethke, Royal Flying Doctor Service အကရၢခိဉ်ခဲခါတဂၤလၢအအိဉ်လာ South Australia, ထံဉ်ဝဲဒဉ်လၢ Flying Doctor ကွဲလွဲလီၤအတၢ်မၤစၢၤအံၤ မၤစၢၤစုာ်ကိးဖိသဉ်တဖဉ်အအိဉ်လာဟံဉ်လၢအကကတိၤတၢ်ဒီးအသရဉ်သမါတဖဉ်န့ဉ်လီၤ. Alice Springs အတၢ်မၤစၢၤစးထီဉ် ကလံၤကျါတၢ်မၤလိကျါခံာ်ဖဲ ၁၉၄၈နံာ်န့ဉ်လီၤ. The School of the Air န့ဉ်တၢ်စးထီဉ်သ့ဉ်ထီဉ်အိးလၢအဖိးသဲစးစုာ်ကိးန့ဉ်အလီၢ်ခဲန့ဉ်လီၤ. အိးစတြလယါအတၢ်လဲၤဒီဖျါအံၤမၤစၢၤဝဲဒဉ်ထံကိးအဂၤအါဘျုးလၢကသ့ဉ်ထီဉ်ဆိလီၤအဝဲသ့ဉ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤလၢအဒိးသိးလီၢ်အသးတဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

ကွဲလွဲလီၤယီၤထီဉ်ဂံၢ်အလီၢ်လံာ်တခါအံၤအလီၢ်ကွဲလွဲလီလၢအဖိဉ်နီၢ်ဂံၢ်လၢအထီမၤပုၤအလီၢ်ဒီးအခဲအံၤအံၤတၢ်လီၤန့ဉ်လီၤ. Royal Flying Doctor Service of Australia ဒီး School of the Air မၤန့ဉ်ဒီးတၢ်ဆူညါဒီးဘဉ်ဘျုးဘဉ်ဖျိဉ်ဒီးဝဲဒဉ်ပုၤလၢအအိဉ်လာအိးစတြလယါခိဉ်ပုၤတဝၢတဖဉ်အပူၤန့ဉ်လီၤ.

အီးစတြလယါအကွပ်နီ

အီးစတြလယါအကွပ်နီလိပ်ထိပ်ဖးထီၣ်အသးလၢတၢ်ဂ့ၢ်အါမံလၢအဟံဃုာ်ပထူလံၤအတၢ်န့ၣ်သးဒီးလုၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်,ပတၢ်ကဲတြးတံးရှဲဖိအိၣ်တဖၣ်,ပပုၤကလုာ်အတၢ်တဒ်သးလိာ်အသးတဖၣ်,ပတၢ်စံၣ်စီ,တၢ်အလုၢ်အပူၤလၢအန့ၣ်ကိးန့ၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်မူ,ပတၢ်အိၣ်မူအကွပ်အဂီၤဒီးအီးစတြလယါဖိလၢပဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ် ၆,ပအီးစတြလယါအတၢ်တဲ ကွၢ်ဘၣ်လၢပတၢ်စံၣ်စီတက့ၢ်. အတၢ်ဂ့ၢ်လီၤဆီတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးအီးစတြလယါအန့ၣ်ပူၤကွၢ်လၢအိၣ်လၢနီၣ်တၢ်ပၤအဖီလၢဒီး Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander အမုၢ်မဆါတန့ၢ်အံၤတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်ဒီးတၢ်လၢအကဲထီၣ်တယံာ်ဒီးဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲတဖၣ်ဟံဃုာ်အီးစတြလယါအပူၤတတၢ်လၢအိၣ်ဒီးလုၢ်လၢအါကလုာ်,အတၢ်ဒ်သးလိာ်အသးအိၣ်ထံးခိၣ်ဘီဒီးအန့ၣ်ဆၢဒိၣ်ဒီးတၢ်တၢ်တဖၣ်,အဒိဒ်သးတၢ်ဒုးတဖၣ်,လၢအဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ဆၢဒိၣ်အီးစတြလယါဒ်ထံကီၢ်တဘျီအသးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအိၣ်တုၤလၢလံာ်အဆၢဒိၣ်တခါအံၤကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်မူအကွပ်အဂီၤတနီၤလၢပမၤအီးဒီးပုၤလၢပဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲဒီးတၢ်မုၢ်လၢသးခု

ပုၤအီးစတြလယါဖိအါဒ်အါဂၤအိၣ်တၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲဒီးအီးစတြလယါတၢ်လိာ်ကွဲဖိတဖၣ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးတၢ်အစၢလၢအလီၤကမၤကမုၢ်လၢဘီမုၢ်ထံကီၢ်တခါအပတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢပတၢ်စံၣ်စီဒီးတကတီၢ်ညါ,တၢ်လိာ်ကွဲဟံဃုာ်ဖျါထီၣ်တၢ်လီၤဆီဒီးထိးပုၤအီးစတြလယါဖိတဖၣ်ခံမံၤလၢန့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤသးလၢသီလံၤလံၤ,တၢ်လိာ်ကွဲဟံဃုာ်ပူၤဖျါတခါလၢတၢ်အိၣ်သးအနီၣ်နီၣ်လၢအကဲတၢ်အန့ၣ်အကျါန့ၣ်လီၤ. အခါဖဲတၢ်ဒုးအဆၢကတီၢ်ဒ်လံာ်,အီးစတြလယါတၢ်ဒိသဒါအသးမုၢ်ဖိတဖၣ်ရဲၣ်ကျါဝဲဒၣ်တၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲအတၢ်ပြၢတဖၣ်လၢတၢ်ကမၤစၢၤမၤညါလီၤတၢ်သ့ၣ်ကိၢ်သးဂီၤလၢတၢ်ဒုးပျီပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်ကွဲဟံဃုာ်စုၢ်ကိးခိၣ်တဖၣ်တခါလၢအပူၤလိာ်ကွဲဖိမုၢ်ဂုၤပုၤကွၢ်တၢ်တဖၣ်မုၢ်ဂုၤခံဖုလၢကတူၢ်ဘၣ်လၢအဟံဃုာ်ဟံဂီၢ်ဒီးဘၣ်ထွဲဘၣ်သးဒီးတၢ်တမံၤလၢအကါဒိၣ်ဝဲဒၣ်လၢအီးစတြလယါအပူၤတတၢ်လၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိဒီးပုၤသးလိာ်သးကျဲအီးစတြလယါဖိတဖၣ်မုၢ်ပုၤလိာ်ကွဲဖိလၢအတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဒိၣ်ဒိၣ်ကလံာ်ထံကီၢ်ဖိအကျါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤအီးစတြလယါဖိအါဒ်အါဂၤဟံဃုာ်ဟံဂီၢ်လၢတၢ်လိာ်ကွဲအကရူၢ်ဒ်သးဒီးခရဲးကဲးတဲ,ဘါစကဲးဘီလ်,နဲးဘီလ်ဒီးဟီးကံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖျါတုၤအနီၣ်ဂံၢ်တဖၣ်လၢစီးခါ,ရးဘံာ်ကရုၤ,ရးဘံာ်စၢၤဖျါကရုၤဒီးလီၤလီၤဆီဆီထံလၢအီးစတြလယါအဂီၢ်တၢ်လိာ်ကွဲလၢအမုၢ် Australian Rules Football ('Aussie Rules') မုၢ်တၢ်လိာ်ကွဲလၢအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါလၢအီးစတြလယါအပူၤလၢတၢ်ကလိာ်ကွဲအီးဒီးကွၢ်အါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပီၤထံ,ထဲနဲးစံး,အဲးသလဲထံးခဲ,ဂီၤဖဲ,တၢ်ယီၤလုၢ်ယီၤ,တၢ်ဟးလၢပုၤပူၤ,တၢ်ဒီးလပီဒီးတၢ်ဒီးစကဲးလၢပစီၤအကျါတဖၣ်မုၢ်စုၢ်ကိးတၢ်မုၢ်လၢသးခုအတၢ်ဟူၤတၢ်ဂီၤလၢအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယါအံၤလီၤဆီဒ်တၢ်ဟံဃုာ်အသးလၢအတၢ်တုၤထီၣ်ဘးလၢဘီမုၢ်ထံကီၢ်တဖၣ်အကျါလၢအတၢ်လိာ်ကွဲခရဲးကဲးတဲအယိန့ၣ်လီၤ. အီးစတြလယါဒီးအဲးကလံး ခရဲးကဲးတဲအကရူၢ်တဖၣ်မုၢ်တုၤပြၢလိာ်သးအိၣ်အမုၢ်ခံဖုစးထီၣ်လၢဝဲလၢဖျါန့ၣ်န့ၣ်အကတၢ်လံၤလံၤလီၤ.

Melbourne Cup, တၢ်ပြၢပၤလၢအဟံဃုာ်ထံကီၢ်မုၢ်က သ့ၣ်သ့ၣ်ပြၢပၤအိၣ်ကတၢ်တခါလၢဟီၣ်ခိၣ်ချါလီၤ. Melbourne Cup တၢ်ပြၢအိၣ်ထံးတဘျီန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ၁၈၆၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. Melbourne Cup အံၤတၢ်မၤအီၤဖဲလိာ်ခိၣ်ဝဲဘၣ် အိၣ်ထံးတနွံလါဆၢန့ၣ်,ဒီးမုၢ်ကမုၢ်အနံၤသဘျီလၢဘဲးထံရံၤအပူၤစးထီၣ်လၢ ၁၈၇၇ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

Sir Donald Bradman (၁၉၀၈-၂၀၀၁)

Sir Donald Bradman, မုၢ်ခရဲးကဲးတဲဘဲးမဲန့ၣ် အဂ့ၤကတၢ်တဂၤလၢစံၣ်စီအပူၤ,ဒီးမုၢ်အီးစတြလယါတၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲ အပူၤမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါတဂၤလီၤ. အဝဲဒၣ်န့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်လၢ Bowral, New South Wales, ဒီးအတၢ်လိာ်ကွဲခရဲးကဲးတဲအိၣ်ထံးတဘျီလၢအီးစတြလယါအဂီၢ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲဒၣ်ဖဲ ၁၉၂၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

အမုၢ်ပုၤလၢအသ့ၣ်ချဲးတဂၤလၢ. အတၢ်လဲၤဆူ England အိၣ်ထံးတဘျီဖဲ ၁၉၃၀ နံၣ်န့ၣ်,အလဲၤတလၢကွၢ်တၢ်တီၢ်ခရဲးကဲးတဲအတၢ်ဟံဃုာ်ပနီၣ်တဖၣ်ခဲလၢန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအသးပုၤထီၣ် ၂၁ နံၣ်န့ၣ်,အဝဲဒၣ်ကဲထီၣ်တုၤလံာ်အီးစတြလယါအပူၤမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါတဂၤလီၤ. ဖဲအတၢ်လဲၤလၢခံကတၢ်ဖဲ ၁၉၄၈ နံၣ်,အကရူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ် "ပုၤလၢတၢ်မၤန့ၢ်အီၤတန့ၢ်" မုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်န့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပြၢထီၣ်ဒါ England ကိးဘျီဒီးအယိန့ၣ်လီၤ.

ဒွဲလါ

အီးစတြေလယါအိန်ဒီးဒွဲလါလါအဟူးဂဲလိပ်ဖးထီၣ်ဒၣ်အသးတလီၢ်လီၢ်လါအဟ်ယုာ်ထံကီၢ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်လုာ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အီးစတြေလယုာ်ပုၤမၤဒွဲလါတၢ်ကွၢ်သ့လါအထူးဖျါတၢ်ထံၣ်ဒီးဒီးတၢ်ဂဲၤအီးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟ်ယုာ်တၢ်ဂီၤမူဒွဲလါ,သံၣ်ယုထၢၣ်,တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢဒီးတၢ်ဂဲၤကလံာ်မ့ၢ်တၢ်ဟ်ဒိၣ်ဟ်ကဲအီးလါအီးစတြေလယါဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂဲၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဒွဲလါဘၣ်ဃးဒီးလံာ်လဲၢ်

အီးစတြေလယါအိန်ဒီးထူသန့လါလံာ်လဲၢ်လါအဆူၣ်တခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤစးထီၣ်အသးဒီးတၢ်တဲမုာ်န့ၢ်လါအဘၣ်ထွဲဒီး Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်ဒီးလဲၢ်တၢ်ဆူညါဒ်ထးခိၣ်တၢ်တဲမုာ်ပုၤဃာ်ဖိဟဲတုၤဝဲဒၣ်မဲ ၁၈ ယၤဖျိာ်န့ၣ်အကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

အီးစတြေလယါအတၢ်ကွဲးလါအခိၣ်ထံးတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတပျီၢ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တခါလါတၢ်ကအိၣ်မူလါခိၣ်ဃၢၤလါအနးတခါအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကွဲးတၢ်ဒ်သီး Henry Lawson ဒီး Miles Franklin တဖၣ်ကိးထါတဖၣ်ဒီးတၢ်တဲတဖၣ် လါအဘၣ်ဃးဒီးတပျီၢ်ဒီးအီးစတြေလယုာ်ဖိအတၢ်အိၣ်မူ အကျိၤအကျဲန့ၣ်လီၤ.

အီးစတြေလယုာ်ပုၤကွဲးပုၤဖးထီ Patrick White, ဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢလံာ်လဲၢ်ဂုၤဝီဖဲ ၁၉၇၃န့ၣ်လီၤ. ပုၤအီးစတြေလယါအပုၤကွဲးလံာ်လဲၢ်လါခါအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါလါအဂဲၤတဖၣ်ဟ်ယုာ် Peter Carey, Colleen McCullough, Sally Morgan, Tim Winton, Tom Keneally ဒီး Bryce Courtenay.

Judith Wright (၁၉၁၅-၂၀၀၀)

Judith Wright

မ့ၢ်စံၣ်နီၤပုၤကွဲးထါတဂၤ,ပုၤကတီၤခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဒီးပုၤဂဲၤလီၢ်ကတီၤတၢ်လၢပုၤအ Aboriginal ဖိတဖၣ်အခွဲးအယာ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်အံၤဘၣ်အီးစတြေလယါဒီးအပုၤကလုာ်လါအထါအပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤလၢကပီၤအီးဒီးတၢ်လၢကပီၤအါခါလါအဟ်ယုာ် Encyclopaedia Britannica Prize လၢလံာ်လဲၢ်အဂီၢ် ဒီး Queen's Gold Medal လၢထါအဂီၢ်လီၤ. အဝဲမ့ၢ်စ့ၢ်ကီး Australian Conservation Committee ဒီး Aboriginal Treaty Committee အကမံးတၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Judith Wright အံၤတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အီၤဒ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအတၢ်ဒုးလဲၢ်ထီၣ်လဲၢ်ထီၣ်အီးစတြေလ လယုာ်အလံာ်အလဲၢ်ဒီးပုၤဂုၤဝီဒီး ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်အတၢ်မၤဂုၤထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

သံၣ်ယုထၢၣ်ဒီးတၢ်ဂီၤမူ

အီးစတြေလယုာ်တၢ်ဂဲၤဒ်တဖၣ်,တၢ်ဂီၤမူတဖၣ်ဒီးပုၤဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဂီၤမူတဖၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ်အီၤလါအီးစတြေလယါဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ. အီးစတြေလယါအပုၤဂဲၤဒ်တၢ်ဂီၤမူဒ်သီးဒီး Cate Blanchett, Geoffrey Rush, Nicole Kidman ဒီး Hugh Jackman ဒီးပုၤဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဂီၤမူအဒိဒ်သီး Peter Weir ဒီး Baz Luhrmann တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တုၤလံာ်ထံဂုၤကီၢ်ဂဲၤအတၢ်လၢကပီၤလါအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဂီၤမူလါအဂ့ၤဒိၣ်မးတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

ဒွဲလါလါအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ထံၣ်

အီးစတြေလယုာ်အဒွဲလါလါအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ထံၣ်လါတၢ်ဟ်ပနီၣ်အီၤအါကတၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ထူလံၤအပနီၣ်အတၢ်ခိၣ်တၢ်ဂီၤဖဲၣ်ယုာ်ဖျိာ်န့ၣ်တပျီၢ်အပုၤခိၣ်တၢ်ဂီၤဒ်သီးဒီး Tom Roberts, Frederick McCubbin ဒီး Arthur Streeton တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲၣ်ယုာ်ဖျိာ်န့ၣ်အဖးဖိန့ၣ်, ပုၤဒုးကဲထီၣ်ဒွဲလါဒ်သီးဒီး Russell Drysdale ဒီး Sidney Nolan န့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်လီၢ်လါအီးစတြေလယါအခါသးအတၢ်နးတၢ်ကျဲၤတဖၣ်စီၣ်ဝဲၤကဲၤလီၤ. ဖဲၣ်အတယံာ်ဒီးဘၣ်, Brett Whiteley မၤန့ၢ်ဘီမုာ်ထံကီၢ်အတၢ်စံးပတြၢၤလါအတၢ်ခိၣ်တၢ်ဂီၤလါအလီၤဆီဒီးအိၣ်ဖျါတြၢၢ်ကလံာ်န့ၣ်လီၤ. ထူလံၤအဒွဲလါ,ဟ်ယုာ်1]Albert Namatjira, Emily Kame Kngwarreye, Gloria Petyarre, Rover Thomas ဒီး Clifford Possum Tjapaltjarri, တၢ်ယုပူၤအီၤအါထီၣ်လါအီးစတြေလယါဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢဒီးတၢ်ဂဲၤကလံာ်

အီးစတြလယၢ်အတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ်အီၤအါကတၢၢ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ် didgeridoo အကလုာ်မ့ၢ်ထူလံၤအတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢအပီးအလီသးပုၤတခါန့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယၢ်ဖိတဖၣ်တူၢ်လိာ်ဒီး ဖျိုးစိလၢတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢအလီၤကဝီၤခဲလၢာ်ဒီးလၢဘီၤမ့ၢ်ထံကီၢ်တဖၣ်အကျါတၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ပနီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဆူလးစံာ်ကၢၣ်,ခိထရံၣ်ဒီးရီးခဲတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယၢ်ပုၤသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤအါဟံၣ်သ့ၣ် Kylie Minogue, Jimmy Barnes, Paul Kelly, Olivia Newton-John, John Farnham, Nick Cave, ဒီးထူလံၤပုၤသ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢတၢ်ဖိဒ်သီး Archie Roach, Gurrumul ဒီး Jessica Mauboy တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယၢ်တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢအကရူၢ်ဒ်သီး AC/DC ဒီး INXS မၤန့ၢ်အါထီၣ်ပုၤလူၤဟံၣ်အဝဲသ့ၣ်အခံလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိတဘျီန့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယၢ်အတၢ်ဂဲၤကလံာ်ဖိထီၣ်ဖးထီၣ်မ့ၢ်လၢပုၤဂဲၤကလံာ်ဖိဒီးပုၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂဲၤကလံာ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဒိၣ်အမ့ၢ်အတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢအမ့ၢ်ပုၤဒ်သီး Sir Robert Helpmann, Meryl Tankard, Stephen Page, ဒီး Li Cunxin တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. Bangarra မ့ၢ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander တၢ်ဂဲၤကလံာ်အခိပနီၣ်,တၢ်စးပတြၢၤအီၤလၢထံကီၢ်အပူၤဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂဲၤလၢအတၢ်ဂဲၤကလံာ်အက့ၢ်အဂီၢ်လၢအလီၤခီ,တၢ်ကလုာ်အတၢ်အိၣ်ဝးတရံး,တၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢဒီးအက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

စဲအ့ၣ်အတၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဒီးတၢ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်

အီးစတြလယၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤနီၣ်လၢအဆူၣ်အကီၢ်လၢစဲအ့ၣ်အတၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢတၢ်လီၤဒ်သီးဒီးကသံၣ်ကသီ,စးဖိကဟ့ၣ်,တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျၢတၢ် ချဲလၢၢ်ချဲလုးဒီးတၢ်ထုးထီၣ်ပီးလိတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤအီးစတြလယၢ်ဖိတဘျီဂၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လၢဟ့ၣ်ကပီၤတၢ်လံၤအီၤဒီး Nobel Prize လၢစဲအ့ၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီအတၢ်ဃုထံၣ်န့ၢ်တၢ်လၢအသီတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤကဲထီၣ်ကဲထီၣ်လၢစဲအ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်လံၤ Australian of the Year အတၢ်လၢကပီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၅န့ၣ်န့ၣ်တၢ်လၢကပီၤအံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဆူသရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ Fiona Wood လၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖျၢအထံလၢဖဲဘၣ် လၢမ့ၢ်အူအိၣ်အီၤအလီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၆ န့ၣ်,တၢ်လၢကပီၤအံၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဆူသရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ Ian Frazer, လၢအဒုးကဲထီၣ်ဒါလီၤခိၣ်ထိးခဲစၢၣ်အကသံၣ်ဒိသဒါန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၀၇ န့ၣ်, သရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ Tim Flannery,မ့ၢ်ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်အစဲအ့ၣ်ဖိလၢအကဲဒိဂုၤတၢ်ဘၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်လၢကပီၤအံၤန့ၣ်လီၤ.

သရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ Wood ဒီး သရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ ခံၤလၢကသုးအသးဆူအီးစတြလယၢ်ဒီးလၢညါအိၣ်လၢ Britain န့ၣ်လီၤ. သရၣ်မ့ၢ်ဒိၣ်စိ Frazer အပုၤထုးထီၣ်စၢၤအီၤတၢ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် Dr Jian Zhou, အိၣ်သုးဃီၤအသးလၢ China ဒီးကဲထီၣ်စ့ၢ်ကီးအီးစတြလယၢ်အထံဖိကီၢ်ဖိတဂၤလီၤ.

Dr Fiona Wood AM (အိၣ်ဖျဲၣ် ၁၉၅၈)

Dr Wood မ့ၢ်အီးစတြလယၢ်အကသံၣ်သရၣ်ကွဲးကါတၢ်ဒီးပုၤဃုသ့ၣ်ညါမၤလီၤ တၢ်တဂၤလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ်မၤတၢ်လၢ အသီဒီးတၢ်ပးကဲအီၤဒိၣ်ဒိၣ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကသံၣ်သရၣ်ကွဲးကါတၢ်လၢအမၤဂုၤထီၣ်ဒီးမၤဘၣ်လိာ်က့ၤနီၣ်ခိၣ်က့ၤဂီၢ်လၢအဟးဂီၢ်တဖၣ်ဒီးမ့ၢ်ပုၤစဲၣ်နီၣ်လၢအကွဲးကါပုၤလၢမ့ၢ်အူအိၣ်တဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျီအပတီၢ်လီၤ.အဝဲမ့ၢ်ပုၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျိၤကျဲၤအသီလၢတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလီၤဒီးစးဖိကဟ့ၣ်အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်လၢမ့ၢ်အူအိၣ်အကသံၣ်ကသီအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ခိဖျိအတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢ ပုၤတူၢ်တၢ်တဖၣ် ဘၣ်လံၣ်အမ့ၢ်ပိးထီၣ်ဖဲ ၂၀၀၂ န့ၣ်အကတီၢ် Dr Wood ကဲထီၣ်ပုၤဒီးန့ၢ်တၢ်လၢကပီၤလၢအီးစတြလယၢ် Member of the Order ဖဲ ၂၀၀၃ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်မၤစၢၤတၢ်လၢကပီၤကွဲးကါတၢ်ယာ်ပုၤလၢမ့ၢ်အူအိၣ်အီၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤအဝဲဘၣ်တၢ်ဃုထံၣ်အီၤလၢအီးစတြလယၢ်အတၢ်န့ၣ်တဘျီတၢ်လၢကပီၤလၢအမ့ၢ် Australian of the Year ဖဲ ၂၀၀၅ န့ၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

သရုပ်ဆောင် Fred Hollows (၁၉၂၉-၁၉၉၃)

သရုပ်ဒိုင်စီ Fred Hollows နှင့်မာ်
မာ်ချုံတၢ်ကူၣ်သ့ပီညါသရၣ်(မာ်ချုံကသံၣ်သရၣ်)လၢအသးဂ့ုတဂၤလၢအ
မၤစးဒးကပီၤထီၣ်ကပုၤအကညီအီၣ်အဂၤတကကွၢ်လၢအီးစတြလ
ယါအပူၤဒီးထံကီၢ်လၢအကုပသီထီၣ်သီသီဖိတဖၣ်အမံၣ်ချုံန့ၣ်လီၤ. Fred
Hollows အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ဝဲၣ်ၣ်လၢ New Zealand န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၆၅
န့ၣ်န့ၣ်အဝဲသးအသးဆူအီးစတြလ ယါဒီးကဲထီၣ်မာ်ချုံအဝဲကျိၣ်နီၣ်လၢ
Sydney တၢ်ဆါဟံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဝဲနာဝဲဒံဒံဆူဒံဆူကလံလံတံတုလံသံသံသံကဘံမုဝဲဒံလံပု၊
ကံးဂးဒဲးအဂီၢ်ဒီးမးစာလူထီၣ် Aboriginal Medical Service
အခီၣ်ထံးတခါလံအဝဲအံၤအိၣ်ဝဲဒံလံ၊
အံးစၣ်လူယါတံလီၢ်ဝဲးဝဲန့ၣ်လီၤ.

ဖဲၤဥၣ်တူဝ်န့ၣ်၊ Fred Hollows လဲၤတၢ်ဒီးတီၣ်ခိၣ်ဒိတဘျုးဒီးမၤစၢၤသ့ၣ် ထီၣ်မံၤချံအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချံအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢထံကီၢ်လၢအ ကံၤထီၣ်ပသီထီၣ်သီသီတဖၣ်အပ္ဍဲန့ၣ်လီၤ။ ဖဲၤလါအဖွဲၣ် ၁၉၈၉န့ၣ်န့ၣ်၊ အဝဲဂဲၤထီၣ်အီးစၢၤတြုလယၣ်အထံဖိ ကီၢ်ဖိတၢ်ဂၤန့ၣ်လီၤ။

သရော်ဒိုဗ်စ် Hollows အတတ်ဖုံးတတ်မလှလှအဂ္ဂုအံလဲအသးဆူညါနီဖို
တက်ကရကရိလအမှ် Fred Hollows Foundation နှ်လီၤ.

Australian of the Year (တနံင်အံၤပုၤအီးစတြလယၢ်)

စးထီၣ်လၢ ၁၉၆၀ နံၣ်န့ၣ်, Australian of the Year တၢ်လၢကပီၤမၤလၢကပီၤဝဲဒၣ်အီးစတြလယၢ်ဖိလၢအကဲဒိဂုၤတၢ်ဘၣ်တဖၣ်အတၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဒီးအတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤတဂၤလၢလၢဆၢထီၣ်မၤလၢအီးစတြလယၢ်ဖိတဂၤလၢတၢ်အိၣ်မူအတၢ်လဲၤတခါလၢအတၢ်လၢကပီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Australian of the Year မ့ၢ်ပုၤလၢအမၤတၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ် အတၢ်မၤအပူၤဒီးဖဲမၤတၢ်လၢထံကီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဟူၤထီၣ်ဂဲၤထီၣ်ပသးဒီးတၢ်ပုၤလၢပကမၤပနီၢ်ကစၢ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်လၢကသ့ၣ်ထီၣ်အီးစတြလယၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်အလီၢ်တဘျီန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢကပီၤတဖၣ်ဟံၣ်ယုၢ် Young Australian of the Year (သးစၢ်အီးစတြလယၢ်ဖိလၢတနံၣ်အံၤ), Senior Australian of the Year (သးပုၤအီးစတြလယၢ်ဖိလၢတနံၣ်အံၤ)ဒီး Australia's Local Hero (အီးစတြလယၢ်လီၢ်ကဝီၤပုၤဒုပုၤယီၤ)န့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအဒီးန့ၣ်တၢ်လၢကပီၤအံၤလၢခါခဲအံၤဒီးအပူၤကွံၣ်တဖၣ်အမံၤစရီၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဝဲ www.australianoftheyear.org.au န့ၣ်လီၤ.

Dr James Muecke AM

မံၣ်ချံကသံၣ်သရၣ်ဒီးတၢ်ဒီးသဒၢဆိဟံၣ်မံၣ်ချံအတၢ်တထံၣ်တၢ်ပုၤမၤအိၣ်ထီၣ်သီတၢ် 2020 Australian of the Year

Dr Muecke မ့ၢ်ပုၤလၢအသ့ၣ်ထီၣ်စၢၤ Sight For All, တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်အကရၢလၢအတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်တၢ်ကမၤဟီၢ်ကွံၣ်တၢ်တထံၣ်တၢ်ခီၣ်ဖျိတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါ,တၢ်ကွံၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးဟ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိဆူပုၤမၤသကိးတၢ်လၢထံကီၢ်အဂၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

Dr Muecke နံၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်တထံၣ်တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂ့ၢ်ဝီၣ်ခွဲးယာ်တခါဒီးမၤတၢ်လၢကဒုးကဲထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်တဘျီလၢပုၤကိးဂၤဒီးထံၣ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဖရိၣ်ဖဲးစၢၣ် Michelle Simmons (အိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ် 1967)

ဖရိၣ်ဖဲးစၢၣ်လၢဖဲးစးတၢ်သဟီၣ်ညါ(quantum physics) မၤန့ၣ်တၢ်လၢကပီၤလၢအမ့ၢ် Australian of the Year ဖဲ ၂၀၁၈နံၣ်

ဖရိၣ်ဖဲးစၢၣ် Simmons မ့ၢ်ပုၤမၤဆိတၢ်လၢ အဲးထီၣ်ခဲ လဲးထီၣ်နီၣ်ဒီးခွံထၢၣ်မိၣ်ဖျိထၢၣ်အတၢ်မၤအဂ့ၢ်ဒၢ ဝီအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤလၢလၢညါလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအဝဲကိးဝဲအမံၤဒ် “မူပျီအတၢ်ပျၢဖဲခိၣ်ဖျိထၢၣ်အစီဆၢကတီၢ်ဒဲး”အသိးဖရိၣ်ဖဲးစၢၣ် Simmons ပညိၣ်လီၤလၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ခွံထၢၣ်မိၣ်ဖျိထၢၣ်တခါလၢကယဲၤလီၤဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကိၢ်လၢအကယံၤလၢန့ၣ်လၢအကထိတဖၣ်လၢစၢၤကိၢ်မံးနီၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃုထံၣ်န့ၣ်ဒီးအံၤတခါအိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးလၢကဆိတလဲတၢ်တုၤထီၣ်ကသံၣ်ကသီ,တၢ်တယာ်တဲဆိဟံၣ်မုၢ်နီၣ်ကလဲၤသီၣ်ဂီၤ,ကဟ့ၣ်လၢအနီၣ်ဒၣ်အသး,စဲးဖိကဟ့ၣ်အတၢ်ကွံၣ်တၢ်ဆဲးဒီးအဂၤဆူညါတဖၣ်လီၤ.

ဖဲ ၂၀၁၈, ဖရိၣ်ဖဲးစၢၣ် Simmons မၤန့ၣ်အီးစတြလယၢ်လၢကပီၤ (Australian of the Year) လၢအတၢ်မၤဒီးအတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးလၢခွံထၢၣ်မိၣ်ဖျိထၢၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤအဲးစဲအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၂၀၁၉, အဝဲဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီၤဒီးအီးစတြလယၢ်အပဒိၣ်ဖဲးဒိၣ် (Officer of the Order of Australia) လၢအမ့ၢ်တၢ်ပနီၢ်အံၤ“တၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအလီၤဆိလၢစဲအံၤအတၢ်ကွံၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အိၣ်န့ၣ်တဂၤအသိးလၢခွံထၢၣ်မိၣ် ဒီး အဲးထီၣ်ခဲလဲးထီၣ်နီၣ်ဒီးဒ်ပုၤတဂၤလၢတၢ်ကွံၣ်လိအီၤအလီၢ်အိၣ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသုံး ငွေကြေး

ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံသုံးငွေကြေးပေါ်မှ ရုပ်ပြပုံများမှာ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသော လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် သင်္ကေတအမှတ်အသားများကို သရုပ်ဖော်သည်။

ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံသုံးငွေကြေးအပေါ်တွင် ဖော်ပြရန် အရွေးချယ်ခံကြရသော နာမည်ကြီးပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံလူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ တိုးတက်ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု၊ သိပ္ပံပညာနှင့် နည်းပညာ၊ နိုင်ငံရေး၊ စက်ဘက်ရေးရာထူးချွန်မှုနှင့် အနုပညာလောကများတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုပြီး လက်ဦးစွမ်းဆောင်ရှင်များနှင့် အထူးပါရမီရှင်များဖြစ်ကြသည်။

ဘုရင်မကြီး Elizabeth II (၁၉၂၆-၂၀၂၂)

ဘုရင်မကြီး Elizabeth II သည် ဩစတြေးလျနိုင်ငံ၏ အဓိပတိ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သူမသည် ဩစတြေးလျနိုင်ငံနှင့် ယှဉ်တက်ကင်ဒန်၏ ဘုရင်မကြီးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ သူမသည် သူမ၏ ရှည်လျားပြီး ကျော်ကြားသည့် အုပ်စိုးစဉ်တစ်လျှောက် ခိုင်မာပြီး တည်ငြိမ်လျက်ရှိခဲ့ပါသည်။

ပါလီမန်လွှတ်တော်နှင့် အဆောက်အဦးရှေ့မျက်နှာစာ အပြောက်အမွှမ်းများ

ပါလီမန်လွှတ်တော်၏ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအစီအစဉ်ကို ပါလီမန်လွှတ်တော်ဆောက်လုပ်ရေးအာဏာပိုင်မှ ပေးသည့် ရှုခင်းပုံဖော်သည့်ဒီဇိုင်း အစီအစဉ်ကိုအခြေခံထားပါသည်။ အဆောက်အဦးရှေ့မျက်နှာစာ အပြောက်အမွှမ်းများကို 'Possum and Wallaby Dreaming' ခေါင်းစဉ်ဖြင့် မိုက်ကယ်နယ်လ်ဆန် ဂျာဂါမရာ (Michael Nelson Jagamara) ရေးဆွဲသည့် အလယ်ပိုင်း သဲကန္တာရ အစက်အပြောက်စတိုင် ပန်းချီကား (Central Desert dot-style painting) ကို အခြေခံထားပါသည်။

Dame Mary Gilmore (1865–1962)

ဒေးမေရီဂီးလ်မိုဇ်သည် (Dame Mary Gilmore) စာရေးဆရာမ၊ သတင်းထောက်၊ ကဗျာဆရာမနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတိုးတက်မှုအတွက် အကျိုးဆောင်ဖြစ်သည်။ သူမရေးသားသော စာပေများနှင့်အတူ အမျိုးသမီးများ၊ ဆင်းရဲသားများနှင့် အက်ဘော်ရစ်ဂျင်နယ်နှင့် တောရယ်စရေလက်ကြားကျွန်းသားများကိုယ်စား ပြောကြားခြင်းများကြောင့် ယနေ့တိုင် သတိရခြင်းခံရသည်။

AB 'Banjo' Paterson (1864–1941)

အင်ဒရူး ဘာတန် ပက်တာဆင်သည် (Andrew Barton Paterson) ကဗျာဆရာ၊ သီးချင်းရေးဆရာနှင့် သတင်းထောက်ဖြစ်သည်။ သူသည် 'ဘင်ဂျီ' ပက်တာဆင်အမည်နှင့် ရေးသားခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံတွင် အထင်ရှားဆုံးဖြစ်သော ရိုးရာသီချင်းဖြစ်သည့် 'ဝေါ့လ်ဇင်း မတီးလ်ဒါ' (Waltzing Matilda) သီချင်းစာသားကြောင့် သတိတရရှိရသည်။

Reverend John Flynn (1880–1951)

ဘုန်းတော်ကြီး ဂျန် ဖလင်းန့်သည် (Reverend John Flynn) ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ လေယာဉ်ဖြင့် ပျံသန်း၍ ဆေးကုသပေးသည့် တော်ဝန် ဆရာဝန် ဝန်ဆောင်မှုကို စတင်ခြင်းအားဖြင့် ကမ္ဘာ့ပထမဆုံး လေယာဉ်ပျံဖြင့် ပျံသန်း၍ ဆေးကုသသည့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုကို စတင်ခဲ့သည်။ သူ့အား ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ၏ ဝေးလံသီခေါင်သော နေရာများ၌ ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုပေးကာ အသက်ပေါင်းများစွာကို ကယ်တင်ခဲ့သဖြင့် အမှတ်တရရှိကြသည်။

Mary Reibey (၁၇၇၇-၁၈၅၅)

Mary Reibey မှ်ပုၤမၤမုၢ်ဝဲၤဟံၣ်မုၢ်မၤအိၣ်ထီၣ်ကျဲအသီတဂၤလၢ New South Wales အခီလန့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲဟဲတၢ်လၢအိၣ်စၢၣ်တြၢလယၤအပူၤဒ်ပုၤဃိၣ်သးလီၤသးကျဲသးစၢၣ်ဖိတဂၤဝဲၤအလီၢ်ခံၣ်,အဝဲကဲထီၣ်ခိၣ်န့ၣ်တဂၤလၢပုၤတဂၤအပူၤလၢတၢ်ဟံၣ်ကဲအိၣ်တန့ၣ်လီၤ.

ဂၤ

Edith Cowan (၁၈၆၁-၁၉၃၃)

Edith Cowan မှ်ပုၤဂ့ၢ်ဝဲၤအပုၤမၤတၢ်ဖိ,ထံၣ်ကိၢ်သးဖိဒီး feminist (မှ်ဂ့ၢ်ဝဲၤအပုၤလဲၤလိာ်တၢ်)တဂၤလီၤ. အဝဲမှ်ပုၤမုၢ်အဆိကတၢ်တဂၤလၢအဘၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အိၣ်ဆူအိၣ်စၢၣ်တြၢလယၤအဘျီၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

David Unaipon (၁၈၇၂-၁၉၆၇)

David Unaipon မှ်ဝဲဒၣ်ပုၤကွဲးလံာ်,ပုၤကတိၤလီၤတၢ်လၢကမျၢၢ်ဒီးပုၤမၤအိၣ်ထီၣ်သီတဂၤလီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်အိၣ်ဒ်ပုၤလၢအထၢန့ၣ်လီၤမၤစၢၣ်ဆူစဲအံၣ်ဒီးလံာ်လဲၤဒီးလၢအတၢ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးန့ၣ်လီၤ.

Sir John Monash (၁၈၆၅-၁၉၃၁)

Sir John Monash မှ်အံၣ်န့ၣ်ယၢၣ်ဒီးပုၤ ပၤဆုၤရဲၣ်ကျဲတၢ်တဂၤဒီးမှ်အိၣ်စၢၣ်တြၢလယၤသးခိၣ်အဂ့ၢ်ကတၢ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်နီၣ်အိၣ်လၢအတၢ်တီခိၣ်ရဲၣ်မဲ,တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးဒီးအတၢ်သ့စဲးသ့ကတိၤန့ၣ်လီၤ.

Dame Nellie Melba (၁၈၆၁-၁၉၃၁)

Dame Nellie Melba မှ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢၣ်ပုၤမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါလၢစၢၣ်န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. သ့ၣ်ညါအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘျၢၣ် 'Queen of Song',အဝဲမှ်အိၣ်စၢၣ်တြၢလယၤအပုၤသးဝံၣ်တၢ်ဖိလၢအမံၤဒိၣ်ထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အခိၣ်ထံးတဂၤန့ၣ်လီၤ.

နိုင်ငံတော်ဆိုင်ရာနေ့များနှင့် ဂုဏ်ပြုနေ့များ

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံဆိုင်ရာ အများပြည်သူရုံးပိတ်ရက်များသည် ဂုဏ်ပြုနေ့များနှင့် ဥပဒေပုဒ်မများ လာရောက်အခြေချချိန်မှစတင်သော ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၏ သမိုင်းမှတ်တိုင်များကို ထင်ဟပ်စေသည်။

ပုံသေသတ်မှတ်ထားသော နေ့ရက်များ

- **နှစ်ဆန်းတစ်ရက်နေ့ ဇန်နဝါရီလ ၁ ရက်နေ့**တွင် နှစ်သစ်ကို ကြိုဆိုသည့် အခမ်းအနား ကျင်းပသည်။
- **ဩစတြေးလျားနိုင်ငံနေ့ ဇန်နဝါရီလ ၂၆ ရက်နေ့**သည် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားတစ်ဦးဖြစ်ရခြင်း၏အဓိပ္ပါယ်ကို အလေးအနက်စဉ်းစားရန်၊ မျက်မှောက်ခေတ် ဩစတြေးလျားပွဲနိုင်ငံကို ဂုဏ်ပြုရန်နှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘုံပိုင်ဆိုင်သည့် သမိုင်းကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုရမည့် အချိန်ဖြစ်သည်။ ထိုနေ့သည် ၁၇၈၈ ခုနှစ် ဆစ်ဒနီ ပင်လယ်ကွေ့သို့ ပထမဆုံးလှေအုပ်စုတစ်ခု ရောက်ရှိလာသည့် နှစ်ပတ်လည်အထိမ်းအမှတ်နေ့ဖြစ်သည်။
- **အဲဒ်ဇက်နေ့ ဧပြီလ ၂၅ ရက်နေ့**ကို ရက်နေ့ကို ဩစတြေးလျားနှင့် နယူးဇီလန် တပ်ဖွဲ့ (ANZAC) တို့ ပထမကမ္ဘာစစ်ပွဲကာလ၌ ဂလစ်ပလီ ကမ်းခြေတက်ရောက်ခြင်းကို အမှတ်တရဂုဏ်ပြုကြသည်။ ထိုနေ့သည် ဝမ်းနည်းစရာနေ့တစ်နေ့ဖြစ်ပြီး စစ်ပွဲ၊ ပဋိပက္ခများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုများမှာ ပါဝင်အမှုထမ်းခဲ့သူများနှင့် အသက်ပေးခဲ့ကြသော ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများ၏ စွန့်လွှတ်အနစ်နာခံမှုများကိုလည်း လေးစားစွာ ဂုဏ်ပြုကြသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် နိုင်ငံဝန်ထမ်းအမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတို့၏ သတ္တိနှင့် ယုံကြည်ဆောင်ရွက်ချက်ကိုလည်း လေးစားဂုဏ်ပြုသည့်အပြင် စစ်ပွဲ၏ အခြားအဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုးကိုလည်း လေးလေးနက်နက်စဉ်းစားပါသည်။
- **ခရစ္စမတ်နေ့ ဒီဇင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့**သည် ရက်နေ့သည် ခရစ်ယန်ဘာသာဝင်များ အမှတ်တရကျင်းပသည့် ယေရှုခရစ်တော် မွေးဖွားသန့်စင်သောနေ့ကို အခြေခံ၍ လက်ဆောင်ပစ္စည်းများပေးသည့်နေ့ ဖြစ်သည်။
- **ဘောက်ဆင်ဒေး ဒီဇင်ဘာလ ၂၆ ရက်နေ့**သည် ရက်နေ့သည် ခရစ္စမတ်ပွဲတော်နှင့် တစ်ဆက်တည်းဖြစ်သည်။

ပြောင်းလဲမှုရှိသော နေ့ရက်များ

- **အလုပ်သမားနေ့ သို့မဟုတ် ရှစ်နာရီနေ့**သည် ကမ္ဘာ့ပထမဆုံးသော အလုပ်သမားရေးရာ အောင်မြင်မှုဖြစ်သည့် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံ အလုပ်သမားများက တစ်နေ့လျှင် ရှစ်နာရီ အလုပ်လုပ်ချိန်အတွက် အနိုင်ရခြင်းနေ့ကို အမှတ်တရ အောင်ပွဲခံသည်။
- **အီစတာနေ့**သည် ခရစ်ယန်အယူဝါဒဖြစ်သော ယေရှုခရစ်တော် အသက်စွန့်တော်မူခြင်းနှင့် ပြန်လည်ရှင်သန်ထမြောက်ခြင်းတို့ကို အမှတ်တရ ကျင်းပသည်။
- **ဘုရင်ကြီး၏မွေးနေ့**ကို ဩစတြေးလျနိုင်ငံတော် အဓိပတိဖြစ်သူ ဘုရင်ကြီး ချားလ် တတိယမြောက် (King Charles III) မွေးနေ့တွင် ကျင်းပသည်။ အနောက်ပိုင်း ဩစတြေးလျားပြည်နယ်နှင့် ကွင်းစလန်းပြည်နယ်မှတစ်ပါး ပြည်နယ်နှင့် ဒေသအားလုံး၌ ဇွန်လ ဒုတိယပတ် တနင်္လာနေ့တွင် အမှတ်တရ ကျင်းပကြသည်။

အခြားသောအများပြည်သူ ရုံးပိတ်ရက်များ

အခြားသောအများပြည်သူ ရုံးပိတ်ရက်များကို ပြည်နယ်များ၊ ဒေသများနှင့် မြို့တော်များအလိုက် ပြုလုပ်သည်။ ဥပမာ - ဩစတြေးလျားနိုင်ငံမြို့တော်ဒေသက ကယ်နာရာနေ၊ တောင်ပိုင်းဩစတြေးလျားပြည်နယ်က စေတနာ့ဝန်ထမ်းများနေ့၊ အနောက်ပိုင်းဩစတြေးလျားပြည်နယ်က အခြေခံအုတ်မြစ်ချနေ့ဟု ကျင်းပကြသည်။

အခြားအရေးကြီးနေ့ရက်များ (အစိုးရရုံးပိတ်ရက် မဟုတ်ပါ)

- **စိတ်သဘောထားညီညွတ်သည့် ရက်သတ္တပတ် ((Harmony Week))** ကို မတ်လ ၂၁ ရက်အပါအဝင် ယင်းရက်သတ္တပတ်အတွင်း ကျင်းပပြီး ၎င်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ မတူကွဲပြားသည့် ယဉ်ကျေးမှုများကို ဂုဏ်ပြုကျင်းပသည့်ပွဲဖြစ်သည်။
- **စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားနေ့** ရက် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားနေ့သည် ဩစတြေးလျား နိုင်ငံသားများကို ကိုယ်စားပြုသည့် ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုံနှောင်ကြီးကို ချီးကျူးဂုဏ်ပြုသော နေ့ဖြစ်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၏အနာဂတ်ကို ပုံဖော်ထုဆစ်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့ပါဝင်သည့် အခန်းကဏ္ဍကို ထင်ဟပ်စေပါသည်။
- **မေလ ၂၇ ရက်မှ ဇွန်လ ၃ ရက်နေ့အထိ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်သည့် ရက်သတ္တပတ်** ရက်နေ့အထိ အမျိုးသားပြန်လည်သင့်မြတ်သည့် ရက်သတ္တပတ်သည် စည်းလုံးမှုနှင့် အပြန်အလှန်လေးစားမှုကို ထောက်ခံပြီး ပိုမိုတရားမျှတသော၊ တန်းတူညီမျှသောနိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာရန် ကျွန်ုပ်တို့အားထုတ်ကြိုးပမ်းသည့် ရက်သတ္တပတ်ဖြစ်သည်။

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများ

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် လူမျိုးစုကွဲပြားမှု အများဆုံးနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ နိုင်ငံလူဦးရေ၏ သုံးရာခိုင်နှုန်းခန့်မှာ အင်္ဂလိပ်စကားပြောလူမျိုးနှင့်/သို့မဟုတ် တောရယ်စကားပြောလူမျိုးသားများဖြစ်ကြသည်။ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံတွင် အမြဲတမ်းနေထိုင်သူများ၏ လေးပုံတစ်ပုံကျော်မှာ နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် မွေးဖွားခဲ့ကြပြီး နိုင်ငံပေါင်း ၂၀၀ ကျော်မှ လာရောက်အခြေချသူများ ဖြစ်ကြသည်။ လူဦးရေတွင် ကွဲပြားခြားနားမှုအမျိုးမျိုးကြောင့် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံတွင် ဘာသာစကား၊ ယုံကြည်မှု၊ ရိုးရာဓလေ့နှင့် အစဉ်အလာများ၏ ကွဲပြားခြားနားမှု ကြွယ်ဝသည်။

ဓနသဟာယနိုင်ငံများ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသည် ဗြိတိန်နှင့် ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးရှိသည်။

ဩစတြေးလျားနိုင်ငံများသည် ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားဖြစ်ရခြင်းကို ဂုဏ်ယူကြပြီး ၎င်းမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ မတူကွဲပြားသည့် လူမှုအသိုက်အဝန်းထဲ မှအရေးပါသောစည်းလုံးညီညွတ်မှုနှောင်ကြိုးဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားနေ့ကို နှစ်စဉ် စက်တင်ဘာလ ၁၇ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပါသည်။ ၎င်းမှာ ဩစတြေးလျားနိုင်ငံသားများအတွက် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံကို တည်ဆောက်ရာနှင့် ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၏အနာဂတ်ကို ထုဆစ်ပုံဖော်ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ အခန်းကဏ္ဍကိုထင်ဟပ်စေသည့် နေ့ရက်တစ်ရက် ဖြစ်သည်။

အီးစတြလယါအမု်ကျိဝဲကွာ်

အီးစတြလယါအိဉ်ဒီးမု်ကျိဝဲကွာ်လၢအဂၢ်ကျါဒီးပြၢတၢ်တခါဒီးဟံလုာ်ဟံပူၤအပူၤဖဲးတၢ်မၤတၢ်လၢအပူၤတၢ်ဟံးတၢ်ဂဲၤဒီးပူၤတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိဉ်မူအကၢ်အစီလၢပုၤကညီအိဉ်မူဝဲဒၣ်လၢအီးစတြလယါအပူၤန့ၣ်လၢဟံၣ်ခိၣ်အံၤမု်မးတၢ်လၢအထီၤအကျါတခါန့ၣ်လီၤ.

Dick Smith (အိဉ်ဖျၢၣ်ထီၣ် ၁၉၄၄)

Dick Smith မု်ဝဲဒၣ်အီးစတြလယါအမု်ဝဲဖိတဂၤပုၤယုတၢ်လဲၤခီဖျိအသီတဂၤဒီးပုၤဟ့ၣ်သးကညီတၢ်တဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲထူးတီၤထီၣ်လၢအစးဖိကဟ့ၣ်အမု်ဝဲတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးသ့အတၢ်ထူးတၢ်တီၤလၢတၢ်ကဒုးလဲၤထီၣ်လဲၤထီၤအီးစတြလယါန့ၣ်လီၤ. အဝဲစးထီၣ်ထဲဒၣ်အီးစတြလယါအတၢ်အိဉ်တၢ်အိဉ်အိဉ်ပနံၣ်ဒီးဘျုးလီၤစ့အကကွၢ်ဒီးလၢတၢ်ကမၤစၢၤခီပနံၣ်တဖၣ်အံၤအီးစတြလယါဖိပၤအီးန့ၣ်လီၤ.

အဝဲဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤအီးဒီး Australian of the Year ဝဲ ၁၉၈၆နံၣ်ဒီးမၤန့ၣ်တၢ်လၢကပီၤလၢစးဖိကဟ့ၣ်အတၢ်ကုၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်ဆူညါဒီးခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်အတၢ်ပၤဃၢ်ဂၢ်ဃၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲမု်ဝဲဒၣ်ပုၤအိဉ်ထံးတဂၤလၢအိဉ်အီးစတြလယါဒီး Tasman Sea လၢကလံၤကိၢ်ဖျၢၣ်ကဖိအတဖျၢၣ်အပူၤလီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်သ့ညါအီးဒီးအတၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်လဲၤခီဖျိအသးအတၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်တးလၢမု်ဝဲတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးအတၢ်အိဉ်အထံးကီၢ်အသးန့ၣ်လီၤ.

၉

အီးစတြလယါအမု်မဆါတနံၣ်ကျိၣ်စ့အတၢ်ကရၢကရိလၢအဂၢ်ဒီးခိၣ်သ့ဒီးတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤအတၢ်ဘျုးတဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်မု်ဝဲတၢ်ဟံးတၢ်ဂဲၤလီၤခီဆိတနီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်လၢအဟံဃုာ်တၢ်လဲၤဝဲၤဝီၤကွၢ်ကီၢ်တၢ်အတၢ်မၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးကျိၣ်စ့ဂ့ၢ်ဝဲတဖၣ်,ဒုးလဲၤတရံးအီးစတြလယါထံလီၤကီၢ်ပူၤတၢ်ဖိတၢ်လဲၤအပီၤအလီၤအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်အနီၢ်ဂီၢ်နီၢ်ဒွဲးဒိၣ်ဒိၣ်ကလံာ်န့ၣ်လီၤ.

အီးစတြလယါမု်ကျိဝဲကွာ် အီးစတြလယါ stock market ပနံၣ်အဖျါန့ၣ်မု်ဖျါအိဉ်ကတၢ်တဖၣ်အကျါတခါလၢအ့ၣ်-ပစံးဖုးတၢ်အတၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤ

အီးစတြလယါအသကိးလၢတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤတၢ်အိဉ်ကတၢ်တဖၣ်မု်ဝဲ China, Japan, United States, South Korea, Singapore, India, New Zealand ဒီး United Kingdom တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အီးစတြလယါအတၢ်ထူးထီၣ်ဆါပနံၣ်အိဉ်သ့မု်လၢသ့ၣ်လး,ထး ကိၤ,ကံသဝံဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်ဟံးကွၢ်ကီၢ်ဟးကသ့ၣ်လၢထံကီၢ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မု်ကျိဝဲကွာ်န့ၣ်တၢ်အိဉ်ထီၣ်ဃၢ်အီးဒီးတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကၤန့ၣ်ထီၣ်မု်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဆူအီးစတြလယါအမု်ကျိဝဲကွာ်အတၢ်ထူးထီၣ်တီၤထီၣ်အဖိခိၣ်အိဉ်သ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခူၣ်လၢၢ်ခူၣ်လု

အီးစတြလယါအံၤထူးတီၤဝဲဒၣ်လၢန့ၣ်အတၢ်တိစၢၤမၤစၢၤတဖၣ်လၢအိဉ်ဒီးဒီး လၢသ့ၣ်လး,ပုၤဝါ,န့ၣ်အကံသဝံအထံဒီးဟီၣ် လာ်အမဲး တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်လိာ်ဘၣ်အီၤအါကလံာ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤဝဲးန့ၣ်လီၤ.

Australian Nobel Laureates (အီးစတြဲလယါနိုဉ်ဘာ်အပုဒ်းတၢ်လၢကပီတဖၣ်)

အီးစတြဲလယါအီအမံၤဟူသၢ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢစဲအုၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီအတၢ်ဃုသုၣ်ညါမၤလိအဂီၢ်လီၤ. ပုၤလၢလၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤန့ၢ် Nobel Prize လၢလီၤကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပုၤလီၤ.

- သရၣ်ဒိၣ်စိ William Bragg (၁၈၆၂-၁၉၄၂) ဒီး Lawrence Bragg (၁၈၉၀-၁၉၇၁), စဲအုၣ်ဖိမၤလိဂံၢ်သဟီၣ် William Bragg (ဟံၣ်ဒီး Lawrence Bragg (ဖိခွါ) မ့ၢ်ပုၤဒီးန့ၢ်ဃုာ် သကိး Nobel Prize တၢ်လၢကပီ လၢဂံၢ်သ ဟီၣ်ပီညါဖဲ 1915, 'လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ် မၤလၢအဝဲထံနီၤ ဖးခရံးစတၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်လၢအမ့ၢ်အဲးစရၢအယဲးန့ၢ်လီၤ'.
- Sir Howard Walter Florey (၁၈၉၈-၁၉၆၈), ပုၤဃုသုၣ်ညါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါပီညါ အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Adelaide, South Australia, Howard Florey ဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢနီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီပီညါဖဲ ၁၉၄၅(မၤန့ၢ်သကိးအီၤဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 'လၢအတၢ်ထံၣ်န့ၢ်ပဲၣ်န့ၢ်စလုၣ်ဒီးအတၢ်ကူစါယါဘျါတၢ်သ့အဂံၢ်အဘါလၢတၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအဘၣ်ကူဘၣ်ကတၢ်သ့တဘျုးခါအဂီၢ်'.
- Sir Frank Macfarlane Burnet (၁၈၉၉-၁၉၈၅), မ့ၢ်ကသံၣ်ကသီအစဲအုၣ်ဖိဒီးတၢ်သးသမူပီညါအစဲအုၣ်ဖိ အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Victoria, Frank Burnet န့ၢ်ဘၣ် Nobel Prize တၢ်လၢ ကပီလၢ နီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီ ပီညါ ဖဲ 1960(မၤန့ၢ်သကိးအီၤဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 'လၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်ဂံၢ်တြီဆါအတၢ်တူၢ်လိၤခီဆါတၢ်သ့အတၢ်ကဲထီၣ်'.
- Sir John Carew Eccles (၁၉၀၃-၉၇), တၢ်အမူရူၤ သဲးပီညါအကသံၣ်သရၣ် John Eccles အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Melbourne ဒီး Nobel Prize လၢနီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ်ကသံၣ်ကသီပီညါဖဲ ၁၉၆၃ (မၤန့ၢ်သကိးအီၤဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 'လၢအတၢ်ဃုထံၣ်န့ၢ်ဘၣ်ဃးဒီး အဲၣ်ယိနံးအကျဲသန့လၢအဟံၣ်ဃုာ်လၢတၢ်မၤဟူးဂဲဒီးန့ၢ်ဖျါတၢ်လၢအအိၣ်လၢန့ၢ်အစဲလၢအသလီၤအခါသးဒီးအကူၤလၢအလီၤ'.
- Sir Bernard Katz (၁၉၁၁-၂၀၀၃), ကသံၣ်သရၣ်ဒီးတၢ်မူဂံၢ်သဟီၣ်ပီညါအစဲအုၣ်ဖိ အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Germany, Bernard Katz ကဲထီၣ်ပုၤဒီးစတြဲလယါဖိဖဲ ၁၉၄၁န့ၢ်န့ၢ်လီၤ. အဝဲဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢနီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ် ကသံၣ်ကသီပီညါ အပူၤဖဲ ၁၉၇၀န့ၢ် 'လၢအတၢ်ထံၣ်န့ၢ်ဘၣ်ထွဲ ဒီး humoral transmitters လၢအအိၣ်လၢထွဲၣ်ပျၢ်န့ၢ်အပူၤဒီးတၢ်အကျိၤအကျဲလၢအဟံၣ်ကီၤ,တၢ်ပျၢ်လီၤဒီးအတၢ်အိၣ်ကတီၢ်အသးအဂီၢ်'.
- သရၣ်ဒိၣ်စိ John Warcup Cornforth (၁၉၁၇-၂၀၀၇), ပုၤဖီၣ်ကသံၣ် John Cornforth အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Sydney ဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢကသံၣ်ကသီပီညါဖဲ၁၉၇၅ (ဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 'လၢအတၢ်မၤလၢ stereochemistry ဘၣ်ထွဲဒီး enzyme-catalysed အတၢ်ခီဆါတဖၣ်အဂီၢ်'.
- သရၣ်ဒိၣ်စိ Peter Doherty (အိၣ်ဖျၢၣ် ၁၉၄၀), ဂံၢ်တြီဆါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါပီညါ Peter Doherty အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Queensland ဒီးဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢနီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ် ကသံၣ်ကသီပီညါဖဲ ၁၉၉၆ (ဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 1996 (jointly) 'လၢတၢ်ဃုထံၣ်န့ၢ်လၢ အဘၣ်ထွဲဒီး စဲလၢအမၤတၢ်ဒီး ဂံၢ်တြီဆါတၢ်ဆါအဂီၢ်'.
- သရၣ်ဒိၣ်စိ Barry Marshall (အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်ဖဲ ၁၉၅၁), ကဖုပီညါကသံၣ်သရၣ်, ဒီးကသံၣ်သရၣ် Robin Warren (အိၣ်ဖျၢၣ်၁၉၃၇), ကသံၣ်သရၣ်ဃုထံၣ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ Barry Marshall ဒီး Robin Warren မ့ၢ်ပုၤဒီးန့ၢ်ဃုာ် Nobel Prize လၢ နီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါ မ့ၢ်ကသံၣ်ကသီပီညါ ၂၀၀၅ န့ၢ်လၢအတၢ်ထံၣ်န့ၢ် ' bacterium Helicobacter pylori ဒီးအတၢ်မၤ gastritis ဒီး peptic ကဖုတၢ်ဆါတဖၣ်အဂီၢ်'.
- သရၣ်မုၢ်ဒိၣ်စိ Elizabeth Helen Blackburn (အိၣ်ဖျၢၣ် ၁၉၄၈), ပုၤသ့တၢ်မူပီညါ Elizabeth Blackburn အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ Hobart ဒီးဒီးန့ၢ် Nobel Prize နီၢ်ခီၣ်နီၢ်ခီၣ်ညါမ့ၢ် ကသံၣ်ကသီပီညါဖဲ ၂၀၀၉န့ၢ် (ဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) 'လၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်မ့ၢ် chromosomes တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဒီးသဒါအီၤဖျိ telomeres ဒီး enzyme telomerase ဒဲလဲၣ်အဂီၢ်'.
- သရၣ်ဒိၣ်စိ Brian P. Schmidt (အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ် ၁၉၆၇), ပုၤသ့မူကဟိပီညါ Brian P. Schmidt ဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢန့ၢ်ဆါတၢ်သးသမူ တအိၣ်ရှုသးပီညါဖဲ ၂၀၁၁န့ၢ် (ဃုာ်ဒီးပုၤအဂၢၢ်) ၂၀၁၁ (jointly) 'လၢတၢ်ထံၣ်န့ၢ်မူဟီၣ်ကယၢအတၢ်လဲၣ်ထီၣ် ချသဒဲးခီဖျိတၢ်ကွၢ်ဝဲဒၣ် supernovae လၢအယံၤ'.

ပုၤအီးစတြဲလယါဖိလၢလၢ်တဖၣ်ဒီးန့ၢ် Nobel Prize လၢလၢ်လဲၣ်တကပၤန့ၢ်လီၤ.

- Patrick White (၁၉၁၂-၂၀), ပုၤကွဲးလံာ်ပူၤဖးဒီးပုၤကွဲးတၢ်ဂဲၤဒီး အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်လၢ London ဒီးအမိၢ်အပၢ်မ့ၢ်ပုၤအီးစတြဲလ ယၢ်တဖၣ်, Patrick White အံၤဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဒီး Nobel Prize လၢလၢ်လဲၣ်တကပၤဖဲ ၁၉၇၃ 'လၢတၢ်ကွဲးပူၤဒီးသးဂုၤဖိဒွဲလၢလၢ အထၢန့ၢ်လီၤတၢ်ကွဲးအကလုာ်တခါဆူလၢ်လၢအပူၤ'.

အဆၢဒိဉ် ယု

ပအီးစတြလယဉ်အတၢ်တဲ

ပအီးစတြလယာ်အတတ်

အီးစတြလယာ်အတတ်အံလိပ်ထီၣ်ဖးထီၣ်အသးခီဖျိပုၤအါဂးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်အသးအါမံၤန့ၣ်လီၤ.

Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်

ပုၤထူလံၤအိၣ်ဆိးဆိလၢအီးစတြလယာ်အပူၤမုၢ်ပုၤ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်လီၤ,အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးလုၢ်လၢ်ထူသန့အသးပုၤကတၢၢ်လၢအလဲၤ ဒီးတၢ်ဆူညါတခါခလၢဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိပုၤကတၢၢ်ညီအဂ့ၢ်ခီဖျိတၢ်န့ၣ်ထုးထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢပုၤအတၢ်ကွဲးနီၣ်ဒုးန့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢ Aboriginal ထူလံၤဖိတဖၣ်ဟဲတုၤလၢ အီးစတြလယာ်အပူၤဖဲအန့ၣ် ၆၅,၀၀၀ ဒီး ၄၀,အဘၣ်စၢၤ, သန့က့ၢ် Aboriginal ထူလံၤဖိတဖၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဲတၢ်အ ခိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်တုၤလီၤဟီၣ်လီၤတၢ်တဲ တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤအံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်တုၤလီၤဟီၣ်လီၤအတၢ်တဲတဖၣ်စးထီၣ်အသးဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်အတၢ်စးထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ထူလံၤဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးလုၢ်လၢ်ထူသန့လၢအန့ၣ်အလိယံၢ်တုၤဝဲဒၣ်ဖးဒိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အ ကျဲလၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘျးစဲအဒိၣ်အယီၤတခါဒီးတၢ်လီၤအံၤ,လၢအန့ၣ်ဖျါထီၣ်အသးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်တဲတဖၣ်အပူၤ,ဒွဲလၢဒီးတၢ်ဂဲၤ ကလံၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကျိၣ်တဖၣ်

တချုး British အတၢ်ဟဲအိၣ်ဆိးဆိလၢအသးန့ၣ်,ကျိၣ်အါန့ၢ် ၇၀၀ကျိၣ်မိၢ်ပုၤဒီးကျိၣ်ဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အီၤလၢအီးစတြလယာ်အပူၤခီဖျိ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်ကျိၣ်၁၀၀၀ဘျိၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ဒီးအီၤလၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ,သန့က့ၢ်စူၢ်ကျိၣ် ခံဆဲကျိၣ်န့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤအီၤဆူဖိသ့ၣ်တဖၣ်အ အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ထးခိၣ်အတၢ်စံၣ်စါတဲစါတဖၣ်လၢအအိၣ်ဒီးပုၤထူလံၤအလုၢ်လၢ်ထူသန့တဖၣ်န့ၣ်အကါဒိၣ်နီၤမးမုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်စံးဘၣ်တၢ်တဲလၢအမုၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤကညီဒီး တၢ်လီၤန့ၣ်အယီၤလီၤ.

The Dreaming (တၢ်မံမိၢ်)

The Dreaming (တၢ်မံမိၢ်)မုၢ်မုၢ်န့ၣ်ဖိတဖၣ်ကတီၤတဖျါၣ် လၢညီန့ၢ် တၢ်သ့ၣ်အီၤ လၢတၢ်ကဟံၣ်ဖျါတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢၢ်,တၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအကျါအကွၢ်သ န့လၢန့ၣ်ပုၤ Aboriginal ဖိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဲတဖၣ်ဒီးတၢ်မံမိၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်တဲအီၤဆူဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခီဖျိအမိၢ်အပၢ်တဖၣ် ဒီးပုၤသးပုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤသိၣ်လိမိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ် အတၢ်လီၤတၢ်ကျဲတဖၣ်ဟဲကဲထီၣ်အသးဒ်လဲၣ်ဒီးမတၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ် တဲတဖၣ်အံၤဟ့ၣ်စ့ၢ်ကီးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤလိလၢတၢ်သ့ၣ်အီၤသ့လၢအလုၢ်အ ပုၤအိၣ်တဖၣ်အဒိၣ်သိးတၢ်ကယုတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤလၢတပျီၤကျိၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တဲတဖၣ်လၢအဘၣ်သးဒီးတၢ်မံမိၢ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်တဲအီၤခီဖျိတၢ်သ့ၣ်ဝံၣ်သးဆၢ ,တၢ်သးဝံၣ်ဒီးတၢ်ဂဲၤကလံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ Aboriginal ဒီးTorres Strait Islander ဖိတဖၣ်သးဝံၣ်တၢ်ဒီးဂဲၤကလံၣ်အခါ,အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဘၣ်လၢအတၢ်ဘျးစဲအဒိၣ်အ ယီၤဒီးအဝဲသ့ၣ်အမ့ၢ်အပုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤထူလံၤဖိအဒွဲလၢအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိအက့ၢ်အဂီၤတဖၣ်မုၢ်တၢ်ဖိးပုၤလၢတဖၣ်မု တမ့ၢ်တၢ်ခဲၣ်တၢ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လိတၢ်အက့ၢ်အဂီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအီးစတြလ ယာ်တၢ်ခါၣ်သးတၢ်လီၤတဖၣ်ညီန့ၢ်ဒုးကဲထီၣ်ဒွဲလၢလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိ ကမိၣ်လၢတၢ်န့ၣ်ဖျါထီၣ်အီၤခီဖျိတၢ်အဖျါၣ်ဖိတဖၣ်,တၢ်ကဝီၤကျိၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ် ဆဲးတၢ်လၢအပနီၣ်လီၤဆိတဖၣ်လၢအကန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်မုတမ့ၢ်တၢ်တဲတ ဖၣ်လၢတၢ်မံမိၢ်အပူၤ, မုမုၢ်ပုၤအိၣ်လၢကလံၣ်စးတၢ်လီၤလၢအီးစတြလယာ်ခဲၣ် တၢ်အက့ၢ်အဂီၤလၢအမုၢ်တၢ်ဒ်သိးပုၤကညီတဖၣ်,ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်,တၢ်ပနီၣ်ဒီး တၢ်အလၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မံမိၢ်န့ၣ်ကဲဒီးတၢ်အကါဒိၣ်လၢ Aboriginal ဖိတဖၣ်အဂီၢ်တုၤမုၢ်မဆါတနံၤ အံၤန့ၣ်လီၤ.

Kakadu Aboriginal ဒွဲလၢပီညါ

ပုယူရပအခိုင်ထံးကတၢ်လၢ အီးစတြလယါအပူၤ

ယူရပဖိကွၢ်ယုထံဖိကီၢ်သီလၢညါတဖၣ်

ဖဲၤၤယုဖိကွၢ်န့ၣ်အပူၤပုယူရပဖိကွၢ်ယုထံသီကီၢ်သီတဖၣ်ထံၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤလၢအဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲဒၣ်ဒ် 'Terra Australis Incognita' -လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢတၢ်တသ့ၣ်ညါဒီးအဂ့ၢ်လၢအခိုင်လၢကလံးထံးန့ၣ်လီၤ. ဖဲၤၤ၆၀၆ န့ၣ်န့ၣ်, ပုၤဒီးခိၣ်ဖိအမံၤမ့ၢ် Willem Janszoon တုထုးထီၣ် Cape York အဟီၣ်ကမုၢ်လၢအခိုင်လၢအီးစတြလယါအကလံးစီးတကပအဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲၤဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်, စပဲနံးအကဘီလၢအခိုင်မ့ၢ်ဝဲ Luís Vaez de Torres နီၣ်ကဘီယၢဒီးခိၣ်ကဝဲဒၣ်ပိၣ်လဲၣ်အဒုစုၤလၢအခိုင်လၢကလံးစီးအီးစတြလယါန့ၣ်လီၤ.

ဖဲၤၤ၆၀၀ယုဖိကွၢ်န့ၣ်လၢခံတဖၣ်, ဒီးခိၣ်ပုၤနီၣ်ကဘီယၢဖိကွၢ်ယုတၢ်လၢ Western Australia အပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်န့ၣ်ဒီးကိးဝဲဒၣ်တၢ်လီၤန့ၣ်လၢ 'New Holland' န့ၣ်လီၤ.

ဖဲၤ ၁၆၄၂ န့ၣ်အပူၤ, Abel Tasman ထံၣ်န့ၣ် တၢ်လီၤအသီအပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်ခိၣ်လၢအဝဲယုန့ၣ်အမံၤလၢ 'Van Diemen's Land' (အခဲအံၤမ့ၢ် Tasmania) န့ၣ်လီၤ. အဝဲတုထုးထီၣ်ကိးစတြလယါအပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်ခိၣ်လၢအခိုင်ဝဲဒၣ်မံးလၢလၢအကထိတဖၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤန့ၣ်လီၤ. အ New Holland ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢတဝဲဒၣ်တဘျီဒီးန့ၣ်ဝဲဒၣ် လၢအဝဲအတၢ်န့ၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်အံၤဘျးစဲအသးဒီး Papua New Guinea လၢအခိုင်လၢကလံးစီးန့ၣ်လီၤ.

Abel Tasman အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢ New Holland, ၁၆၄၄

William Dampier မ့ၢ်ပုၤအဲးကလံးအခိုင်ထံးတကလၢအစံၣ်လီၤ လၢအီးစတြလယါအဟီၣ်ခိၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၆၈၄န့ၣ်န့ၣ်အဝဲစံၣ်လီၤလၢပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်န့ၣ်လၢကလံးစီးမ့ၢ်န့ၣ်တကပန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်လၢတၢ်လီၤန့ၣ်အယုထီဒီးအိၣ်ပွဲၤဖၣ်ဆါအသီအဝဲတဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဘျးကအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကူၣ်လဲၤမၤကမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဆီလီၤအိၣ်ဆိးအဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကဘီခိၣ် James Cook

တုၤလီၤလၢပုၤအဲးကလံးဖိ James Cook တုၤဝဲဒၣ်အီးစတြလယါအပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်န့ၣ်လၢမ့ၢ်ထီၣ်တကပဖဲ ၁၇၇၀ န့ၣ်န့ၣ်, တၢ်လီၤအံၤပုၤယူရပဖိကွၢ်ယုသ့ၣ်ညါဘၣ်အဂ့ၢ်ဒီးဘၣ်လီၤ. British အပဒိၣ်ဆုၤလၢ Cook လၢကဘီတၢ် လဲၤလၢတၢ်ကယုသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ် South Pacific န့ၣ်လီၤ. အဝဲတုထုးထီၣ်မ့ၢ်ထီၣ်အပိၣ်လဲၣ်ကၢၢ်ခိၣ်ဒီးဟံးလီၤအဘီနီၣ်သက့ၤဖဲ Endeavour, လၢအခိုင်လၢ Botany Bay, လၢအခိုင်လၢ ကလံးစီးမ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ Sydney န့ၣ်လီၤ. James Cook ကိးတၢ်လီၤတခါအံၤ 'New South Wales', ဒီးစံးလၢတၢ်လီၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢ King George III အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်စိၣ်ဆုၤလီၤပုၤယုဖိ

အီးစတြလယါအံၤလီၤဆီဝဲဒၣ်လၢအတၢ်ဂ့ၢ်လၢအမ့ၢ်ပုၤယူရပဖိအိၣ်ဆိးဆီလီၤအသးအခိုင်ထံးတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤယုဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ United States of America မၤန့ၢ်တၢ်သဘျီဝံၤအလီၢ်ခံ, Great Britain ဆုၤယီၤအပုၤယုဖိဆုၤအဝဲသ့ၣ်အခိုင်တသ့ၣ်လၢဘၣ်ဒီး British အယီၤတဖၣ်ပုၤလုၢ်ကွၢ်ဘၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. ဖဲၤၤ၇၈၆ န့ၣ်အပူၤ, Great Britain ဆၢတၢ်လီၤလၢအတၢ်ကစိၣ်ဆုၤပုၤယုဖိတနီၤဆူဒီးလၢန့ၣ်အသီတဘျီလၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ် New South Wales န့ၣ်လီၤ.

ဒီလန့ၣ်အခိုင်ထံးတဘျီ

New South Wales အဒီလန့ၣ်အ Governor အခိုင်ထံးကတၢ်တကမ့ၢ်ဝဲ Captain Arthur Phillip န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟံးစိၣ်ကဘီ ၁၁ ဘျီပုၤတၢ်ပုၤဖျးလၢ Britain ဆူဟီၣ်ခိၣ်အသီတက့ၤအလီၤ, တီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲဒၣ် 'First Fleet' အံၤဆူ Sydney Cove ဖဲ ၂၆သီလၢယုန့ၣ်အါရဲ ၁၇၈၈န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်န့ၣ်ဆဲးဆါအနံၤတနံၤလၢပမၤနီၣ်အိၣ်ဒီးအီးစတြလယါအမ့ၢ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆီလီၤအိၣ်ဆိးအန့ၣ်လၢသီခါတဖၣ်

တၢ်မၤလဲၤအိၣ်ကီၢ်အတၢ်ဆီလီၤအိၣ်ဆိးဖဲန့ၣ်လၢအသီခါတဖၣ်အပူၤန့ၣ်ကဲတုၤမးတၢ်အကီ အခဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်သီးတၢ်ကမၤလီၤတၢ်ပုၤကညီတဖၣ်အသုတလီၤဒိတဂ့ၤအဂီၢ် Governor Phillip ဟ့ၣ်လီၤတၢ်အိၣ်အနီၢ်ဂီၢ်နီၢ်ဒီးတခါသီလၢပုၤကိးဂၤဒီးအဂီၢ်ဟံးယုအကစၢ်ဒီးအပဒိၣ်ပုၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အသးခိၣ်ဆူဒီးအတၢ်ဆၢတၢ်မၤစၢၤဒီလန့ၣ်လၢအကကွၢ်ဆၢမံးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲအခိုင်ထံးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤယုဖိတဖၣ်မၤတၢ်ဆူဆူဖဲတၢ်ဆီလီၤဟံးလီၤအသးသီသီအခါန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢအတၢ်စံၣ်ညီၣ်အန့ၣ်ပုၤဒီးကဲထီၣ်မုၢ်သဘျီခါသဘျီတဖၣ်န့ၣ်လီၤဆူပုၤတၢ်အပူၤဒီးဖဲမၤတၢ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဟံးဖိဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကဘီအခိုင်ထံးတဘျီလၢအဟးထီၣ်လၢတြၢ်တၢ်, တဲတုၤဝဲဒၣ် Sydney Cove ဖဲ ၁၇၈၈

တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အသီတဖၣ်

အီးစတြလယါအကမျၢၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိလၢအခီၣ်ထံးခီၣ်ဘိပုၤယူရပၤဖိတဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤအဲးကလံးဖိ,ပုၤစကီးထံးရှ်ဖိ,ဝါးရှ်ဒီးအါရဲးရှ်ဖိတဖၣ်အအါကတၢ်လီၤ. ပုၤစကီးထံးရှ်ဖိ,ဝါးရှ်ဒီးအါရဲးရှ်ညါန့ၣ်ဒုးလီၤအသးဒီး ပုၤအဲးကလံးအဖိဘၣ်ဆၣ်လၢအီးစတြလယါအပူၤကရူၢ်လွံၣ်ဖုအံၤအိၣ်ဆိးဒီးမၤသကိးယုၢ်တၢ်တပူၤဃီန့ၣ်လီၤ.

ပုၤဃီဖိဒီးပုၤဃီဖိလၢညါတဖၣ်စးထီၣ်ထံၣ်န့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အသီတဖၣ်လၢဒီလန့ၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဃီဖိလီၤလံၤတနီၤဆီလီၤမုၢ်ဝဲတၢ်မၤလၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤကူၣ်လဲၤမၤကတၢ်တဖၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. တနီၤမၤန့ၣ်တၢ်ဂ့ၤဒိၣ်မးဒ်ပုၤထူၣ်ဖိတဖၣ်အသး,ပုၤကူၣ်လဲၤမၤကတၢ်ဖိတဖၣ်,ပုၤဆါတၢ်ဒီးကမျၢၣ်တဖၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

Caroline Chisholm (၁၈၀၈-၇၇)

Caroline Chisholm မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤဂ့ၤဖိအပူၤမၤသီထီၣ်က့ၤတၢ်လၢအကဲတၢ်အဒိအတၢ်တကၤလၢအမၤဂ့ၤထီၣ်ပိၣ်မုၢ်ထဲတကၤတဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးဖဲဒီလန့ၣ်ကဲထီၣ်သီသီအခါန့ၣ်လီၤ. အဝဲဟဲတုၤလၢအီးစတြလယါဃုာ်ဒီးအဝၤလၢအမုၢ်သးခိၣ်ဒီးအဖိယဲၤဂၤဖဲ ၁၈၃၈န့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤစၢၤပုၤသးလီၤသးကျဲးဃုဖံးဃုမၤဟီၣ်မုၢ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ Sydney အကျဲးအလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢယဲၤန့ၣ်အတၢ်ပူၤ,အဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤသးလီၤသးကျဲးဃုဖံးဃုမၤဟီၣ်ခွဲးအတၢ်အိၣ်ကဒုအလီၤ၁၆ဖျၢၣ်လၢဒီလန့ၣ်တၢ်လီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

Caroline မၤတၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်လၢတၢ်ကမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢကဘီတဖၣ်အပူၤလၢပုၤလၢအလဲဝဲဒၣ်ဆူၣ်ဒီလန့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲရဲၣ်ကျဲးစ့ၢ်ကီးတၢ်ဃုလီၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢပုၤဖျိၣ်မၤတကဲတဖၣ်ဒ်သိးအကထူၣ်ဖျဲးထီၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးလၢပုၤဂၤဒီးတၢ်ဖျိၣ်တၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်မဆါတနံၤအံၤ,အီးစတြလယါအကီၢ်အါဒ်အါဖျၢၣ်ကိးလီၤအသးဒ် Caroline Chisholm န့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကီးအီၤဒ်"ပုၤသးလီၤသးကျဲးဃုဖံးဃုမၤဖိအတံၤသကိး"ဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်အီၤလၢအတၢ်ထံးဂံၢ်ထံးဘါလၢအကတၢ်တအိၣ်လၢအတၢ်မၤစၢၤပုၤကညီတဖၣ်လၢအကစးထီၣ်အတၢ်အိၣ်မူအသီန့ၣ်လီၤ.

Governor Macquarie

တပူၤဃီဒီး Governor Phillip, Governor Lachlan Macquarie အံၤဖျိၣ်ဃာ်တၢ်လီၤအကါဒိၣ်တခါလၢပတၢ်စံၣ်စီလၢညါအပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲပၤဝဲဒၣ် New South Wales အဒီလန့ၣ်လၢ ၁၈၁၀ ဒီး ၁၈၂၁ အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲမၤဂ့ၤထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျဲးအကျဲးအကွၢ်တဖၣ်,သ့ၣ်ထီၣ်ကျဲးလၢအသီတဖၣ်ဒီးကမျၢၣ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်တၢ်ဃုသ့ၣ်ညါအီးစတြလယါအဂ့ၢ်လီၤ.

Governor Macquarie ထၢန့ၣ်လီၤစ့ၢ်ကီးစ့ၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ဒီး တၢ်ဟံၣ်ကဲဝဲဒၣ်ပုၤဃီဖိလၢညါတဖၣ်အခွဲးအယာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဟ့ၣ်လီၤပုၤဃီဖိလီၤလံၤတနီၤဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒ်သိးဒီးစံၣ်ညီၣ်ကွီၢ်တဖၣ်ဒီးကမျၢၣ်အပူၤမၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Governor Macquarie အံၤဘၣ်ဟံၣ်ဒိၣ်ဟံၣ်ကဲအီၤလၢတၢ်စံၣ်စီအပူၤ လၢတၢ်ဆိတလဲလၢအဂ့ၢ်တဖၣ်လၢအဝဲမၤတုၤဝဲဒၣ်လၢဒီလန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. Macquarie အဖျိၣ်စီမိလၢ New South Wales န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ယုၢ်ထွဲအ မံၤအခံန့ၣ်လီၤ.

အဃီဖိအတၢ်န့ၣ်သါ

တၢ်ဆိကမိၣ်လၢ Governor အစိကမိၣ်န့ၣ်အါတလၢအခါးလၢဟီၣ်ခွဲး တကၤအဂီၢ်အဃီဖိ၁၈၂၃ န့ၣ်န့ၣ် New South Wales Legislative Council (နူစီးဝုလ်တၢ်ထုးထီၣ်ဆိတလဲသဲစး တၢ်ဘျၢအကီၢ် ကးကရၢ)န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢအကဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး Governor လၢခံတဂၤဒီးမၤဂ့ၤထီၣ်ကဒါက့ၤဒီလန့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

Great Britain ဟံၣ်ကတီၢ်အတၢ်ဆုၢ်ပုၤဃီဖိဆူ New South Wales ဖဲ ၁၈၄၀န့ၣ်, ဆူ Tasmania ဖဲ ၁၈၅၂န့ၣ်ဒီး Western Australia ဖဲ၁၈၆၈န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ခဲလၢ,ပုၤဃီဖိအါန့ၣ်အဂၤ၁၆၀,၀၀၀ ဂၤဘၣ်တၢ်စိၣ်ဆုၢ်အီၤဆူအီးစတြလယါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဘၣ်စၢၤလၢပုၤဃီဖိလီၤလံၤဒီးပုၤအိၣ်ဆိးဆီလီၤသးတဖၣ်အဘၣ်စၢၤယံၣ်ထီၣ်ဒီးဟါမၤကွံၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ၁၈၅၀န့ၣ်,ပုၤမၤလဲၣ်အိၣ်ကီၢ်တဖၣ်ပၤလီၤအသးဒ်အကစၢ်ဒီးအိၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤတၢ်တၢ်ဟံၣ်ကဲအီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤအီးစတြလယါဖိအါဒ်အါဂၤဟံၣ်ကမၤက့ၤအသးဒီးအဃီဖိတၢ်န့ၣ်သါတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖာဂူစ နံနံနံ၊ဖဲပုယူရပဖဲအိဝ်ဆိဆိလီ၊အသးစး ထိပ်အခါ၊တၢ်တယာ်ဝဲဒ်လၢအိးစတြလယါအပူ၊ Aboriginal ဖဲTorres Strait Islander
ဖဲအနီၣ်ကဲကအိဝ်ဒ် ၇၅၀,၀၀၀ တု၊ ၁.၄ကကွဲၣ်အဘၣ်စၢ၊န့ၣ်လီ၊ တၢ်အံၤဟံဃုာ်ထီၣ်လီ၊ဆီ ၂၅၀ဘျၢယုာ်ယုာ်ဒီးအါန့ၣ်ကိၣ်၇၀၀ကိၣ်န့ၣ်လီ၊

Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖန်အိန်တွဲဒီးအဝဲသုဉ်အမုၢ် ကျဲၤဝဲၤကွၢ်ဒီးအတၢ်ဘျးစဲဒီးအဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢအသးပှၢ်ဒီးအသးကိၤတခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဖဲအဝဲသုဉ်တဘျီအခါအိန်ဆိးတွၢ်လၢအဝဲသုဉ်အနီၢ်ကစၢ်ဒုၣ်ဝဲအတၢ်ဘျးအဖီလၢ,အခဲအံၤဘၣ်တၢ်မၤဆူဉ်အီၤလၢကတူၢ်လီၢ်ပှၤဟဲတုၤအသိတဖန်အတၢ်သိၣ် တၢ်သီလၢအသိတဖန်န့ၣ်လီၤ. ပှၤအသိတဖန်အံၤတၢ်တကွဲမ့ၢ်အီၤဘၣ်ဒီးညီန့ၢ်တၢ်တကွဲလီၢ်အီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိအတိအခိုက်မူတဖန်ဆီ တလဲအသးဒိန်ဒိန်ကလံာ်ဖဲ British ပုၤမၤလၢ်အိၣ်ကိာ်တဖန်တဲတုၤဝဲဒၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. သးသမူအါဖျါၣ်ယူၤထီၣ်ကွံာ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ကဟံတဖန်တၢ်ဟံးန့ၣ်ကွံာ်အိၣ်ဒ်ပုၤမၤလၢ်အိၣ်ကိာ်တဖန်ကျဲးစးဟံလီၤတၢ်ကလုာ်အသိလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပုၤဂီၢ်,မုာ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဒီးတၢ်ဘျုးတၢ်ခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးသးန့ၣ်လီၤဟံလီၤဆၣ်ဖိကိာ်ဖိ,တၢ်မုာ်တၢ်ဘိဒီးတၢ်ဆးတၢ်ဆါလၢအသိတဖန်န့ၣ်လီၤ.

ပဒိၣ်လၢအခိၣ်ထံးခိၣ်သီတဖၣ်တၢ်တဲဘၣ်အီၤလၢအသုတမၤဆူးမၤဆါပုၤ Aboriginal ဖိတဖၣ်တဂ့ၤ,သနာ်က့ၤ British ပုၤသုးလီၢ်ကျဲအိၣ်ဆိး တဖၣ်သုးအသးဆူအဲၣ်သ့ၣ်အလီၢ်အကျဲဒီးပုၤ Aboriginal ဖိအဂၢၤတၢ်မၤသံအီၤန့ၣ်လီၢ်. ပုၤသုးလီၢ်ကျဲအိၣ်ဆိးတဖၣ်ညီၣ်န့ၣ်တၢ်တဟ့ၣ်အီၤဒီးတၢ်ကမၣ်ဖဲမ့ၢ်မၤကမၣ်သဲစးကိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်အံၤအခါန့ၣ်ဘၣ်.

ပု၊ Aboriginal မီးပု၊ယူရူပမီသူးလီ၊ကျအိန်ဆိးတနီ၊ အိန်မူသကီးလာတ၊ယူတဖိးအပူနုဝဲဒဉ်လီ၊ ပု၊သူးလီ၊ကျအိန်ဆိးတနီ၊ဒီးလဲ Aboriginal ဖိလာအဝဲသုဉ်အသိးကျိ၊အပျိုတ၊မ၊အပူလီ၊ Governor Macquarie စံးဝဲကဟဉ်ပု၊ Aboriginal ဖိတဖဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်အဟိဉ်ခိဉ်လ၊ကသုဉ်ကဖျးတ၊ဒီးဆီလီ၊ကျတဖျဉ်လ၊ Aboriginal ဖိသုဉ်တဖဉ်အဂီ၊နုဉ်လီ၊ သနုဉ်က၊ထဲဒဉ် Aboriginal စု၊ကိဉ်ဂ၊အဲဉ်ဒီးအိန်မူတ၊အိန်မူဒဉ်ပု၊ ဟဲဆီလီ၊သူးတဖဉ်အိန်မူဝဲဒဉ်အသိးမု၊လာအဝဲသုဉ်တအဲဉ်ဒီးအလု၊အလု၊ထုသန္တတဖဉ်ဟ၊မ၊ဘဉ်အသိးနုဉ်လီ၊

ပုၤ Aboriginal ဖိတဖဉ်သံဝဲဒၣ်အါဒိအါဂါလၢခိတၢ်ဒုးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲနီၣ်ဂံၢ်နီၣ်ဒွးလီၤတံၢ်လီၤဆဲးတၢ်မွဲတသ့ၣ်ညါအီၤဘၣ်ဆၣ်,တၢ်တယၢ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤ Aboriginal ဖဲအနီၣ်ဂံၢ်လၢအကယၤ,အကထိသံဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါလၢပုၤယူၤရပၤဖိဟဲစိာ်ယုာ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖဉ်ဆူထံကိာ်တဘျုးအံၤမၤသံ Aboriginal ဖိတဖဉ်အါန့ၢ်အန့ၣ်လီၤ. Aboriginal ဖိတဖဉ်အသးသမ္မုၤပါမၤကံာ်ကဲမးတၢ်တ တၢ်တနါအတၢ်ကဲထီၣ်သးတၢ်န့ၣ်လီၤ.

စံပြစီမံကိန်းတပ်ဟန်ပနီတဖန်

ထံကိ်အဒွဲပုၤတၢ်ဃုကွၢ်သ့ၣ်ညါ

New South Wales အပူ၊ပူမလဲအိပ်ကီတဖန်လအသီအခါ ဘန်ကွန်ဆာမ်တင်ကီတခါနုးနုးကလဲလီ၊ Aboriginal ဒီးTorres Strait Islander ဖိတဖန်မ၊ လိန့်တလ်အကရဲကျဲဒီးအိပ်မလဲယါတခါလအယုထီတခါအံအပူဒဲလဲ၊အဲသျှန်ကုကွန်ဆာမ်ဘန်တင်ကီယွန့်လီ၊

Blue Mountains (ကစားလားအိတ်စီဇီး Sydney ၏ အမှန်အကဲလိမ့်တည် ၅၀ ယုဒယုဒ) ဒူးအိတ်ထိပ်တံတားတော်လာ Sydney
ပုယုသုညါတံတားတော်အဂီလီ၊ ဖဲာစာသုန့ဟ်ခွါသာ Gregory Blaxland, William Charles Wentworth ဒီး William Lawson လာခံကာလဲးခိက်
ကွံာ်ကစားတိုရ်သးတခါအံၤန့ဝဲဒ်န့လီ၊ မှ်မဆါတနံၤအံၤလုာ်မှ်အူအကျဲလာအလဲးခိတ် Blue Mountains အံၤလ္လုဟ်ကျဲလာအဝဲသုာ်လဲးဝဲဒ်န့လီ။

ကစားသွားတဖန်အံ့အချာနဲ့ပုယုတင်ထဲနဲ့ပျံဖူးလဲလဲအဂ္ဂဝဲဒင်လဲတင်ကဘုဉ်သိဒီးကျိန်လီ။ တင်လီလဲအယံထီဝဲဒီးပိဉ်လဲဉ်န့အဝဲသ့ ထံန့မဲမဲခိဉ် တင်ကိယုထီန့လီ။

ပုဂ္ဂလိကပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဘာကြောင့် အိမ်ထောင်ရေးကို စိတ်ဝင်စားသနည်း ဆိုသည့် မေးခွန်းကို ဖြေဆိုရာတွင် အိမ်ထောင်ရေးသည် လူမှုရေးနှင့် လူမှုစီးပွားရေးတို့၏ အခြေခံကျိပ်ကွက်တစ်ခု ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့သည်။

မဲ ၁၈၆၀ နှို် Robert O'Hara Burke ဒီး William John Wills ဟးထီၣ်လၢ Melbourne လၢတၢ်ကလဲၤဒီၣ်အီးစၢ်တြုလယါလၢကလဲၤထံးဆူကလံာ်စီးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်လဲၤအဒိၣ်အမ့ၢ်တခါ,သန့က့အတၢ်လဲၤဒီၣ်တၢ်အံၤကဲမးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. Burke ဒီး Wills တမ့ၢ်ပှၤလၢအတၢ်လဲၤခီဖျိအိၣ်ဒီးတဂီၢ် ခိၣ်တဂီၢ်လၢာ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်စဲၣ်နီၤတၢ်မၤစၢၤလၢ Aboriginal Yandruwandha ဖိတဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်ဆၣ် သံဝဲဒၣ်ခံၤလၢကဲမးအတၢ်ဟဲက့ၤကဒါအ ကျဲန့ၣ်လီၤ. အတၢ်လဲၤအံၤမ့ၢ်တဝံၤတတၢ်ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်တဲအံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အီၤလၢဒွဲလၢဒီးလၢလံာ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤမ့ၢ်မးတၢ်လီၤသးဘၣ်ဒီးအိ အတၢ်လၢအန့ၣ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်သးပဟီၣ်ခိၣ်လၢအဆၣ်အကါန့ၣ်လီၤ.

ပုအိန်ဆိးဆီလီသးတဖၣ်ဒီးပုမးအိန်ထီၣ်တၢ်အသီတဖၣ်

ဖဲပုအိန်ဆိးဆီလီသးတဖၣ်မုၢ်အိန်ဝဲဒၣ်ဒီးဟီၣ်ခိၣ်လၢအဂ့ၤဘၣ်ဆၣ်, တၢ်အိန်မုၢ်အိန်ဂဲၤန့ၣ်ကိးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲထံဒိၣ်နီၣ်ယွၤမ့တမ့ၢ်တၢ်ကိၢ်ဃုထီဝံၤ အလီၢ်ခဲန့ၣ်, ပုအိန်ဆိးဆီလီသးတဖၣ်အတၢ်ဖဲဒီးအိန်မးအိန်အလီၢ်ဟါမးဒီး ပုထူစံၣ်ဖဲတဖၣ်ညီန့ၣ်ကဘၣ်စးထီၣ်ကဒါက့ၤလၢအခိၣ်ထံးန့ၣ်လီၤ. သနၢ်က့ၤပုသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဂဲၤထၢၣ်ကဒီးဒုးကဒီးတၢ်ဆူညါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတိၤ 'Aussie battler' (အိးစံၣ်ပုဒုးတၢ်ဖဲ) နဲၣ်ဖျါထီၣ်အိးစံၣ်လၢဖဲအတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ကိၢ်ခဲအသးဒီးအတၢ်သးစွံကတုၤန့ၣ်လီၤ. ပုမးအိန်ထီၣ်သီတၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလၢကပီၤအီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးဒူအခါဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အကီၢ်အခဲသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. ညီန့ၢ်ပိၣ်မုၢ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ်မုၢ်ဝဲၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤမ့တမ့ၢ်မၤစံၣ်ဖဲပိၣ်ခွါတဖၣ်အိန်ယံၤလၢဟံၣ်ဃီဒီးသံဘၣ်အသးအခါန့ၣ်လီၤ.

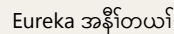
အိးစံၣ်လၢတၢ်သးကိးအသးစးထီၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အနးအကျဲၤဖဲအသီအခါန့ၣ်လီၤ. သးဒ်အံၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်လၢဟံၣ်ခွါတဖၣ်လၢအလဲၤဆူထံကီၢ်အခါသးခိတၢ်လီၢ်လၢတၢ်ကလူၤသီဆူဒီးနီၣ်ဖျါတဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ပုဆီလီၤအိန်ဆိးဆီလီသးတဖၣ်မၤစၢၤလီၢ်စ့ၢ်ကိးအသးဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်အကီၢ်အခဲတဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. လုၢ်လၢတခါအံၤကဲတၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးဝဲဒၣ်ဒီးပုအိးစံၣ်လၢဖဲတဖၣ်အတၢ်အိန်မုၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်အါအခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ခူၣ်ထူအဆၢကတီၢ်

တၢ်ထံၣ်န့ၣ်ထူလၢ New South Wales ဖဲ ၁၈၅၁ နံၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဒ်"တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အဆီတလဲထံကီၢ်"န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်အလီၢ်ခဲတယံၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်န့ၣ်ထူလၢခီလန့ၣ်လၢအသဘူၤသီသီဖဲလၢအမုၢ်ဘံးထီၣ်ရံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၅၂ နံၣ်အကတၢ်န့ၣ်, ပုအဂၤ ၉၀,၀၀၀ လဲၤဝဲဒၣ်ဆူဘံးထီၣ်ရံၤလၢအိးစံၣ်လၢဖဲတၢ်လီၢ်အဂၤတဖၣ်ဒီးပုလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၢ်ဝးဝးလၢအကယုထူန့ၣ်လီၤ.

Eureka တၢ်ပူၤထီၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်အီၤဒ်မုၢ်ဒိၣ်မိၣ်ကရဲးတံးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဒိၣ်အမုၢ်တခါလၢအိးစံၣ်လၢဖဲတၢ်လီၢ်အတၢ်စံၣ်စီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်အသးတဖၣ်အသီဝဲဒၣ်လၢပုခူၣ်ထူသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်ဖဲထၢဖျါတၢ်ခူၣ်ထူအလဲးစ့ၣ်အလဲတဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲလၢနီၣ်ဝုဘၢၣ် ၁၁သီ ၁၈၅၄နံၣ်န့ၣ်, ပု ၁၀,၀၀၀ ဃုၣ်ဃုၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အသးဖဲ Bakery Hill, Ballarat လၢတၢ်ကထူးထီၣ်ခူၣ်ထုၣ်တခါလၢအမုၢ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးဒိၣ်မိၣ်ကရဲးတံးအခွဲးအယာ်တဖၣ်လၢအဟံၣ်ဃုၣ်တၢ်သးကွံာ်ထူအလဲးစ့ၣ်လၢအပူၤဒိၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဖးလၢခါစးတဖၣ်လၢကဂဲၤလီၢ်ကတိၤတၢ်လၢဘံးထီၣ်ရံၤဘျီၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

[illegible]

တၢ်န့ၣ်ထူဆိတလဲအီးစၢ်တြၢလယါလၢကျါကျဲတဘျုးမံလီၤ. ဖဲတၢ်န့ၣ်ထူလဲၤတၢ်အါ, ပုၤလၢတမ့ၢ်ပုၤထူလံၤဖိတဖၣ်အနီၣ်ဂံၢ်လၢအီးစၢ်တြၢလယါအပူၤအါထီၣ်လၢၤ၄၃,၀၀၀ ဖဲ ၁၈၅၁ နံၣ်တုၤ ၁.၇ကကွဲၢ် ဃုၣ်ဃုၣ်ဖဲ ၁၈၇၁ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. လ့ၣ်မ့ၢ်အူအကျဲဒီးလိပျံၤတဖၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အါဖဲ ၁၈၅၀နံၣ်လၢအဘျုးလီၢ်အသးဒီးထံဖိကီၢ်ဖိအနီၣ်ဂံၢ်အတၢ်အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထူဟ်ဖျိပ်ထီၣ်သီးအလီၤဖးလဲၣ်တဖၣ်တၢ်ထီၣ်န့ၣ်အီၤလၢခီလန့ၣ်ကိးဘၣ်ဒီးထဲၣ် South Australia တဘျုးခီၣ်န့ၣ်လီၤ. မုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်ဖီထီၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒီးထူဟ်န့ၣ်ကွၢ်သိ
ဆူၣ်အလီၤဒီးအိၣ်စၢၣ်လၢယါပုၤန့ၣ်အလုၤပုၤဒိၣ်ကတၢၢ်လၢတၢ်စၢၣ်ဆူထံၣ်ဂုၤကီၢ်ဂၤန့ၣ်လီၤ. တုၤလီၤဖဲ ၁၈၉၀ နံၣ်န့ၣ်အိၣ်စၢၣ်လၢယါကဲထီၣ်ထံၣ်ကီၢ်တဘျုးလၢအအိၣ်ဒီး
တၢ်အိၣ်မ့ၢ်အပတီၢ်လၢအထီၣ်ကတၢၢ်အကျိၤတခါလၢဟီၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲခိပ်လနံတဖၣ်စးထီၣ်သီသီအခါန့ၣ်,ပုလုအဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအိၣ်ဒ် "ပုဂံၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ပုတၢ်လီၤတၢ်ကျဲတဖၣ်"ဟံးန့ၣ်ကွၢ်တၢ်လီၤဖးလၢ်ဖးကွၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လၢက
သ့ၣ်ဖျးဘျးဆူၣ်ဆၣ်ဖိကီၤဖိအဂီၢ်လီၤ. ဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တဟ့ၣ်ဘၣ်စုလၢဟီၣ်ခိၣ်တခါအံၤအဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်,ပုဂံၣ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ပုတၢ်လီၤတၢ်ကျဲတဖၣ်"ဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကဲအ
ဝဲသ့ၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ခၢၣ်ထုတဖၣ်တအိၣ်လၢအခါ,ပိၣ်ကုးစးဟံးန့ၣ်ကဟီၣ်ခိၣ်လၢပုလုအဟံးန့ၣ်ကွၢ်ပုတၢ်လီၤတၢ်ကျဲတဖၣ်အအိၣ်လီၤ.

မဲ ၁၈၆၈ နံနံပဒိုဒ်အဲဒ်ဒီးဆါနူ ပှဟံးနုးဆူဂ်ပှာဂးအဟီဝ်ခိင်တဖၣ်အဟီဝ်ခိင်ကပံဆူခွါမးတၢ်တဖၣ်ဒီးအဝဲသ့ဂ်အဟံဝ်မိယိမိလၢကသုၣ်ကဖျးဘုၣ်ဆၣ်ဖိကိၣ်အဂီၢ်လီၤ. သနာ်ကပၤကံးနုးဆူဂ်ပှာဟီဝ်ခိင်တဖၣ်ကုးစးၤပာ်ဟီဝ်ခိင်တသမဲအသ့အါအါကလံာ်လၢအဝဲသ့ဂ်အကစၢ်အဂီၢ်လီၤ.

တု၊လီ၊လၢလုၢ်မ့ၢ်အံၤအကျဲတဖၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤဝံၤ၊ပုၤသ့ၣ်ဖျးဘျုးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်လၢအပျီၤယံၤဒီးကျဲးတဖၣ်ကွၢ်ဆၣ်မၢ်ဘၣ်န့ၣ်ဆၣ်ခိၣ်ယၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲတၢ်ခိၣ်လီၤ. တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တၢ်ခါလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်လၢလဲလၢအဒိၣ်လၢစ့ၤပူၤတဖၣ်တကဲတၢ်ထုးန့ၢ်သးလၢတၢ်ကမၤတၢ်လၢပျီၤဒီးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကွၢ်တၢ်လၢအစ့ၤတဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်.

အီးစတြေးလျအလှူအလင်္ကာတရားအုပ်စိုးမှုကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာမူဝါဒများအားလုံးအားလုံးအားလုံး South Australia နှင့်လီ။ အိန္ဒိယ၊
stump-jump plough (1870s) (စီးယွန်း) မူဝါဒကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာမူဝါဒများအားလုံးအားလုံးအားလုံး South Australia နှင့်လီ။ အိန္ဒိယ၊

ဖဲ ၁၈၀၀နံၣ်အိၣ်ဝဲးအိၣ်သီတဖၣ်န့ၣ်,ကရူၤအိၣ်သ့ၣ် လၢဒီလနံၣ် အပူၤတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်ဝဲဒၣ်အဲးကလံး,စကီးထံးရှံ,လၢရဲဒီးအဲးရဲဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အီးစတြလယါအတၢ်သးစဲ,လုၤလၢ်ထူသန့အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ဘျုးတၢ်ဘါအတၢ်မၤတဖၣ်လၢအါန့ၣ်န့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီး Great Britain န့ၣ်လီၤ. ပုၤသးလီၤသးကျပုၤလၢအနီၢ်ဂံၢ်ဆဲးတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကီးဒီးအိၣ်ဟဲလၢယုဂုၤဒီးအူရှၢတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤ European လၢအဟဲတုၤဖဲ ၁၈၀၀ နံၣ်တဖၣ်ဟံးဃုာ် Italians, Greeks, Poles, Maltese ဒီး Russians ဟံးဃုာ်ဒီးပုၤ French အိၣ်ဆိးဆီလီၤသးတဖၣ်လၢအမၤတၢ်လၢစပံးဝဲဒၣ်အသးတၢ်ဖိးတၢ်မၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်သးစၢ်ဝဲၣ်ခါတဖၣ်လၢအဃုာ်ဖိးတၢ်မၤဒီးတၢ်ထွဲတၢ်တီၤ,မုတမုၢ်ပၤကဘီဖိလၢအဃုာ်ဖျိးလၢအဝဲသ့ၣ်အကဘီန့ၣ်လီၤ.

အီးစကြုလယာ်အထံဖိကိ်ဖိ- ပတၢ်စၢဃာ်

ဖဲတၢ်ခွၢ်ထူအစၢ်ဖဲ ၁၈၅၀ နံၣ်တဖၣ်အလီၤခံ, ပုၤတၢ်ခွၢ်ဖဲအါဒ်အါဂၤကွၢ်ကဒါဆူ အဟံၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်တၢ်အကျါတၢ်နီၤမ့ၢ်ပုၤသ့ၣ်ဖျးတၢ်လၢဖျါတဖၣ် အဂီၢ်လၢအသ့ၣ်ဆါတၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ဒီးတၢ်လၢသံကဵုတဖၣ်လၢတၢ်လီၤ လၢထံၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်အလီၤန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်ဖဲ ၁၈၆၀ နံၣ်ပုၤလၢ Iran, Egypt ဒီး Turkey တဖၣ်ဟဲနီၣ်ဝဲဒၣ် ကီၤလၢအူး "အလုၣ်မ့ၢ်အူ" လၢအီးစၢ်တြၢလၢယါအမဲးမုၢ်ပျီၤန့ၣ်လီၤ. ဃုာ်ဒီး ပုၤ Indian ပုၤဒီးကီၤလၢအူးဖိတဖၣ်, ပုၤလၢ တၢ်ကိးအီၤဒ် 'Afghans' တဖၣ်ဟဲစ့ၢ်ကိး, တၢ် ကိးအီၤဒ်န့ၣ်မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကူသိးတၢ်လီၤကံလိာ်အသးဒီး အိၣ်ဒီး Islamic တၢ်ဘျုးတၢ် ဘါအတၢ်စ့ၢ်တၢ်န့ၣ်တဖၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤဒီးကီၤ လၢအူးတဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ် "ပုၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ကျဲအသိတဖၣ်" လၢထံ ကီၤအဒွဲပုၤတၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ.

Indians ဒီး Pacific Islanders လၢအမၤတၢ်လၢထံပိာ်ဒီးတကွဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲးတၢ် မၤအပူၤလၢအအိၣ်လၢ Queensland အပူၤညီၣ်မၤတၢ်လၢလိလၢအစ့ၢ်ဒီး တၢ်အိၣ်သးလၢအဖျိတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၈၀ နံၣ်တဖၣ်န့ၣ်, ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်လၢ အအိၣ်ဟဲလၢ Lebanon ဟဲတုၤဝဲဒၣ်လၢအီးစၢ်တြၢလၢယါန့ၣ်လီၤ. ပုၤအနီၤဂီၢ်လၢအအါဟဲဃုာ်လၢ တၢ်ကံး ညာ်ဒီးတၢ်ကူတၢ်သိးအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပူၤ, ဒီး Lebanese ဟံၣ်ဖိယီၤဖိတဖၣ်ပၤ ဘၣ်ပုၤဆါတၢ်ကူတၢ်သိးလၢအီးစၢ်တြၢလၢယါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

'Afghan' cameleers လၢအီးစၢ်တြၢလၢယါအခၢ်သး

Aboriginal အလီၤအကျဲတဖၣ်

ဖဲတၢ်ဒုးလိာ်ယၤလိာ်သးလၢဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အဂီၢ်လၢ Aboriginal ဒီးပုၤအိၣ်ဆိးလီၤအလီၤတဖၣ်အဘျုးစၢ်အလီၤခံ, Aboriginal ဖိတဖၣ်တၢ်ဆိၣ်ဖျးကွံာ်အီၤလၢ အတၢ်ကအိၣ်လၢပုၤတၢ်အဘျုးစၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. တနီၤန့ၣ်ဖဲးမၤတၢ်လၢထံကီၤအဒွဲပုၤလၢတၢ်ကွံာ်သိးဒီးကျိၢ်အလီၤအကျဲတဖၣ်လၢလဲၤဆဲးကီၢ်ဖဲအဂီၢ်, အါဒ်တၢ် တကွဲတနီၤဘၣ်အလဲနီၤတၢ်ဘျုးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤမၤလဲၤအိၣ်ကီၤအပဒိၣ်တဖၣ်ဟဲလီၤတၢ်လီၤတၢ်ကျဲလၢ Aboriginal ဖိတဖၣ်ကအိၣ်ဝဲအဂီၢ်, သနၢ်ကူတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် အံၤတပျဲအဝဲသ့ၣ်လၢအကအိၣ်မူအထူလံၤတၢ်အိၣ်မူတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်သဘျုးလၢအကလူၤတၢ်မံၤလၢဒီးတၢ်ဖျိတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အသး အသိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၀၀ နံၣ်တဖၣ်အကတၢ်န့ၣ်, ပုၤမၤလဲၤအိၣ်ကီၤအပဒိၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်ကွံာ်ဝဲဒၣ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အခွဲးအယာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဖျိသံးဝဲဒၣ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်လၢမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲလဲၣ်ဒီးအဖျိအသးဒီးမတၤသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဖိအလဲၤအါဒ်အါဂၤလၢအမိၢ်အပၢ်အအိၣ်ဒီးဆုၢ်အဝဲသ့ၣ်ဆူ "ပုၤဝါဖဲးဖိ" အဟံၣ်ဖိယီၤဖိမူတမ့ၢ်ပ ဒိၣ်ဟံၣ်ဖိယီၤဖိတဖၣ်အလီၤအကျဲန့ၣ်လီၤ. ဖိလစံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်တုၤလီၤလၢ ၂၀ ယၤဖျိန့ၣ်တတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လၢအမ့ၢ် "ပုၤတစိၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အီၤ" ကဲထီၣ်ဒီးတၢ်သးအုးအိၣ်အမ့ၢ်တခါလၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးလၢပုၤအီးစၢ်တြၢလၢယါဖိလၢအဂၤတဖၣ်အဂီၢ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တခါလၢ အကဲဒိကလုာ်အတၢ်ဃုကညးကွၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်ဖဲ အီးစၢ်တြၢလၢယါအကျိၢ်ဘျီၣ်ဖဲ ၂၀၀၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအခွဲးအယာ်

'Suffragettes' (တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအခွဲးအယာ်) မ့ၢ်ကတိၤအဖျါလၢတၢ်သ့ၣ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤဝဲးလၢဟီၣ်မ့ၢ်တဖၣ်လၢအဂဲၤလိာ်တၢ်လၢအတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢတၢ် ကဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖးလၢတၢ်ဃုထၢတဖၣ်အပူၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၈၈၀ ဒီး ၁၈၉၀ နံၣ်တဖၣ်အပူၤ, ခီလနံၣ်ကိးခါဒ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအခွဲးအယာ်အပူၤတၢ်အစ့ၢ်က တၢ်တခါန့ၣ်လီၤ. ဟီၣ်မ့ၢ်ဃုထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးခွဲးယာ်တဖၣ်ထၢဖျိစုဆဲးပနီၣ်လၢတၢ်သကွံာ်ကညးလၢအကထိကထိလၢအကဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤဆူအတၢ်မၤလဲၤအိၣ်ကီၤ အဘျီၣ်ဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၉၅ နံၣ်န့ၣ်, ဟီၣ်မ့ၢ်လၢ South Australia မၤန့ၣ်ခွဲးယာ်လၢ တၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဖးဒီးဒီးဃုထၢအသးလၢဘျီၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၈၉၉ နံၣ်န့ၣ်ဟီၣ်မ့ၢ်လၢ Western Australia မၤန့ၣ်ခွဲးယာ်လၢတၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဖးန့ၣ်လီၤ.

တုၤလီၤဖဲ ၁၉၀၂ နံၣ်န့ၣ်, အီးစးတြၢလၢယါကဲထီၣ်ထံကီၤအိၣ်ထံးတဘျုးလၢအတၢ်ဟ့ၣ်ဟီၣ်မ့ၢ်တဖၣ်ဒီးခွဲးယာ်ခံမံၤလၢလၢအမ့ၢ်တၢ်ကဟ့ၣ်တၢ်ဖးဒီးခွဲးယာ်လၢကဒီး တၢ်ဃုထၢဆူဘျီၣ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤဒီးခွဲးယာ်လၢကဟ့ၣ်တၢ်ဖးတုၤလီၤလၢ ၁၉၆၂ နံၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၂၃ နံၣ်န့ၣ်, Edith Cowan ကဲထီၣ်ဟီၣ်မ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ကရၢဖိအိၣ်ထံးတကၤဖဲအဝဲဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီၤဆူ Western Australian အဘျီၣ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၄၃ နံၣ်န့ၣ်, Enid Lyons မ့ၢ်ဟီၣ်မ့ၢ်အိၣ်ထံးတကၤလၢအဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီၤဆူအီးစၢ်တြၢလၢယါအဘျီၣ်ဒိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

Catherine Spence (၁၈၂၅-၁၉၁၀)

Catherine Spence မှုဝဲဒၣ်ပုၤကွဲးလံာ်တၢ်ဂၤပုၤစံာ်တဲၤတဲၤလီၤတၢ်တၢ်ဂၤပုၤလဲၤလီၤမုၢ်ခွဲးယာ်တၢ်ဂၤဒီးမုၢ်ပုၤယုၤခွဲးယာ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအဂီၢ်တၢ်ဂၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုးဃီၤအသးဆူအီးစၢ်တြၢလယါလၢ Scotland ဒီးကွဲးဝဲဒၣ်ကွဲးအလံာ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ပုၤဖးထီၤလၢအန့ၢ်တၢ်လၢကပီၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးအီးစၢ်တြၢလယါအတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်လီၤ.

အဝဲမၤစၢၤသ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကရၢကရိလၢတၢ်ကမၤစၢၤဖိသ့ၣ်လၢအဟံၣ်အဃီတအိၣ်တဖၣ်ဒီးဆိၣ်ထွဲတီၤဘျီကွဲးအသီတဖၣ်ပဒိၣ်အတီၤထီၣ်ကွဲးလၢပိာ်မုၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဝဲမုၢ်ပိာ်မုၢ်အိၣ်ထံးတၢ်လၢအဆၢထၢၣ်လၢဘျီဒိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဒီးန့ၢ်တၢ်ဖးအါအါကလံာ်ဘၣ်ဆၣ်,အဝဲတမၤန့ၢ် တၢ်လီၤဘၣ်. ဖဲ ၁၈၉၁ န့ၣ်အဝဲကထီၣ် Women's Suffrage League (ပိာ်မုၢ်ဃုထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးခွဲးယာ်အကရၢ) အကရၢခိၣ်ခဲ လၢ South Australia န့ၣ်လီၤ.

Catherine Spence မှုတၢ်အပနီၣ်တခါလၢအမုၢ်တၢ်လၢပိာ်မုၢ်တဖၣ်မၤဝဲဒၣ်သ့,မုၢ်ဒၣ်လဲၣ်ဖဲတၢ်ဖိဃံးအဆၢကတီၢ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်စၢဖျိၣ်

ဖဲဒီလန့ၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်လီၤဆီလီၢ်အသးဘၣ်ဆၣ်,တုၤလီၤဖဲ ၁၉ယၢဖျိၣ်န့ၣ်အလၢန့ၣ်,သးတၢ်သ့ၣ်ညါတမံၤဃီလၢအမုၢ်ဒီးကလုာ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲန့ၣ်ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤလီၤဖဲ၁၉ယၢဖျိၣ်န့ၣ်အလၢန့ၣ်,တၢ်ကျဲးစၢၤမၤတၢ်ခဲဘျီလၢတၢ်ကဟံၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်ဒီလန့ၣ်သ့တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၈၈၉ န့ၣ်အပူၤ, Sir Henry Parkes ကိးထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကသ့ၣ်ထီၣ်ထံကီၢ်အသီလၢအဆူၣ်တဘျီန့ၣ်လီၤ. Australasian Federation Conference (စၢ်တြၢလုၤရၢၣ်ကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ်ကူၣ်လီၢ်အိၣ်သကိး) န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ ၁၈၉၀ အပူၤလၢတၢ်ကတဲသကိးတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တခါလၢအမုၢ်အီးစၢ်တြၢလယါကီၢ်စၢဖျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၈၉၁အပူၤ,တၢ်ဒီဃီဆူကီၢ်စၢဖျိၣ်အတၢ် ဟံၣ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးအံၤအဃုာ်ချ့ထီၣ်ဖဲတၢ်စဲၤခံတနီၢ်ဝဲၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤဃုထၢတၢ်တဖၣ်ဃုထၢကရၢဖိတဖၣ်လၢသဲစးတၢ်ဘျီဂုၤဝီအတၢ်အိၣ်ဖျိၣ်လၢခဲတဘျီအဂီၢ်လီၤ. ပုၤဃုထၢတၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးခဲဘျီလၢတၢ်ထၢဖျိၣ်ကမုၢ်တၢ်ဘၣ်သးတဖၣ်လၢတၢ်ကတူၢ်လီၢ်အီးစၢ်တြၢလယါသဲစးတၢ်ဘျီခိၣ်သ့ၣ်အသီတခါအံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

British ပဒိၣ်အာၣ်လီၤဝဲဒၣ်လၢအီးစၢ်တြၢ လယါပၤလီၤအကစၢ်အသးသ့န့ၣ်လီၤ. ဖဲယလိယန့ၣ်အါရဲၤ ၁ သီ ၁၉၀၁ န့ၣ်န့ၣ်, Edmund Barton, လၢအတီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲဒၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢကီၢ်စၢဖျိၣ်အဂီၢ်လၢအအိၣ်လၢ New South Wales ကဲထီၣ်အီးစၢ်တြၢလယါအကီတိာ်ခိၣ်ကျၢ်အခိၣ်ထံးတၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအပဒိၣ်ဆိၣ်လီၤအသးလၢကမုၢ်ဖးဒိၣ်အမံၤညါ ဖဲ Sydney အ Centennial Park အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အီးစၢ်တြၢလယါအခဲအံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ထံကီၢ်တဘျီလၢ British တၢ်ပၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. အတန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိတၢ်ကမီၤအလၢအပဲၤလၢတၢ်ဒီသဒီးထံဂုၤကီၢ်ဂၤအဂီၢ်အဝီအပူၤတုၤလီၤလၢ ၁၉၁၁ န့ၣ်လီၤ. တုၤလီၤဖဲ၁၉၄၈န့ၣ်အီးစၢ်တြၢလယၢ်အထံဖိကီၢ်ဖိအတၢ်သိၣ်တၢ်သီအိၣ်ထီၣ်,လၢညါန့ၣ်အီးစၢ်တြၢလယၢ်ဖိတဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် British အပုၤဒီးတမ့ၢ်အီးစၢ်တြၢလယၢ်အထံဖိကီၢ်ဖိဘၣ်. ဒီကလုာ်အသးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်,သးလၢအကဲဝဲဒၣ် British န့ၣ်ဆူၣ်ဒီးဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

Federation အမုၢ်နီၤလၢ Brisbane, ၁၉၀၁

Edith Cowan (1861–1932)

Edith Cowan မှုပိတ်မုတ်အခိုင်ထုံးလတ်ယုထာထိုင်အီဆူအီးစတု
လယါအကီတုဂ်ဒီးအဂီအိတ်ဖျါဝဲဒ်လတ်အီးစတုလယါစုဒီလပ်
ယံဆံအလီနုလီ.

Edith အံအမံဟူသုဖျါဝဲဒ်လတ်ပိတ်မုတ်ဆွဟ်အတုဟူးတုဂ်ဒီး
မှုပုကတိခဲးတုလတ်ကမ္ပါတုကုတ်သုဒီးဖိသုဆွဟ်တ
ကပတဂနုလီ. Edith နုတ်ဘုတ်ဒုးကထိုင်အီစံညီဂီတဂါ
ဖဲ ၁၉၁၅ ဒီးလိတ်ကဝီစံညီဂီ (justice of the peace)
ဖဲ ၁၉၂၀ နုတ်နုလီ. ဖဲ ၁၉၂၁ နုတ်နု, Edith အံဘုတ်ဟူထာထိုင်
အီလတ်ထုထိုင်တုသုတ်သီအကရ (Legislative
Assembly) လာမုနုအီးစတုလယါဒ် Nationalist Party
အကရဖိတဂါအသီးနုလီ.

ထံရှုကီသဲးကရတဖုအတုအိတ်ဖျုတ်ထိုင်

တုလီဖဲ ၁၈၈၀ နုတ်နု, ပုမတုဖိလတ်အီးစ တုလယါတဖုသုတ်ထိုင်ဝဲဒ်ပုမတုဖိအကရလတ်အဆူတဖုနုလီ. ဖဲမုကုၤဝဲကွတ်အတုဖဲတုမလီဒီးအ
ဆာကတီတဖုဒီးဖဲတုကီလတ်အခါ, ပုမတုဖိကရသုတ်တဖုအံမတုဟ်ဖျါထိုင်အတုဘုတ်သဲးတဖုလတ်ကပုထိုင်ထီဒါလတ်တဖုဒီးတုဖဲတုမလတ်
အိတ်သဲးတဖုနုလီ.

ဖဲ ၁၈၉၁ နုတ်နု, ပုမတုဖိသုတ်တဖုအံ သုတ်ထိုင်ထံရှုကီသဲးအကရလတ်ဝဲဒ် Labor Party (ပုမတုဖိအကရ) နုတ်နုလီ. အတုပုညီအခိုင်သုတ်မုတ်က
မလုထိုင်ပုမတုဖိတဖုအလတ်ဒီးတုအိတ်သဲးတဖုနုလီ. ပုကုၤစုအိတ်ဖဲအကြးအဘုတ်အိတ်ဆိးတုအိတ်မုလတ်အမုတ်ဒ်နုပုမတုဖိတဖုသုတ်ကုအဝဲသုတ်
နုပုပုမတုဖိတဖုအတုအိတ်သဲးနုလီ. ပုဒ်ပုကုၤလိတ်တဖုဒုးအိတ်ထိုင်လတ်တဖုအတုဟ်ပုနုဒီးဒ်သိးတုကဒ်သုတ်ဟ်ဖျါထိုင်တုဘုတ်သဲးတဖု
နုလီ. ဖဲ ၁၉၀၇ နုတ်အပု, Commonwealth Court of Conciliation and Arbitration (ဒ်မိဝါးအကီၤဘျီလတ်မလုဆုတ်လီတုဂ်ကီဒီးတုစံညီမလု
မဖိးတု)ဆာတုလီဝဲလတ်အစုကတုအပတုလတ်ပုမတုဖိဝဲဒ်ခွါတဂါ, အမိဒီးအဖိသုတ်အိတ်ဆိးဝဲဒ်သုလတ်အပုတုမုတ်ဟ်ပုမလီဖိနုလီ.

လတ် ၁၉၁၀ အပု, Liberal Party (လံးဘုတ်ရုတ်ကရ) သုတ်ထိုင်သီအသးနုလီ. ကရတဖုအံအမံအိတ်ဝဲဒ်အမံလတ်ဆာကတီတဘျးနုအပုလတ်အဟ်ဟုတ်
Nationalist Party (ပုအိတ်ကလုတ်သးကရ) ဒီး United Australia Party (အီးစုလယါစုဖိတ်ကရ) နုတ်နုလီ. ဖဲ ၁၉၄၄ နုတ်အပု, Liberal Party လတ်သုတ်ညါအီ
လာမုမဆါတနုအံနုဘုတ်တုသုတ်ထိုင်အီစီဖျု Robert Menzies, ပုလတ်အကထိုင်အီးစတုလယါအကီတုခိတ်ကုမတုအဆာကတီအသံကတုတဂါလီ.

ဖဲဟိတ်ခိတ်တုဒုး ၁ တဘျီဝဲအလီခဲ Country Party (ထံကီကရ) သုတ်ထိုင်အသးလတ်အကမလုထိုင်ပုထုစံဖိတဖုအတုဟူးတုဂ်နုလီ.
အခါအံတုသုတ်ညါအီဒ် National Party (ဒီကလုတ်ကရ) ဒီးညီနုဟ်ဖျုထိုင်အသးဒီး Liberal Party နုတ်နုလီ.

1901 နုတ် Immigration Restrictions Act (တုသုးလီၤသုးကုတ်ဖိတ်ပံးအတုသိတ်တုသီ)

"ပုဝါဖဲးအီးစတုလယါ"အဖိလစံတုခါကထိုင်သဲးတုဘျးဖဲ Immigration Restrictions Act နုတ်တုထုထိုင်အီဖဲလတ်ခိတ်ဘုတ် ၁၉၀၁ နုတ်နုလီ. ဖိတ်ပံးဝဲဒ်
ပုသုးလီၤသုးကုတ်ဖိတ်ပံးသုမလု တဖုလတ်ကမတုလတ်အီးစတုလယါအပုဒီးဖိတ်ပံးဝဲဒ် "ပုလတ်မုပုဝါဖဲး" ဖိတ်ပံးအတုသုးလီၤသုးကုတ်နုလီ.

ပုလတ်မုပုဝါဖဲးတဖုသုတ်ဆုတ်ထိုင်တုဒီးစဲးတုခါလတ်အမုတ်တုသံကုအဖျု ၅၀ လတ်ယုပုအကုတ်နုလီ. ပုတရုးဖိတ်ပံးတုကအကရဖိတ်ပံးလတ်အမုတ်,
ဝီရီ William Ah Ket ဒီးတရုးအမုတ်ဝဲလတ်အမံဒ်တဖုမလုဝဲဒ်ကမုတ်တုပုထိုင်လီထိုင်သုနုကုတနုဝဲဒ်တုဆိတ်လဲသဲးတုဘျးတခါအံဘုတ်.

ပုသုးလီၤသုးကုတ်လတ်ယုပုနုတုသုတ်ညါအီအံဝဲဒ်လတ်ကီစုဖိတ်အီးစတုလယါအသီတဘုတ်အံအပုနုလီ. သုနုကု, လုလတ်ဆဲးတုလတ်လတ်ပုတရုးဖိ,
အုဒယုဖိ, ပစံးဖုးကီးဖိတဖုဒီးပုလတ်အအိတ်ဟဲလတ် Middle East (မုထိုင်တုလီၤခါသး) အတုဟုတ်ထိုင်နုမုတ်လတ်အဘုတ်ထွဲဒီးပုအီးစတုလယါအပုဂုဝီအ
ကုပုနုနုလီ.

Dorothea Mackellar မှာ ပျံ့လွင့်တကလေးတစ်
သွင်ညါအီအီလ၊ အထိတဖျဉ်လ၊အမှ်
ယထကီ (My Country), တ၊ထူးထိန်ရ၊
လီအခိန်ထံးတဘျီဖဲ ၁၉၀၈,
လံာ်ကျိလ၊အအိန်က၊အိန်ခိးတ ကျိ၊မုဝဲဒ် 'ယ
အဲထံကီလ၊မုအိန်အီတဘျီလီ (I love a
sunburnt country)'. အထိနုတ်တသွင်ညါအီအီ
ဒ်သိးဒီးပျံအထိအသိးထိလ၊အဲဗျီထိန်အတံာ်
လဲခီဖျိလ၊အအိန်ဖဲအဒိပျိဝဲခါအပျိလ၊အဘူးဒီး
Gunnedah, ကလံးစိးမုန်န့စိးဝုလနုတ်လီ.

တၢ်သဘံၣ်သဘၣ်လၢပုၤအိၣ်ဆိးဆီလီၤသးဒီးပုၤ Aboriginal ဖိတဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်,အိး စကြၢ်လၢယါအိၣ်တုၤဒီးတၢ်စံၣ်စိလၢအမုၢ်အန့ၣ်ဒိၣ်မးတခါအန့ၣ်လီၤ. ထံ လီၤကိၢ်ပူၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၤမ့တမ့ၢ်တၢ်ပၢၢ်ဆၢတအိၣ်ဘၣ်.

အီးစတြလယါသူးမှန်ဒီးခွဲတဖန်စုကီးမတင်လၢ Middle East, ဟံဃုာ်ဟံဂိာ်လၢတၢ်ဒီသဒၢဝဲဒၣ် Suez Canal, ဒီးဖဲသိၣ်မှၢတဖန်မၤန့ၢ် Sinai ဟီၣ်ကမ့ၢ်ဒီး Palestine အခါန့ၢ်လီၤ.

Simpson ဒီးအကသွန်ယီဝ် — John Simpson Kirkpatrick (၁၈၉၂-၁၉၁၅)

သုးဖိ John Simpson မၤတၢ်တၢ်လၢ Gallipoli လၢတၢ်တီၣ်ဆၢကသံၣ်ကသီအသုးဒုအပူၤဒ်ပုၤစိၣ်စိၣ်ပုၤဆါတၢ်အသးန့ၣ်လီၤ. ကီၤခဲၣ်ဒၣ်လၢတၢ်ကစိၣ်စိၣ်ပုၤဆါတဖၣ်လၢ ကစၢၢ်ကလိအပူၤဒီးလၢတၢ်တြီၤတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ဒဲၣ်ဒၣ်သုးအတၢ်ကလုၢ်တဖၣ်,အဝဲသုၣ်ဒဲၣ်ကသွန်ယီဝ်ဖိတဒုလၢအမံၤမ့ၢ် Duffy လၢတၢ်ကမၤစၢၤစိၣ်ဆၢသုးဖိလၢလၢအဘၣ်ဒိတဖၣ်ဆူတၢ်ပူၤဖျဲးအလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

အါနီၤအါသီ,အါန့ၣ်ရံၣ်အပူၤ Simpson ဒီးအကသွန်ယီဝ်ဟ့ၣ်လီၤအသးလဲၤတၢ်လၢတၢ်ဒုးဒီးပီၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤအဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ.

သုးဖိ John Simpsonဟဲတုၤဒဲၣ် Gallipoli ဖဲ အံၤဖျၢၣ် ၂၅သီ ၁၉၁၅ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လွံၢ်နွံအလီၢ်ခဲၣ်ဖျိ ခုၣ်ဒါအစဲးကျိအယိအဝဲသံၣ်ဒဲၣ်လီၤ. သုးခွါမၤတၢ်လၢပီၣ်လဲၣ်န့ၣ်တၢ်လီၤတဖၣ်ကွၢ်ကီၤက့ၤ Duffy ပုၤတၢ်သးအုးလၢအဘျၢၣ်အဘျီၣ်, Duffy ဟဲက့ၤစိၣ်ဃာ်ဒီးသုးဖိလၢအဘၣ်ဒိတၢ်ဆူပီၣ်လဲၣ်န့ၣ်ဘျၢၣ်ဆၢအကစၢၤသးစၢၤတအိၣ်ဃုာ်ဒီးအီၤလၢအကပၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. John Simpson Kirkpatrick မ့ၢ်ဝဲဒၣ်အိၣ်စၢၤတြုလယါအပုၤမံၤဟူသၣ်ဖျါလၢအိၣ်စၢၤတြုလယါအတၢ်စံၣ်စိၣ်အပူၤတၢ်လီၤ.

Anzac အတတ်စံပီ

Anzac အလုပ်အလုပ်နှင့်ကဲထိပ်ဝဲဒပ်ဖဲ Gallipoli ဟိပ်ကမ္ဘာလီလအအိပ်လီ Turkey နှံလီလီ.

တတ်စံပီလီဖဲ Gallipoli ဖဲအံ့ဖြုတ် ၂၅သီ ၁၉၁၅ နှံနံတတ်မာနီၣ်အိၣ်အိၣ် တတ်ဟူးတတ်ဂဲၤစးထီၣ်အသးလအယံဝဲဒပ် ဃးလီၤဒီးအဒုးအိပ်ထီၣ် တတ်ဘုၣ်ဒိဘုၣ်ထံးပုၤအိးစကြုလယုၣ်ဖိ ၂၆,၀၀၀ ဂၤဒီးအါဂၤပုၤအဂၤ ၈၀၀၀ ဘုၣ်တတ်မၤသံအိၣ်မုၢ်သံဝဲဒပ်လၢတတ်ဆူးတတ်ဆါအယံနံလီလီ. ပုၤမၤတတ်လၢ Gallipoli အဟိပ်ကမ္ဘာတဖုၣ်အတတ်သးဒုဒီးအတတ်သးဆူၣ်နံ နှံနံကဲထီၣ်စံပီၤနံအတတ်မၤသးတခါအံၤဒီးတတ်ကတိၤအဖျၢၣ် 'Anzac' ကဲ ထီၣ်တတ်လၢအဘုၣ်ထွဲဒီးအိးစကြုလယုၣ်ဒီး နှံစံပီလဲနံအကွီၣ်နံလီလီ.

ဖဲလါအံ့ဖြုတ် ၂၅သီ ၁၉၁၆ Australia, New Zealand, England ဒီးသုးလၢ Egypt တဖုၣ်မၤဝဲဒပ်နံဆဲးဆါတခါအံၤလၢတတ်ဒုးတဘျီအံၤအဂီၢ်နံ လီလီ. စးထီၣ်ဖဲနံဒီးဆူၣ်လါအံ့ဖြုတ် ၂၅သီနံတတ်သုၣ်ညါအိၣ် Anzac အမုၢ်နံနံလီလီ.

တုၤလီၤဖဲ ၁၉၂၀ နံတဖုၣ်, Anzac Day အတတ်မၤလၢကပီၤတဖုၣ်ဘုၣ်တတ် မၤအိၣ်လၢအိးစကြုလယုၣ်တတ်လီၤဝဲဒီးကီၢ်စံပီတဖုၣ်စုၢ်ကိးဟံလီလီ Anzac Day ဒ်ကမ္ဘာၤအနံၤသဘျုတခါနံလီလီ. တတ်ဒုးအတတ်သုၣ်နီၣ်အခိၣ်သုၣ်အလီၢ် နံတတ်သုၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢဝဲဒ်နီၣ်အပူၤဒီးတတ်သုၣ်နီၣ်အလၢၢ်ထူၣ်တဖုၣ်တတ်သုၣ်

ထီၣ်အိၣ်လၢဝဲဒ်ဒီးဝဲဖိလၢအအိၣ်လၢထံကီၢ်အပူၤဒ်တတ်ဟုၣ်တတ်ယုးယီၢ်ဆူ သးစုၢ်ခွဲဒီးသးစုၢ်မုၢ်တဖုၣ်လၢအသံဝဲဒပ်လၢတတ်ဒုးအဝဲနံဒီးတတ်သဘံသ ဘုၣ်လၢခံတဖုၣ်အပူၤနံလီလီ.

Anzac Day မုၢ်မုၢ်နံတနံၤလၢတတ်ကမၤလၢကပီၤပုၤခဲလၢလၢအမၤတုၢ်တတ် လၢတတ်ဒုးအပူၤ,တတ်သဘံသဘုၣ်တဖုၣ်အပူၤဒီးတတ်ယုၣ်ဖိးအတတ်ဖိးတတ် မၤအပူၤဒီးအဝဲသုၣ်တံၤသကိးအသး,တတ်သးစွံကတုၤဖဲတတ်တတုၣ်တနီၤဒီး အတတ်ဟုၣ်လီၤအသးလၢပခါဆူညါအဂီၢ်နံလီလီ. တတ်အံၤမုၢ်စုၢ်ကိးမုၢ်နံတနံၤ လၢတတ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ကဒါကွၢ်တတ်ဒုးတတ်ယံၢ်အိၣ်ပညီလၢအတတ်သးလီၢ် အသးတဖုၣ်နံလီလီ.

မုၢ်မခါတနံၤအံၤ Anzac Day အံၤဘုၣ်တတ်မၤလၢကပီၤအိၣ်လၢအိးစကြုလ ယုၣ်အပူၤဒီးလၢဟိပ်ခိၣ်တတ်လီၤဝဲဒီးနံလီလီ. အိးစကြုလယုၣ်သုးမုၢ်ဒီးခွဲလၢ အဟဲကွၢ်ကဒါ,သုးလၢတတ်ယုၣ်ဖိးအဂီၢ်ဒီးသုးလီၢ်လၢထံကီၢ်အဂၤတဖုၣ် ခဲလၢဟးထီၣ်ပုၤတတ်ဟံကဖၤသးဖဲ Anzac Day အသုးတတ်ဂဲၤဒီးအပူၤနံလီလီ.

Great Depression (1929–32) (မုက်ပျံလဲကွာတင်အိပ်သးအာအကတီၢ်)

Great Depression မုက်ပျံလဲကွာတင်အိပ်သးအာအကတီၢ်တခါလၢတၢ်တတၢ်တခါအိပ်အမုၢ်လၢအပုၤအိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်အံၤစးထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိပ်သး New York Stock Exchange (နွံယီၤပနံၣ်ခိလဲလိာ်တၢ်) လီၤပုၤကွၢ်ဘၣ်အသးဖဲအိၣ်ကထိဘၣ် ၁၉၂၉ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အဂၤလၢအဒုးကဲထီၣ် Depression လၢအိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အပုၤလီၤဒီးစးဖိကဟံၣ် ဃုာ်အိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အပုၤလီၤအထူးထီၣ်တဖၣ်အပုၤလီၤဒီးစးဖိကဟံၣ် တၢ်မၤအလီၢ်တဂၢ်တကျါဒ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်မၤတအိၣ်လၢဘၣ်ဒီးအလါလဲတၢ်မၤကွၢ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဖဲ ၁၉၃၂ နံၣ်န့ၣ်ပုၤအိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိ ၃၂ မူးကယၢ်ယၢ်အတၢ်မၤတအိၣ်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဒီးဘၣ်မၤဟူးလၢ Depression ဒုးအိၣ်ထီၣ်လၢအိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အပုၤတၢ်အလီၢ်ကဲမးတၢ်နးတၢ်ဖျိဒီးဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအါဒ်အါဂၤအဟံၣ်အယီၤတၢ်မၤမုၢ်လၢတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်မၤတအိၣ်လၢဒီးကျိၣ်စုတၢ်ဟံၣ်န့ၣ်တဂၢ်တကျါလၢအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်အိၣ်လၢဒဲဖိလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်မၤကိၢ်ထီၣ်သးမ့တမ့ၢ်တၢ်လုၢ်ထံတၢ်ဟးလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပၢ်တနီၤဟံၣ်တၢ်အဟံၣ်ဖိဖိတဖၣ်မ့တမ့ၢ်ကဲထီၣ်ပုၤအိၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ပုၤဖိသ့ၣ်လၢပုၤမၤတၢ်ဖိအဟံၣ်ဖိဖိဖိအကျါအိၣ်အါဂၤဟံၣ်တၢ်ကွၢ်ဘၣ်ဖဲအသးအိၣ် ၁၃ နံၣ်န့ၣ်မ့တမ့ၢ် ၁၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပီၢ်မုၢ်အိၣ်အါဂၤမၤတၢ်လၢဂီၢ်ခိၣ်ထံးတၢ်မၤတဖၣ်လၢအဟံၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်အဖိဒီးအဟံၣ်အယီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အကစၢ်ဒ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တုၤလီၤလၢ Depression ကဲထီၣ်တစုန့ၣ်ပဒိၣ်တအိၣ်ဒီးလီၢ်ခါၣ်သးတၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျါန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ဟ့ၣ်သးကညီတၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကရုၤကရိၤလၢတဘၣ်ဃးဒီးပဒိၣ်တဖၣ်အမံၤညါ, ပုၤဖျိဒ်ဖိတဖၣ်ဘၣ်ဒီးသန့ထီၣ်လၢကမျါအတၢ်မၤတဖၣ်ဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤအတၢ်တီၢ်ကျါတဖၣ်အပုၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်ပျံလဲကွာစးထီၣ်ဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤဖဲ ၁၉၃၂ သန့က့ၤလၢတၢ်အိၣ်သးအါမၤအပူၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢအအိၣ်ထီၣ်လၢဟံၣ်ဖိဖိတဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ဘျီဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်အီၤတန့ၣ်လၢဘၣ်.

ဖဲ Great Depression အကတီၢ်, အိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်သးကညီတၢ်ကရုၤတဖၣ်ဒီးပုၤမုၢ်သးမၤကလီတၢ်တဖၣ်အတၢ်မၤန့ၣ်တၢ်တဲလၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်လီၤ.

ဖျိကပူၤဖဲ Great Depression (မုက်ပျံလဲကွာတၢ်နးတၢ်ကျါအကတီၢ်)

Sir Charles Kingsford Smith (၁၈၉၇-၁၉၃၅)

Sir Charles Kingsford Smith မုၢ်ဝဲဒၣ်အိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ပုၤနီၣ်ကဘီယူၤလၢအဆိတဂၤလီၤ. ဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ဘျီပူၤအဝဲဒုးတၢ်လၢ Gallipoli ဒီးယူၤဝဲဒၣ် Britain အ Royal Flying Corps န့ၣ်လီၤ.

တၢ်တုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးအိၣ်ကတၢ်မုၢ်တၢ်လဲၤယူၤခီဝဲဒၣ် Pacific Ocean အခီၣ်ထံးတၢ်ဘျီလၢ California တုၤ Queensland ဖဲ ၁၉၂၈ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲကဘီယူၤ Southern Cross တုၤဝဲဒၣ်လၢအိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အပုၤဒီးပုၤဘၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သးအီၤအဂၤ ၂၅,၀၀၀ ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ် အဝဲသ့ၣ်အပုၤဒုးပုၤယီၤ 'Smithy' န့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၃၂ အဝဲကဲထီၣ်ပုၤဒုးပုၤယီၤလၢ အဝဲအတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်လၢလၢတၢ်နီၣ်ကဘီယူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၃၅, ဖဲအတၢ်ယူၤတခါလၢ England ဆူ Australia အခါ အကဘီယူၤလီၤတံာ်ဃုာ်ဒီးအကစၢ်ဒီးတၢ်တထံၣ်ကဒါအီၤ နီတဘျီလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

Sir Charles Kingsford Smith, ဘၣ်တၢ်ကိးအီၤဒ်ဟီၣ်ခိၣ်အပုၤနီၣ်ကဘီယူၤလၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်မးတဂၤဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အီၤဒ်ပုၤတဂၤလၢအဟ့ၣ်ပုၤကမျါတဖၣ်ဖဲအအိၣ်လၢ Depression အခါ, ဒ်အိၣ်စၢၣ်လၢယၢ်ဖိတဖၣ်အပုၤဒုးပုၤယီၤလၢတၢ်ကကွၢ်လိတဂၤန့ၣ်လီၤ.

ဟိပ်ခိတ်တံဒုး ၂ ဘျီတဘျီ (၁၉၃၉-၁၉၄၅)

ဖဲဟိပ်ခိတ်တံဒုး ၂ ဘျီတဘျီအပူ၊ပုၤအီးစတြလယုတ်ဖိတဖုတ်ဒုးဟုတ်တံဒုး
ဒီး Allies (သိပ်မုံၤကရုၤ)လၢအတံၢ် ထီဒါဝဲဒု် Germany လၢ Europe,
Mediterranean ဒီး North Africa တဖုတ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသုတ်ဒုးထီဒါစွဲၤကီး
Japan လၢSouth-East Asia ဒီး the Pacific အပူၤတဖုတ်န့ၣ်လီၤ.

လၢ North Africa (ကလံးစီးအါဖျိၣ်ကၤ)အမဲး မုၢ်ခိတ်အပူၤအီးစတြလယုတ်
အသုးတဖုတ်ဒုးဆၢဝဲဒု် Germans ဒီး Italians လၢအဟံးန့ၣ်ဟ် Tobruk
လၢအယံာ်တုၤမးလံတဖျါၣ်,မုၢ်တၢ်တြီယာ်အကတၢ်တလီၢ်လၢ Germans
အတံၢ်ကလံးဒုးန့ၣ် Egypt န့ၣ်လီၤ. လၢယံးလၢအတံၢ်ပူၤ,ပိၣ်ခွါသုတ်တဖုတ်အံၤ
(အါဒုတ်တံၢ်တက့ၢ်အီးစတြလယုတ်ဖိတဖုတ်)ဆၢထၢၣ်ဂၢၢ်ကျါဝဲဒု်တံဒုးအဆူၣ်
အကိၤဒီးတံၢ်အိၣ်သးလၢအနးတဖုတ်,အိၣ်ဆိးလၢလုကအိၣ်ပူၤဒီးထံလီၤသကၤ
တံးဖးအသးအပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုတ်အတံၢ်သးဆူၣ်,တံးသးဒုးဒီးတံးမၤသုတ်ဖုံ
သးညီတံၢ်သုးအသးတဖုတ်အတံၢ်ဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးဟုတ်ဒီးတံးအကျဲကျဲတရံးလၢ
အဆူၣ်လၢအအိၣ်ဟဲလၢအဝဲသုတ်အသးခိၣ်,ကဲထီၣ်ဂံၢ်ထံးတခါလၢအမၤဆူၣ်
ထီၣ်သးဖဲတံးဒုးအမုၢ်န့ၣ်လၢအခဲးတဖုတ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတံးမၤတံၢ်
အံၤအပူၤ,အဝဲသုတ်တုၤထီၣ်ဘးတံးလၢကပီၤလၢအတုၤလၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤ ဒ်
'Rats of Tobruk' (Tobruk အယုတ်တဖုတ်)န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၄၁ န့ၣ်, Japan စးထီၣ်အတံၢ်ထုးလၢ Pacific အပူၤန့ၣ်လီၤ. အီးစတြလ
ယုတ်အသုးခွါဒီးသုးမုၢ်တဖုတ်လဲၤဒီသဒါဝဲဒု် Papua New Guinea န့ၣ်လီၤ.
မူဒါတခါအံၤတံၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီးဆူပတီၢ်မုၢ်သုးဖိတဖုတ်ဒီးသးစံးသုးဖိလၢပုၤထၢ
ထီၣ်အီးလၢအတန့ၢ်ဘၣ်တံးမၤလိဂ့ၤတဖုတ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသုတ်ဒုးဒုၣ်ဒါလၢပုၤ
ပူၤ,လၢအအိၣ်ဒီးတံးအကျဲလၢအလီၤဘဲဒီးအိၣ်ထဲကဟံးလၢတံၢ်သုတ်ညါအီၤအါ
ဒ် Kokoda Track န့ၣ်လီၤ. အီးစတြလယုတ်သုးတဖုတ်ဟ်ကတီၢ်ပုၤ Japanese
ဖိဒုးတံးဆူညါန့ၣ်လီၤ. ဒ် Anzac Cove လၢအအိၣ်လၢ Gallipoli အသိး,
Kokoda Track ကဲထီၣ်တံၢ်လီၢ်တခါလၢအကဲသးသမူအတံၢ်လဲၤအလီၢ်လၢပုၤ
အီးစတြလယုတ်ဖိတနီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤသုးဖိလၢအဘၣ်ဒိတဂၤလၢအအိၣ်လၢ Kokoda Track
ဘၣ်တံးမၤစၢၤအီၤခီဖျိ Papuan ပုၤစိတ်တံၢ်တဂၤ

ဖဲ ၁၉၄၂ န့ၣ်, Japanese ဟံးန့ၣ်ကွံာ် British အသုးအလီၢ်အကျဲလၢ Singapore န့ၣ်လီၤ. ပုၤအီးစတြလယုတ်အသုး၁၅,၀၀၀ ဃာ်ဃာ်န့ၣ်တံၢ်ဖျိၣ်န့ၣ်အီၤယုတ်ဒီးသုးအ
ဂၤတ ဖုတ်ဒီးတံၢ်လဲၤစိတ်အီၤလၢအကမၤတံၢ်လၢ Thai-Burma Railway (ကီၢ်ပယီၤကီၢ်တဲၣ်အလုၣ်မုၢ်အူအကျဲ)န့ၣ်လီၤ. ဖဲတံၢ်သုတ်ထီၣ်တခါအံၤအကတီၢ်,ပုၤအီးစ
တြလယုတ်သုးဖိတဖုတ်တုၤဘၣ်တံးမၤနးမၤဖျိၣ်အီၤခီဖျိပုၤ Japanese န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤအီးစတြလယုတ်တံးဒုးအပူၤယံာ်ဖိတဖုတ်ကွံာ်ထွဲလီၢ်အသးတဂၤဒီးတဂၤဂ့ၤဒိၣ်မး
ဘၣ်ဆၢ,ပုၤအီးစတြလယုတ်တံးဒုးအပူၤယံာ်ဖိအါန့ၣ် ၂၇၀၀ ဂၤသံတုၤဝဲဒု်န့ၣ်လီၤ.

Sir Edward 'Weary' Dunlop (၁၉၀၇-၉၃)

Sir Edward 'Weary' Dunlop မုၢ်ပုၤအဒုးဒီးကသံၣ်သရၣ်လၢအကဟုက
ယံာ်တံးဒီးမုၢ်ပုၤအီးစတြလယုတ်တံးဒုးအပူၤဒုပုၤယံာ်တဂၤလီၤ. ဖဲဟိပ်ခိတ်တံ
ဒုးခံဘျီတဘျီအပူၤအဝဲဘၣ်တံးဖျိၣ်အီၤလၢ Japanese ဒီးတံးဆၢအီၤဆူ
ကီၢ်ပယီၤလၢကမၤတံၢ်လၢ Thai-Burma Railway န့ၣ်လီၤ. တံးအံၤကဲမး
တံးမၤလၢအကီၤအခဲဒိၣ်မးတခါလီၤ.

ဒ်သုးခိတ်တဂၤအသိး, Weary ကတီၢ်ထီၣ်တံၢ် လၢအပူၤတဖုတ်အဂီၢ်
ဒီးဒ်အဝဲသုတ်ကသံၣ် သရၣ်တဂၤအသိး,အဝဲသုတ်ဒုတ်ဆၢကတီၢ်တဘျုး
န့ၣ်ရံၣ်လၢအတံၢ်ကူၤအဝဲသုတ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဘၣ်တံးမၤဆူးမၤဆါဒီးအီၤတီၢ်
အီၤလၢသုးအဒဲဘၣ်ဆၢခိဆၢမၤတံၢ်ဆူညါန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ၁၉၆၉န့ၣ်အပူၤ,အဝဲဘၣ်တံးမၤလၢကပီၤအီၤလၢအတံၢ်ဟ့ၣ်လီၤသး
လၢတံးဆူးတံးဆါဂ့ၢ်တကပၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲဒုတ်သံအခါ,ပုၤအဂၤအါန့ၣ်
၁၀,၀၀၀ ဂၤရဲၣ်လီၤအသးလၢ Melbourne အကျဲဖဲတံး မၤဝဲဒု်ကီၢ်စိတ်အ
တံၢ်ခွဲၣ်လီၤအပူၤဒုပုၤယံာ်လၢအဝဲသုတ်ကီးအီၤဒ် 'Surgeon of the Railway'
(လုၣ်မုၢ်အူကျဲအကသံၣ်သရၣ်)န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သဘၣ်သဘၣ်လၢအဂၤတဖၣ်

ဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးဝံၤဝဲဒၣ်တယၢ်ဘၣ်ဒီးစးထီၣ် ၁၉၅၀ တုၤ ၁၉၅၃ နံၣ်အီးစၢ်တြလယၢ်သုးမ့ၢ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဆၢအီၤဆူ United Nations (ဘီမုၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢ) ထံကီၢ်အါဘၣ်အသုးမ့ၢ်လၢအတၢ်ကဒိသဒါ South Korea လၢခိၣ်ဖျါနံးအသုးတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢကလံၤစးန့ၣ်လီၤ.

တယၢ်တမိၢ်ဘၣ်ဒီးအီးစၢ်တြလယၢ်ဖျိၣ်ထီၣ်သးဒီး United States of America (ကီၢ်စၢ်ဖျိၣ်အမဲရိကၤ) လၢအတၢ်ဆီၣ်ထွဲ South Vietnamese (ကလံၤထံးဘၣ်ယး န့ၣ်မံး)အပဒိၣ်လၢအထီၣ်ဒါ Vietnamese ခိၣ်မုၢ်နံးအသုးမ့ၢ်လၢအယုထီၣ်ကျဲလၢကဒုးအိၣ်ဖျိၣ်ကဒါထံကီၢ်န့ၣ်လီၤ. Vietnam တၢ်ဒုးကဲထီၣ်အီးစၢ်တြလယၢ်အသုးမ့ၢ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးစးထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်ဘျီတဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးလဲၤတၢ်စးထီၣ် ၁၉၆၂ တုၤ ၁၉၇၃,တဘျီယီၤန့ၣ်,ဖဲကတီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒုးအယၢ်ကတၢ်လၢအီးစၢ်တြလယၢ်ဒုးအီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဟီၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လီၢ်ဘျီလီၢ်အီၤအါတခါ,ပုၤအီးစၢ်တြလယၢ်ဖဲအါဒဲအါဂၤထီၣ်လၢကျဲခိၣ်ဒီးဟံးဖျါထီၣ်အတၢ်ဟံးသးထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤတခါအံၤ,လီၤဆီဒၣ်တၢ်ထာဝဲဒၣ်အီးစၢ်တြလယၢ်သးစၢ်ခွဲၤတဖၣ်တူတၢ်ဒုးအပူၤန့ၣ်လီၤ.

Australian Defence Force ဟံးယုၢ်စ့ၢ်ကီးလၢ တၢ်သဘၣ်သဘၣ်ဒီး East Timor, Iraq, Sudan ဒီး Afghanistan ဒီးဟံး ယုၢ်လၢ United Nation တၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်အသုးမ့ၢ်အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢ ဟီၣ် ခိၣ်တၢ်လီၢ်တဘျုးတီၤလၢအဟံးယုၢ် Africa, Middle East ဒီး Asia-Pacific တၢ်လီၢ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

Remembrance Day (တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အမုၢ်နံၤ)

ယုၢ်ဒီး Anzac အမုၢ်နံၤ, အီးစၢ်တြလယၢ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်ကဒါကွၢ်တၢ်ပုၤလၢအဟ့ၣ်လီၤအသးမၤတၢ်ဒီးသံဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဒုးအပူၤဖဲ Remembrance အမုၢ်နံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ဂီၤ ၁၁ န့ၣ်ရံၣ်ဖဲ ၁၁ သီလိခိၣ်ဝဲဘျီ (၁၁လါ) ကီးနံးဒီးန့ၣ်အီးစၢ်တြလယၢ်အိၣ် ကတီၢ်လၢအကသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ပိၣ်ခွဲၤဒီးပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအသးခီဖျါအတၢ်သံမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ဒုးတဖၣ်ဒီးတၢ်သဘၣ်သဘၣ်တဖၣ်,တဘျီယီၤပုၤလၢအဖဲးမၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲနံၤအဝဲန့ၣ်ပသီးဝဲဒၣ် ပံၤအဖီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲဖဲ ၁၉၀၀ နံၣ်တဖၣ်

ဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုး၁ တဘျီဒီး ၂ ဘျီတဘျီအဘၢၣ်စၢၤ,တၢ်ဖိၣ်ယံးယၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤဆူအီးစၢ်တြလယၢ်အပူၤလီၤ. သန့က့,ပုၤသုးလီၢ်သုးကျဲလီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖိၣ်ခွဲၤတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ southern Europe (ကလံၤထံးယူရပ)ခိၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးစိၣ်ယုၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်,တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးအဝဲသ့ၣ်အလုၢ်လၢအလုၢ်ဒိၣ်ပုၤဒိၣ်တဖၣ်ဒီးအီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်အီးစၢ်တြလယၢ်အစးဖိကဟ့ၣ်တၢ်မၤလီၢ်တဖၣ်, ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ကျဲမုၢ် ကျဲဘီဒီးလုၢ်မ့ၢ်အူအကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. Italian ပုၤဒိၣ်လၢတဖၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလံၤလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ကမုၢ်အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၃၀နံၣ်တဖၣ်အလကန့ၣ်, Jewish ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢ Europe တဖၣ်ဟံးတုၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ပူၤဖျဲးဝဲဒၣ်လၢ Nazi Germany အတၢ်လီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဟံးဝဲဒၣ်လၢ Germany, Austria, Czechoslovakia, Hungary ဒီး Poland န့ၣ်လီၤ. အါဒဲအါဂၤန့ၣ်ကူၣ်သ့ကူၣ်ဘၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်ကလံၤလၢအီးစၢ်တြလယၢ်အမုၢ်ကျဲဝဲကွၢ်အပူၤဒီးတၢ်အိၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဂဲၤအပူၤလီၤ.

Italian သုးဖဲ ၁၈,၀၀၀ ယုၢ်ယုၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်အီၤဖဲဟီၣ်ခိၣ်တၢ်ဒုးခံၣ်ဘျီတဘျီဒီးဘၣ်တၢ်ဟံးအီၤလၢတၢ်ဒုးအယၢ်ဖဲအဲလၢအီးစၢ်တြလယၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢဒဲထဲတစိၣ်တလီၢ်,အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ရဲအီၤပုၤတၢ်တီတၢ်တြဒီးအါဒဲအါဂၤမၤလီၢ်တၢ်တမံၤမဲၤဘၣ်ဘးတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲဒီးပုၤကမုၢ်ဖဲအံၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးဝံၤအလီၢ်ခံ,ပုၤအါဒဲအါဂၤဟံးကွၢ်ကဒါဆူအီးစၢ်တြလယၢ်ဒုးပုၤန့ၣ်လီၤကီၢ်တဖၣ်အသီးန့ၣ်လီၤ.

ပုၤယူရပၤသုးလီၢ်သုးကျဲတဂၤဟံးတုၤလၢအီးစၢ်တြလယၢ်

တၢ်ဒုးအလီၢ်ခံပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖၣ်

ဖဲတၢ်ဒုးဝံၤအလီၢ်ခံ,အီးစၢ်တြလယၢ်ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်တၢ်သုးလီၢ်သုးကျဲလၢပုၤလၢအအိၣ်လၢ European ထံကီၢ်တဖၣ်ဒဲသီးအကမၤအါထီၣ်အထံဖဲကီၢ်ဖဲအနီၢ်ဂံၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအကကွၢ်တဖၣ်ယုၢ်ပူၤဖျဲးအသးသမူလၢ Nazi Germany မ့ၢ်ကွၢ်ကဒါဆူအဟံးအယီၤ အတၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲတသ့လၢမ့ၢ်လၢအဲအံၤ Soviet Russia မၤန့ၢ်ကွၢ်အီၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအလီၢ်ခံလီၢ်ဆိးတအိၣ်လၢပုၤအဂၤ ၁၇၀,၀၀၀ ယုၢ်ယုၢ်တၢ်တူၢ်လီၢ်အီၤဆူအီး စၢ်တြလယၢ်အပူၤလၢအကစးထီၣ်အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်အသီန့ၣ်လီၤ.

ပုၤမၤတၢ်ဖဲအနီၢ်ဂံၢ်အိၣ်စၢၤစၢၤကီၢ်ဝဲဒၣ်လၢအီးစၢ်တြလယၢ်အပူၤလီၤ. ဖဲဆၢကတီၢ်န့ၣ်ပဒိၣ်န့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢပုၤထံဖဲကီၢ်ဖဲအနီၢ်ဂံၢ်အါထီၣ်န့ၣ်ကဲတၢ်အကါဒိၣ်လၢထံကီၢ်အါဆူညါအဂီၢ်လီၤ. ပုၤသုးလီၢ်သုးကျဲလၢအသးပုၤဒီးဆူၣ်ချုလၢအသးနံၣ်အိၣ် ၄၅ နံၣ်ဆူအဖီလၢတဖၣ်ဟံးဆူအီး စၢ်တြလယၢ်ယုၢ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်စ့ထဲဒၣ် £10 ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဖီတဖၣ်ဟံးဝဲဒၣ်လၢတလီၢ်ဟ့ၣ် အပူၤသုးလီၤ. ပုၤသုးလီၢ်သုးကျဲဖဲတဖၣ်,တၢ်ဟံးပနီၣ်ဃာ်အီၤထဲလၢပုၤလၢအမုၢ် British မ့ၢ် European ဖဲ တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

The Snowy Mountains Hydro-Electric Scheme (Snowy Mountains တပ်ထူးထိပ်လီသဟိပ်လၢထံ အတၢ်တိက်ကျဲ)

ဖဲ၁၉၄၉ နံၣ်အပူၤပဒိၣ်စးထီၣ်တၢ်မၤလၢတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲၤန့ၣ်ကဝဲၤတခါအ
ဂီၢ်လၢအတၢ်ကဒိၣ်န့ၣ်ထံလၢ Snowy အထံကျဲၤအပူၤတချုးအယွၤလီၤဆူ
ပီၣ်လဲၣ်လၢအအိၣ်လၢ Victoria အမုၢ်ထီၣ်တက ပၤန့ၣ်လီၤ. ထံသ့ၣ်တဖၣ်
အံၤတၢ်ဒုးယွၤလီၤန့ၣ်ကဒါဆူတၢ်လီၤလၢအယံၤဒီးပီၣ်လဲၣ်လၢထံဘီၣ်ကျဲၤအဂီၢ်
ဒီးလၢတၢ်ကသူၤအီၤလၢတၢ်ကထူးထီၣ်လီၤမ့ၢ်အူန့ၣ် လီၤ. တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်
တိက်ကျဲၤဖးဒိၣ်တခါလၢအယံၤတၢ်ဆၢကတီၢ် ၂၅ နံၣ်လၢတၢ်မၤအီၤကဝဲၤအဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ.

တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်သူၣ်ထီၣ်ဘီၣ်ထီၣ်အဒိၣ်အလဲၣ်ကတၢ်တခါလၢအီးစတြဲလ
ယါအပူၤလီၤ. မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးထံအသဟိပ်လီၤမ့ၢ်အူတၢ်တိက်ကျဲၤအဒိၣ်ကတၢ်လၢ
ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးတၢ်ပၤနီၣ်အီၤဒ်မ့ၢ်မဆါတနံၤကမျၢၢ်တၢ်သူၣ်ထီၣ်ဘီၣ်ထီၣ်အတၢ်
ကွၢ်ကိၢ်အလီၢ်တဖၣ်အကျိတခါလၢဟီၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

Snowy Mountains Scheme အံၤအိၣ်ဆီလီၤအ သးလၢ Kosciusko
အပျံၤမုၢ်ကနုၤပူၤလၢ အအိၣ်လၢ, New South Wales
န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ဃုာ်တမၤ၁၆ခါ,ဂံၢ်သဟိပ်အသန့ၣ်ခါ
တၢ်ထူးထီၣ်ထံအသန့ၣ်တခါဒီးတၢ်ပူၤလၢ အယံၤ ၂၂၅ ကံလိမံၣ်ထၢၣ်တဖၣ်,
ပဲးအကျိၤတ ဖၣ်ဒီးထံအပီးအလီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တကွၢ်အိၣ်ဒၣ်လၢ
ဟီၣ်ခိၣ်အဖီလၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်တိက်ကျဲၤအံၤဟ့ၣ်တၢ်အကါဒိၣ်လၢအမုၢ်ထံဆူၤတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ
New South Wales ဒီး Victoria တၢ်လီၤယံၤဒီးပီၣ်လဲၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
ဂံၢ်သဟိပ်သန့ၣ်အံၤထူးထီၣ်စ့ၢ်ကီးလီၤမ့ၢ်အူလၢ New South Wales
သူဝဲဒၣ်အမျးကယၤ ၁၀ န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလၢတၢ်တိက်ကျဲၤတခါအံၤအဂီၢ်စးထီၣ်ဖဲ ၁၉၄၉ ဒီးကတၢ်ဝဲဒၣ်ဖဲ
၁၉၇၄ နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအဂၤလၢအအါန့ၢ် ၁၀၀,၀၀၀ ဂၤလၢအအိၣ်ဟဲလၢ
ထံကိၢ်အဘျုး ၃၀ မၤတၢ်တၢ်လၢတၢ်တိက်ကျဲၤတခါအံၤအဂီၢ်လီၤ.
ပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ၂၇ မျးကယၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤသးလီၤသးကျဲၤတဖၣ်
န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်တိက်ကျဲၤဝဲဒၣ်အလီၢ်ခံ,ပုၤ European ဖိတဖၣ်အိၣ်တၢ်လၢ
အီးစတြဲလယါအပူၤ,ဆဲးဟ့ၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤတၢ်လၢအီး
စတြဲလယါလုၢ်လၢထူသန့ၣ်အါခါအပူၤတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

Snowy Mountains Scheme အံၤမ့ၢ်တၢ်အပနီၣ်အ ကါဒိၣ်တခါလၢအီးစ
တြဲလယါအကွၢ်ပနီၣ်ဒ်ထံကိၢ်တဘျုးလၢအသဘျုးလုၢ်လၢထူသန့ၣ်အိၣ်အါဒီး
ပုၤတၢ်ထူးတၢ်တီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ရဲဒီးမၤန့ၢ်တၢ်လၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဂီၢ်

ဖဲ ၁၉၄၀ ဒီး ၁၉၅၀ န့ၣ်တဖၣ်အပူၤပဒိၣ်အဖီ လစံာ်လၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဖီခိၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤလီၤပလီၤသးဒီးပုၤဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခီပညီန့ၣ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်တၢ်တဲဘၣ်အီၤလၢကအိၣ်မူတုၤ မံၤဖိဒ်ထံဖိကီၢ်ဖိလၢတမ့ၢ်ပုၤထူလံၤတဖၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအတကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တအဲၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အလုၢ်အလၢအထူသန့တဖၣ်ဟါမၤဘၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၆၀ န့ၣ်န့ၣ်,ဖိလစံာ်ဆီတလဲအသးဆူတၢ် ဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သးတပူၤန့ၣ်လီၤ. ဝိၣ်ခွါအါတက့ၢ်လၢအီးစၢ်တြလယၢအပူၤမၤန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢလၢကဟ့ၣ်တၢ်ဖးဖဲ ၁၈၅၀ န့ၣ်တဖၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ခိၣ်မိၤတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးအခွဲးအယၢတဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤဆူ Aboriginal ဖိခဲလၢကအီၢ်ဂီၢ်တုၤလီၤလၢ ၁၉၆၂ န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သးတပူၤန့ၣ်လီၤ, Aboriginal ဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤဒီးထံဖိကီၢ်ဖိ တၢ်သဘူတဖၣ်သန့ကတုၤမုၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကမၤဘၣ်လီၤဖိဒ်အသးဒီးပုၤအီးစၢ်တြလယၢဖိလၢတမ့ၢ်ထူလံၤတဖၣ်အလုၢ်အလၢန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၆၇ န့ၣ်, အီးစၢ်တြလယၢဖိအါန့ၢ်အမူးက ယၢ ၉၀ ဟ့ၣ်တၢ်ဖးစံးဝဲဒၣ် "မုၢ်" ဆူပုၤထူက မုၢ်တၢ်ဘၣ်သးလၢအကဲထီၣ်တၢ်စံာ်ဃဲတဲဃဲလၢအဂီၢ်သုလၢအပူၤ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်လၢတၢ်ကဒူးဃုာ်အီၤလၢအီးစၢ်တြလယၢယံၣ်န့ၣ်တဘျီတၢ်ထၢကမုၢ်အထံဖိကီၢ်ဖိအနီၣ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲးအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဒူးန့ၣ်ဝဲဒၣ်လၢ,ဖဲကတီၢ်န့ၣ်,ပုၤအီးစၢ်တြလယၢအနီၣ်ဂီၢ်လၢအအါဆိကမိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢတခါဒ်ပုၤကဲးဂါဒီးအသးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလဲၣ်ထီၣ်ပုၤတၢ်အလုၢ်အပူၤတခါအံၤဒီး Aboriginal အတၢ်ပူၤထီၣ်လၢအဆူန့ၣ်ကဲထီၣ် တၢ်စံာ်ညီၣ်ပၤဆူလီၤသးအတၢ်ဖးတၢ်မၤအတၢ်နီၣ်ကျဲးအိၣ်သ့ၣ်တခါလၢပုၤဒူးကဲထီၣ်ဖိလစံာ်တဖၣ်အဂီၢ်ဖဲမၤတၢ်ဘၣ်ထွဲဒီး Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဒိၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကါဒိၣ်လၢပုၤ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်ကအိၣ်ဒီးအတၢ်ကစံးတၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဂုၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးအဝဲသ့ၣ်အထံဂုၤကီၢ်သး,မုၢ်ကျဲးဝဲဒၣ်,ပုၤဂုၤဝဲဒၣ်ဒီးလုၢ်လၢအထူသန့အတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပူၤထီၣ်လီၤထီၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အခွဲးအယၢတဖၣ်မၤန့ၢ်ကမုၢ်အတၢ်ကန့ၣ်ဃုာ်အီၤဖဲ ၁၉၆၀ န့ၣ် ဃုာ်ဒီး Gurindji Strike ဖဲ Wave Hill လၢအအိၣ် လၢ Northern Territory န့ၣ်လီၤ. Aboriginal ပုၤကွၢ်ကျိၢ်,လၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ် မဲအီၤ Vincent Lingiari ဟးထီၣ်လၢအတၢ်မၤလၢပုၤကွၢ်ကျိၢ်အလီၢ်လၢတၢ်ကပူၤထီၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဟ့ၣ်အလဲဒီးတၢ်ဖးတၢ်မၤအတၢ်အိၣ်ဒီးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤတဖၣ်န့ၣ်ကျဲးလၢ Eddie Mabo ဒီးအဂၤတဖၣ်လၢအဒူးတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အခွဲးအယၢတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢ ၁၉၇၆ န့ၣ် Aboriginal ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အခွဲးအယၢ (Northern Territory) အတၢ်သိၣ်တၢ်သီအဖီလၢန့ၣ်, Aboriginal ဖိတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤဒီး တၢ်လီၢ်လၢအီးစၢ်တြတၢ်လီၢ်ခၢၣ်အီးစၢ်တြလယၢန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၉၀ န့ၣ်ထီၣ်သီန့ၣ်, ကျိၢ်ဘျီၣ်ထးအ Mabo အတၢ်ဆၢတဲဒီးNative Title Act 1993 ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒၣ်လၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အိၣ်ဒီးခွဲးယၢလၢကဃုာ်ဟီၣ် ခိၣ်ကဟံၣ်လၢအဒီးသန့ထီၣ်သးလၢအဝဲသ့ၣ်အကစၢ်ထူသန့အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်ဒီးလုၢ်လၢတဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

အီးစၢ်တြလယၢအတၢ်လီၢ်အါဒ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်အိၣ်ကျိၢ်ဘၢအသးလၢထူလံၤအတၢ်န့ၣ်ဘၣ်အခွဲးအယၢအတၢ်ဆၢတဲလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပူၤထူလံၤအပုၤတၢ်အကွၢ်အဂီၢ်လဲၤတၢ်ဆူညါန့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢမုၢ် ၁၉၉၇ န့ၣ်န့ၣ်, 'Bringing them home' (တၢ်ဟံၣ်က့ၢ်စီၢ်အီၤဆူဟ့ၣ်)အတၢ်ဟံၣ်ဖျါအံၤဘၣ်တၢ်တီၣ်ထီၣ်အီၤဆူအီးစၢ်တြလယၢဘျီၣ်ခိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အစၢလၢ အအိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတခါလၢအမ့ၢ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ကွၢ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိသ့ၣ်အါဒ်အါဂၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဟံၣ်အဟီတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ် Stolen Generations (စီၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အီၤတဖၣ်)န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါအစၢတခါအသး,အီးစၢ်တြလယၢလၢအကထိတဖၣ်ဒူးန့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢအဝဲသ့ၣ်အထူလံၤတၢ်သကးအီးစၢ်တြလယၢတဖၣ်အဂီၢ်ခီဖျါလဲၤထီၣ်သကးတပူၤဃဲလၢထံကီၢ်အ 'Sorry Day' (တၢ်ဃုကညးက့ၢ်တၢ်အမုၢ်န့ၣ်) အခီၣ်ထံးတနံၤဖဲ ၁၉၉၈ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံကီၢ်အတၢ်ဃုကညးလၢ Stolen Generations ဖဲ ၂၀၀၈ န့ၣ်

ဖဲလၢဖျါတြုအါရံၤ ၁၃ သီ, ၂၀၀၈ န့ၣ်အီးစၢ်တြလယၢကိတီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်မၤဝဲဒၣ်ထံကီၢ်အတၢ်ဃုကညးတၢ်တခါဆူ Stolen Generations လၢအီးစၢ်တြလယၢအဘျီၣ်ခိၣ်,ကတီၢ်လီၤ. တၢ်လၢအီးစၢ်တြလယၢဖိတဖၣ်အခၢၣ်စးန့ၣ်လီၤ. ကိတီၢ်ခိၣ်ကျိၢ်စံးဝဲဒၣ်ဝဲသးစူၤဘၣ်ပုၤတက့ၢ်ဆူ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အပူၤကွၢ်လၢတၢ်မၤကမၤဘၣ်အီၤတဖၣ် လၢဒီးလီၤဆီဒ်ပုၤ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ် လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်ကွၢ်အီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အမိၢ်အပၢ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကတီၢ်လီၤတခါအံၤတၢ်ရဲလီၤအီၤလၢကွဲးထံၣ်ဟူဒီးကွဲးလုလီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤအီးစၢ်တြလယၢဖိလၢအကထိကထိတဖၣ်ဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်သးလၢကမုၢ်အလီၢ်အကျဲးတဖၣ်အပူၤဒီးလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖးတၢ်မၤအလီၢ်လၢအတၢ်ကကန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဃုဝဲသးစူၤတၢ်အတၢ်ကတီၢ်လီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကတီၢ်အံၤတဲဖျါထီၣ်တၢ်တတီတတြၢ်လၢအပူၤကွၢ်တဖၣ်ဒီးဃုကညးတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ခိၣ်ခါအကါဒိၣ်တခါလၢတၢ်ကမၤဘျီက့ၢ် Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်ဒီးတၢ်ကမၤလီၤတၢ်တတီတတြၢ်ဒ်သးအံၤအသ့တကဲထီၣ်လၢနီၣ်တဘျီတဂ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ဃုကညးအတၢ်ကတီၢ်လီၤအံၤမ့ၢ်ခိၣ်ခါအကါဒိၣ်တခါလၢအီးစၢ်တြလယၢဖိခဲလၢကသုးအသးဆူညါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တနံၤအံၤ, Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ် အတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လၢအလုၢ်အပူၤဒိၣ်ဆူအီးစၢ်တြလယၢအကွၢ်ပနီၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးပနီၣ်အီၤဒီးမၤလၢကပီၤအီၤလဲၤလဲၤကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander အါဒ်အါဂၤမၤန့ၢ်တၢ်တီခိၣ် ရဲမဲအလီၢ်အလၢလၢအီးစၢ်တြလယၢအပူၤတၢ်အပူၤ,လၢအဟံၣ်ဃုာ်တၢ်စံာ်ညီၣ်ဆၢတဲအသန့,ထံၣ်ကီၢ်သး,ခွဲးလၢဒီးတၢ်လီၢ်ခိၣ်လီၢ်ကွဲးတဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤကွဲးလံာ်လၢမူကပီၤလီၤကွဲးလီၤ 'ဝဲသးစူၤဃုာ်တၢ်ကမၤ' လၢ Sydney ဝုၤအဖီခိၣ်

Albert Namatjira (၁၉၀၂-၅၉)

Albert Namatjira မှုအီးစတြလယုအပူခဲတဂီၤ အဂၤကတၢ်အကျိတဂၤလၢအဒးအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ကျဲအသီတခါလၢအမ့ၢ်တခါခဲတဂီၤလၢအဘၣ်ထွဲဒီးအီးစတြလယုအဟီၣ်ခိၣ်မံၤဖဲခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ် Arrernte သးစၢ်ခွဲတဂၤအသီး, Albert န့ၣ်ဖျါထီၣ်အန့ဆၢၣ်တၢ်လၢတၢ်ခိၣ်တဂီၤန့ၣ်လီၤ. အတၢ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအိၣ်ဒၣ်တဆံးတက့ၢ်, သနၢ်က့အတၢ်ခိၣ်တဂီၤဘၣ်ထွဲဒီးအီးစတြလယုခိၣ်ခိၣ်တၢ်လိၤဃာဒီးတၢ်အလွၢ်လၢတၢ်ဃါဃုာ်အီးဒီးထံန့ၣ်အမၤဟူသးဖျါဒီးတၢ်ဆါဘၣ်အီးန့ၢ်ချ့မးန့ၣ်လီၤ.

အဝဲဒီးအမၤမ့ၢ်ပုၤ Aboriginal အခိၣ်ထံးတဖၣ်လၢတၢ်ပျဲအကဲထီၣ် အီးစတြလယုအထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤအခီပညီန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်တၢ်ဖးန့ၢ်, န့ၣ်လီၤဆူဟံၣ်ဒွဲတဖၣ်သ့ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ဖဲအအဲၣ်ဒီးသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်သ့လီၤ. Albert အတၢ်ကဲထီၣ်အီးစတြလယုအထံဖိကီၢ်ဖိန့ၣ်ဖျါထီၣ်တဂီၤ လၢပုၤထူလံၤအီးစတြလယုအဂၤတဖၣ်တအိၣ်ဒီးခွဲယာ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

အတၢ်အိၣ်မူန့ၣ်ဖျါပုၤအီးစတြလယုဖိလၢတမ့ၢ်ထူလံၤတဖၣ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအဒီးသန့ထီၣ်လၢတၢ်သးဟ့ၣ်ကလုာ်လၢအတတိတတြၢဒီးဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဆူတၢ်ဆိတလဲလၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

Eddie Mabo (၁၉၃၆-၉၂)

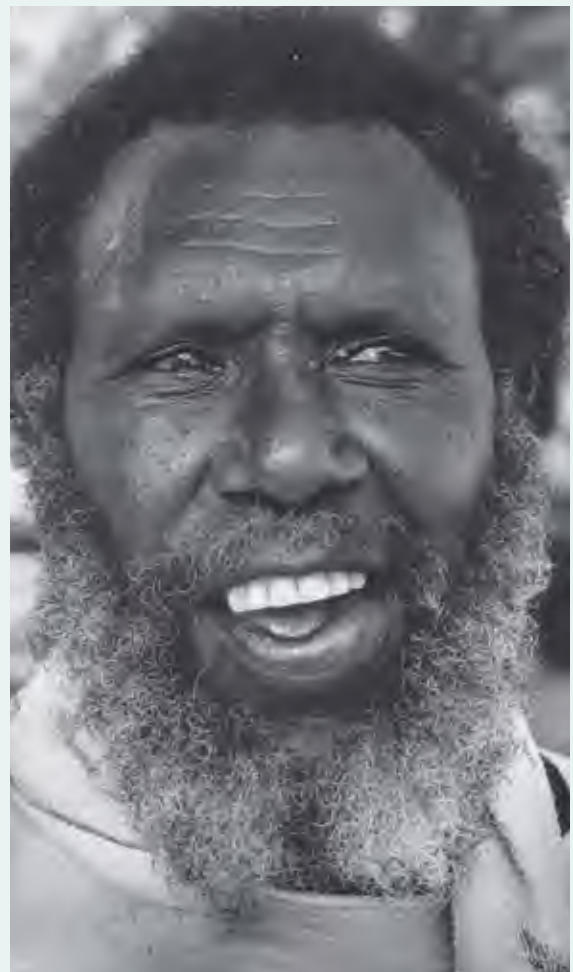
Eddie Koiki Mabo မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤဟူဒဲးဂဲၤတၢ်တဂၤဒီးပုၤကတိၤတၢ်လၢပုၤထူလံၤဖဲအဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်အခွဲးအယာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီး Murray, ထူလံၤအလီၢ်အကျဲလၢပုၤ Meriam ဖိလၢအအိၣ်လၢ Torres Strait န့ၣ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢအနီၢ်ဆံးခါလံၤလံၤ, အဝဲဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအီးဒီးသ့ၣ်ဖဲလဲၣ်တထူၣ်ဒီးလၢၢ်ဖဲလဲၣ်တဖျါန့ၣ်မၤနီၣ်ဃာ်အဟံၣ်ဖိဃီဖိအဟီၣ်ခိၣ်အဘၢကဝီၤန့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်ဆၢၣ်လၢခံမး Eddie သ့ၣ်ညါမၤလိန့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢအဟံၣ်အဃီ အတၢ်လီၤတၢ်ကျဲန့ၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အီးဒ်အမ့ၢ် ထံကီၢ်အဟီၣ်ခိၣ်က ဟံလၢအီးစတြလယုအတၢ်သိၣ်တၢ်သီအပူၤဒီးတဘၣ်ထွဲဒီးအဟံၣ်ဖိဃီဖိဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲဒုးကဲထီၣ်အတၢ်သးဒိၣ်ဆူတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီးတီၣ်ထီၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ဆူကွီၢ်ဘျီၣ်လၢ Murray ကီးဖိတဖၣ်အခၢၣ်စးန့ၣ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၉၂ န့ၣ်, အါနီၣ်အါလါအလီၢ်ခံ, Eddie အတၢ်ဂ့ၢ်အံၤမၤန့ၢ် တၢ်လၢဘျီၣ်ဒိၣ်ထးအပူၤန့ၣ်လီၤ. Mabo တၢ်ဆါတၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢဖဲ Aboriginal ဖိတဖၣ်အုၣ် အသးမ့ၢ်သ့ဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးစံၣ်စိၤန့ၢ်ဒီးထူလံၤအတၢ်ဘျးစဲလၢအလဲၤဒီးအသးဆူညါဃုာ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်အဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်တခီ, အဝဲသ့ၣ်ဃုထီၣ်အတၢ်န့ၢ်ပၤဘၣ်ဝဲဒၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်ဖဲတၢ်န့ၣ်ဖဲတၢ်ဃုထီၣ်အီးမ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆါတၢ်တခါအံၤဟ့ၣ်ကဒါက့ၤတၢ်လီၤဖးလဲၤဖးကွၢ်ဆူအဝဲသ့ၣ်အကစၢ်လၢအခိၣ်ထံးခိၣ်သီတဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

Eddie Mabo အံၤဘၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်အီးလၢအတၢ်သ့ၣ်ဒုးဒုးဒီးမၤအတၢ်မၤန့ၢ်ကဒါဟီၣ်ခိၣ်ကဟံၣ်လၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဂီၢ်အဃီန့ၣ်လီၤ.

လုပ်လုပ်ထူထူသန့်အိမ်တစ်သုံးလီသုံးကျ

ဖဲ ၁၉၅၀ နှစ်ဒီး ၁၉၆၀ နှစ်တဖန်, တဟူးတဂ်လေးအဒိတ်ထီတခါ လာအဟ်ဃုာ်အရှာ်ဖိအါဂ, တအိတ်ဖိဒီးကရူကရတဖန်, ကျဲးစးမကတဂ်ကွံာ် "ပုအီးစတြလယပ်ဝါဖဲးဖိ" အဖီလစံာ်န့ဉ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၅၈ နှစ်န့ဉ်, ပဒိတ်ထူးကွံာ်တဂ်ဒီးစဲးမကွံာ်တဂ်ဒီးဖဲ ၁၉၆၆ နှစ်အီးစတြလယပ်ဝါဖဲးဖိဃုထာ်ပုလၢတမ့ၢ် European ဒီးအရှာ်လၢအတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်အိတ်တဖန်အတၢ်ဟဲသုးအသးန့ဉ်လီၤ. တဆိဘဉ်တဆိကယီကယီ, ပုအီးစတြလယပ်ဝါဖဲးဖိတဂ်လီၤကိးပုဒဲးဟ်ပနီၣ်တဂ်ဒီးဟ်ဃုာ်ဟ်ဂီၢ်ခဲလၢအတၢ်သုးလီၤသုးကျဲးဆူအီးစတြလယပ်ဝါအပူၤအတၢ်တၢ်ကျဲးန့ဉ်လီၤ.

ဖဲ ၁၉၇၃ နှစ်န့ဉ်, "ပုအီးစတြလယပ်ဝါဖဲးဖိ" အဖီလစံာ် ကတၢ်ကွံာ်ဝဲဒဉ်ဒီးအီးစတြလယပ်ဝါအံၤအိတ်ဝဲဒဉ်လၢလုပ်လုပ်ထူထူသန့်အိမ်တစ်သုံးလီသုံးကျဲးအလီၤန့ဉ်လီၤ. စးထီၣ်ဖဲတၢ်ဆၢကတီၢ်န့ဉ်, ပဒိတ်ထူးကွံာ်ကယဲၤမ့ၢ်န့ဉ်ကလုာ်အဖီခိၣ်တၢ်ဟ်ပနီၣ်လၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲးအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၇၅ နှစ်န့ဉ်, ဖဲ Vietnam တၢ်ဒုးဝံၤအလီၢ်ခံၤ, အီးစတြလယပ်ဝါလီၤလီၤပုအရှာ်ဘဉ်ကိဘဉ်ခဲဒီးပုသုးလီၤသုးကျဲးတဖန်အါအဂီၢ်ဂီၢ်, အါဒဉ်တၢ်ကွံာ်ဟဲလၢ Vietnam, China ဒီး India တဖန်န့ဉ်လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၁၉၄၅ နှစ်န့ဉ်, ပုလၢအကကွံာ်ဟဲအိတ်ဟဲဆိးလၢ အီးစတြလယပ်ဝါအပူၤ, ဟ်ဃုာ်ပုဘဉ်ကိဘဉ်ခဲလၢထံကီၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိတ်ဝဲဒဉ်တဖန်အပူၤန့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်မဆါတနံၤအံၤ, အီးစတြလယပ်ဝါပုသုးလီၤသုးကျဲးတဖန်အိတ်ဟဲဝဲဒဉ်လၢဟီၣ်ခိၣ်တၢ်လီၤဝဲဒဉ်န့ဉ်လီၤ.

အီးစတြလယပ်ဝါအိတ်ဒီးဖီလစံာ်လၢအပူၤတၢ်ဟူးတဂ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဒုးဟ်ဃုာ်တၢ်ဖဲ, ပုကိးကလုာ်ဒဲး, န့ဉ်ထာ်မ့ၢ်လုပ်လုပ်ထူထူသန့်ကိးမံၤဒဲးတၢ်ဘဉ်လၢအဘဉ်ထွဲဒီးပုတၢ်တၢ်အံၤန့ဉ်လီၤ. ဖီလစံာ်တခါအံၤမကတၢ်လၢအီးစတြလယပ်ဝါအပူၤတၢ်တၢ်အံၤမခဲလၢအပူၤဟ်ဃုာ်ပဒိတ်အဖီလစံာ်တဖန်န့ဉ်လီၤ. တၢ်အံၤန့ဉ်ဖျါအသးလၢပတၢ်ကူၣ်ဘဉ်ကူၣ်သုးအလံာ်ညိၣ်သိၣ်ဒိတ်တဖန်အပူၤစးထီၣ်ဂံၢ်ခိၣ်ထံးဖိသုၣ်ကတီၢ်တုၤဖျါစိမိဒီးဘဉ်တၢ်မၤအီၤလၢတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအလီၢ်ကိးပုဒဲးန့ဉ်လီၤ.

ခွဲးယာ်လၢပုကိးဂၤဒဲးကဘဉ်တၢ်ရဲအီၤတုၤသိးထံးဒီးလၢတအိတ်ဒီးတၢ်ကွံာ်တလီၤထီၣ်ဒါန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ဒီးသုးအံၤခီဖျါအီးစတြလယပ်ဝါအပူၤဂီၢ်ဝဲဒဉ်ယာ်တဖန်အိတ်မံၤရှာ်ဒီးပဒိတ်တၢ်ထီၣ်တၢ်ကွံာ်တလီၤအကရတဖန်လၢကီၢ်စဲးဒီးဟီၣ်ကဝီၤကိးဘုၣ်ဒဲးအပူၤန့ဉ်လီၤ. န့ဉ်ကလုာ်တၢ်ကွံာ်တလီၤန့ဉ်တၢ်အုၣ်သးထီၣ်အံၤလၢကမ့ၢ်အကျါဒီးမ့ၢ်သးစးကွီၢ်မ့ၢ်တခါလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျါအဖီလၢန့ဉ်လီၤ.

အီးစတြလယပ်ဝါကဲထီၣ်လုပ်လုပ်ထူထူသန့်အိမ်တစ်သုံးလီသုံးကျဲးအပူၤတၢ်တၢ်လၢအအိတ်ဒီးတၢ်ဘဉ်လီၤဖိးဒုးသးတဂၤဒီးတဂၤဒီးပုတၢ်တၢ်လီၤတၢ်လၢအတၢ်သုးတဖန်န့ဉ်လီၤ. မ့ၢ်ထံကီၢ်တဘုၣ်လၢပုသုးလီၤသုးကျဲးတဖန်, ထူလံၤအီးစတြလယပ်ဝါဖဲးဖိတဖန်ဒီးပုကိးဂၤဒဲးအိတ်ဖျါလၢအီးစတြလယပ်ဝါတုၤဘဉ်တၢ်သဘျါလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်အဖီတၢ်တဖန်လၢတၢ်မ့ၢ်တၢ်ခိၣ်အပူၤသုးန့ဉ်လီၤ.

Dr Victor Chang (၁၉၃၆-၉၁)

Dr Victor Chang မ့ၢ်အီးစတြလယပ်ဝါအသးဖျါကသံာ်သရၣ်လၢအဂ့ၢ်ကတၢ်တဂၤလီၤ. Victor Peter Chang Yam Him အိတ်ဖျါထီၣ်လၢတရုးကီၢ်ဖဲ ၁၉၃၆ နှစ်ဒီးဟဲဝဲဒဉ်ဆူအီးစတြလယပ်ဝါအသးအိတ် ၁၅ နှစ်အခါန့ဉ်လီၤ.

အဝဲမၤတၢ်လၢ St Vincent အတၢ်ဆါဟံာ်လၢ Sydney အပူၤဒီးဖဲ ၁၉၈၄ နှစ်န့ဉ်အဝဲသုၣ်ထီၣ်လီၤခါန့ဉ်သးတဆိကတၢ်တခါလၢအီးစတြလယပ်ဝါအပူၤလၢအမၤတၢ်လီၤဆီဒဉ်တၢ်လၢတၢ်ဆၢလီၤမၤပုၤကွၢ်သးဖျါန့ဉ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၈၆ နှစ်န့ဉ် Victor ကဲထီၣ် Companion of the Order လၢ Australia အဂီၢ်တဂၤန့ဉ်လီၤ.

Victor ဘဉ်ယိတ်တၢ်လၢပုလၢအကမၤဘျဉ်လီၤတၢ်အိတ်အါအါအဖီခိၣ်အဝဲစးထီၣ်ဘျဉ်သးဖျါန့ဉ်အယီၢ်အဘျဉ်တခါ, အတၢ်ဘျဉ်ကဝံၤဘဉ်အသးဘဉ်ဆၢသံာ်ဒဉ်ဆူမံၤကဲမံၤဖဲ ၁၉၉၁ နှစ်အပူၤန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဃုသုၣ်ညါမၤလီၤအလီၢ်ခါန့ဉ်သးအသီတခါဘဉ်တၢ်ဒုးအိတ်ထီၣ်အီၤလၢတၢ်သုၣ်န့ဉ်ထီၣ်အီၤအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲဘဉ်တၢ်သုၣ်န့ဉ်ထီၣ်အီၤလၢအတၢ်တၢ်လၢစံာ်နီၤ, အတၢ်ထံာ်တၢ်လၢအဂ့ၢ်တကပၤဒီးအတၢ်မၤအိတ်ထီၣ်တၢ်အသီန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ကတိၤကျၢ်တံၢ်

လံာ်အံၤဟ့ၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်န့ၣ်တဲးဖိလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပအိၣ်စၢၤတြၢလယၣ်အတၢ်စၢ်တၢ်တဲးန့ၣ်လီၤ. ပတူၢ်လိာ်မုၢ်န့ၣ်ပအိၣ်စၢၤတြၢလယၢတၢ်ကဲထံဖိကိၢ်ဖိအပူၤဒီးကွဲမုၢ်န့ၣ်လၢနကဟ်ဃုာ်ဟ်ဂီၢ်အလၢအပူၤလၢပဒိၣ်မိၣ်ကရဲးတံးထံကိၢ်အမုၢ်အခုၣ်တဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်ထံဖိကိၢ်ဖိတၢ်အသိးနကနီၤသူမုၢ်ဒီးခွဲးယၢ်လီၤဆီလၢအဒ်သိးလိာ်အသးခဲလၢဒ်အိၣ်စၢၤတြၢလယၣ်ထံဖိကိၢ်ဖိလၢအဂၤတဖၣ်အသိးဒီးဟံးန့ၣ်လိာ်ဒ်ပူၤအိၣ်စၢၤတြၢလယၣ်အပူၤတၢ်အကရၢဖိအလၢအပူၤတၢ်အသိးတက့ၢ်. နကနီၤသူသကိးမုၢ်ဒီးလၢတၢ်ကမၤစၢၤလၢတၢ်ထီၣ်အိၣ်စၢၤတြၢလယၢအခါဆူမံၣ်ညါဒီးပကွၢ်လၢနတၢ်ဟ်ဃုာ်ဟ်ဂီၢ်လၢထံကိၢ်အတၢ်တီၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ဝိသြလၢတၢ်ဂ့ၢ်အတၢ်နီၤဖးလၢတၢ်ဒီးစး အီၤတသ့အပူၤ

Ambassador (အဲၣ်ဘါစံၣ်ဒၢၣ်)

ပုၤတၢ်လၢအကဲခါစးမ့ၢ်တၢ်မၤတၢ်သီၣ်သီၣ်လီၤထံၣ်ကီၢ်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၢ်တၢ်ဂဲၤတခါ

Didgeridoo (ဒီးက့ၢ်ရံၣ်ဒူ)

တၢ်ဒုတၢ်အူအပီးအလီၤပုၤ Aboriginal အီးစၢၣ်လၢယိဖိတဖၣ်မၤကဲထီၣ်အီၤဒီးသ့ၣ်ဒုဖးထီၣ်အပူၤအိၣ်တဒ့

ကမံးတံၢ်မိၢ်ပုၤ

မ့ၢ်ပုၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီၤလၢကမၤတၢ်ဆၢတၢ်တဖၣ်,အဒိဒ်သီးမ့ၢ်ဒီပနံၣ်တဖျၢၣ်ကဘၣ်တၢ်ဒုးလဲၤတရံးအီၤဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်

ကီၢ်မိၢ်ပုၤ

ဟီၣ်ခိၣ်ဖးလဲၣ်ဖးကွၢ်

ကျီၢ်အသန့

ပျီဖးလဲၣ်လၢတၢ်ဘျၢၣ်ကျီၢ်အလီၢ်

ခ့ၣ်ထၣ်

တၢ်ကွဲးဖျါဖိးသဲစးတခါလၢအမ့ၢ်ခွဲးယၢ်ဒီးမူဒါတဖၣ်

ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ထၢဖျါသုးဖိ

ပုၤသုးဖိတၢ်လၢအတဃုထၢလၢကဟ်ဃုၣ်လၢတၢ်ဒီးသဒါအသုးမ့ၢ်အပူၤ,သန့က့ဘၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်သးဖဲတၢ်ဒုးတခါအဆၢကတီၢ်

စံၣ်ညီၣ်တၢ်

တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢစံၣ်ညီၣ်ကီၢ်ဆၢတၢ်လီၤ,အဒိဒ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အယုၤလၢအတၢ်ကအိၣ်လၢဃီၤပူၤ,လၢပုၤတၢ်လၢတၢ်ထံၣ်လၢအတၢ်ကမၤအိၣ်ခီဖျါအကမၤမၤသဲစး
ကီၢ်မ့ၢ်အယီၤ

ဆိၣ်လီၤသး

ဒ်သီးတၢ်ကတူၢ်လီၢ်အီၤဆူကမျါၢ်အဝဲၤဒါးလၢမူးတခါလၢအအိၣ်ဒ်လုၢ်လၢတခါအပူၤအသီး

တပျီၢ်

အီးစၢၣ်လၢယိဖိတဖၣ်အိၣ်ခိၣ်တၢ်လီၢ်လၢအအိၣ်ဒ်န့ၣ်တၢ်ဘၣ်တုၤလၢအအိၣ်ထံးအသီး

တိၢ်သ့ၣ်

တၢ်ဒီးသဒါအဂီၢ်တၢ်ကရၢၢ်ဃာ်တခါလၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢသ့ၣ်အထူၣ်ဒီးတၢ်တဖၣ်

တၢ်ကီၢ်အကျါ

တၢ်ကီၢ်ဆူၣ်ဆူၣ်လၢအယံၣ်ဝဲဒၣ်တဘျီန့ၣ်အါန့ၣ်ခဲသီ

တၢ်ကူၣ်ဟးဂီၤပဒိၣ်

တၢ်မၤကမၤသဲစးကီၢ်မ့ၢ်အဒိဒ်အမ့ၢ်တခါလၢအဟ်ဃုၣ်တၢ်ကျဲးစးထုးကွၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ဖိတၢ်ကမီၤ

တၢ်န့ၣ်ဘၣ်ခွဲးယၢ်ထဲသီး

လူၤတိၢ်တၢ်ဘျၢၣ်တဖၣ်ဒီးတအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ဘျီန့ၣ်ဖျါလၢအတတီတၢ်,တၢ်ရဲပူၤအဂၤပုၤတၢ်သ့ၣ်တီသးရဲဒီးတၢ်သ့ၣ်ဘျၢၣ်သးဘျၢ

တၢ်ပနီၣ်

တၢ်ဂီၤလၢတၢ်သ့ၣ်ညါအီၤအါဒီးကဲခါစးတၢ်

တၢ်ဟ်ဖျါတၢ်တဘျီအသး

ဖဲပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အိၣ်ကတီၢ်မၤတၢ်,အဒိတၢ်ပူၤထီၣ်ထီဒါအဝဲသ့ၣ်အဘူးအလဲမ့ၢ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤအတၢ်အိၣ်သးတဖၣ်အဂ့ၢ်

တၢ်ဟ့ၢ်တၢ်ဖးအခွဲးအယၢ်

ခွဲးယၢ်လၢတၢ်ကဟ့ၢ်တၢ်ဖးလၢကမျါၢ်တၢ်ဃုထၢတဖၣ်

တၢ်အိၣ်ဆၢထၢၣ်အလီၤဒ်သးသး

တၢ်သးစဲအလီၤကဝီၤလၢအဒ်သးလီၤအသး

တၢ်အိၣ်သးအရ့ၣ်ဒိၣ်

တၢ်ကဲထီၣ်အသးအရ့ၣ်ဒိၣ်လၢတၢ်စံၣ်စီအပူၤ

ထးခိၣ်တၢ်စံၣ်စီ

ပုၤတဲထီၣ်တၢ်သ့ၣ်နီၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်အသးလၢညါတဖၣ်

ထံကီၢ်အတၢ်ခူၣ်လီၤပုၤသံအမူး

တၢ်သံတၢ်ပုၤအမူးတခါလၢပဒိၣ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အပူၤလၢတၢ်ကမၤလၢကပီၤထံဖိကီၢ်ဖိတဂၤလၢအဟ့ၣ်လီၤအသးလၢထံကီၢ်အဂီၢ်

ထံၣ်ကီၢ်သးအတၢ်ကဲခါစး

ဘၣ်တၢ်ကဲခါစးအီၤခီဖျိပုၤထံၣ်ကီၢ်သးဖိလၢကွီၢ်ဘျီၣ်အပူၤ

ထံလီၤကီၢ်ပုၤတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်အပီးအလီၤ(GDP)

ပနံၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်အီၤလၢထံကီၢ်တဘျီအပူၤလၢန့ၣ်အဂီၢ်အလုၢ်အပူၤ

ထူလံၤ

Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိလၢအီးစံၣ်တြၢလယါအပူၤ

ထူလံၤခွဲးယၢ်

ထူလံၤခွဲးယၢ်လၢAboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိလၢအကမၤန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးထံတဖၣ်,ဘၣ်တၢ်ဆၢတၢ်အီၤဒ်လၢအီးစံၣ်တြၢလယါသဲစးအသန့အပူၤအသး

ထူလံၤတၢ်ဂီၤခဲၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ညါအီၤအါ

ခွဲးလၢလၢအလီၤဆီဒီးတၢ်အဂၤဒီးကဲခါစးလၢ Aboriginal ဒီး Torres Strait Islander ဖိတဖၣ်အဂီၢ်

ပဒိၣ်ပပုၤအဟီၣ်ခိၣ်ကဟံ

ဟီၣ်ခိၣ်ကဟံလၢအဘၣ်ထွဲဒီးပဒိၣ်ပပုၤ

ဟံလီၤလၢလဲတဖၣ်

လၢတၢ်ကဆၢတၢ်မ့ၢ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အလဲလၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤအဂီၢ်

ပုၤဂ့ၢ်ဝီၤအတၢ်မၤဘၣ်လီၤဖိဒုးက့ၤတၢ်

မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်လၢပုၤတဝါအပူၤကယီၤကယီၤ,လၢတၢ်ဆီတလဲကွီၢ်တၢ်အလီၤ

ပုၤကွၢ်ကျိၢ်

ဟိၣ်ခါတဖၣ်လၢတၢ်ဒီးလဲအီၤလၢကကွၢ်ထွဲကျိၢ်

ဖျိၣ်ယၢ်

တအိၣ်ဒီးကျိၣ်စုမ့ၢ်တမ့ၢ်ကျိၢ်ကွၢ်လၢတၢ်ကမၤန့ၣ်ကျိၣ်စု

ဘီၣ်ဒၢၣ်အကို

ကိုတဖျၢၣ်ဖဲကိုဖိအိၣ်ဆိးလၢကိုအပူၤဒီးတက့ၤကဒါဆူအဟံၣ်လၢတၢ်မၤလီၤဒိတကတီၢ် ညါအဂီၢ်

လံၢ်ညိၣ်သိၣ်ဒိၣ်

တၢ်မၤလီၤဒီးတၢ်အိၣ်တီတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်မၤလီၤတခါအပူၤ

သုးမုၢ်မုၢ်ဒီးခွါလၢအဟ့ၣ်လီၤသး

သုးမုၢ်မုၢ်ဒီးခွါလၢအသံဝဲဒၣ်ဖဲတၢ်ဒုးပျီမ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်ဒုးလီၤသးအခါ

သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤ

တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဘျီထီၣ်

ဟံးစုန့ၣ်ကျဲးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အဆိကတၢ်

မုၢ်ပုၤအိၣ်ဆိးဆီလီၤသးအဆိကတၢ်,မုၢ်ပုၤတုၤထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢတၢ်မၤလဲၢ်အိၣ်ကီၢ်အတၢ်ဆီလီၤအိၣ်ဆိးဖဲအိၣ်ထံးသီသီအကတီၢ်

အိၣ်မ့ၢ်အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်

ပုၤဂ့ၢ်ဝီၤအတီၤပတီၤမ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဟံးလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်,အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ,အလီၤအလၢ

လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤဆူညါအဂီၢ်

အီးစတြလယါအထံဖိကီၢ်ဖိ

လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤဆူညါဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်အီးစတြလယါအထံဖိကီၢ်ဖိတၢ်ဒဲလဲၣ်အဂီၢ်လဲၣ်အိၣ်သကိးဘၣ် www.citizenship.gov.au.

အီးစတြလယါ

နမၤန့ၢ်အိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤဘၣ်ဃးဒီးအီးစတြလယါလၢန့ၢ်ကိၢ်လံာ်ဒီးအပူၤသ့လီၤ. ပှၢ်ယဲၤဘျးစဲလၢလျှံတဖၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤလၢတၢ်သူ အိၣ်သ့န့ၢ်လီၤ-

- ဘၣ်ဃးဒီးအီးစတြလယါ www.australia.gov.au
- အီးစတြလယါလၢတၢ်ကွဲးဖျိအဖျိ www.dfat.gov.au

အီးစတြလယါဖိအပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်

လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤအိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤဘၣ်ဃးဒီးအီးစတြလယါအပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်အဂီၢ်လဲၣ်အိၣ်သကိးဘၣ် www.australia.gov.au

ကိၢ်စဲၣ်စၢၤဖျိဘျီၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်သးမ့တမ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ထးတဖၣ်

န့ၢ်ကိၢ်စဲၣ်စၢၤဖျိဘျီၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်သးမ့တမ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ထးတဖၣ်တၢ်လၢန့ၢ်ကိၢ်စဲၣ်စၢၤဖျိဘျီၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်သးမ့တမ့ၢ်ဘျီၣ်ဒိၣ်ထးတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤတဘျုးမံၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးအီးစတြလယါအပဒိၣ်အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်ဒီးအတၢ်မၤစၢၤအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤတဖၣ်န့ၢ်လီၤ.

ဘျီၣ်ဒိၣ်ခၢၣ်သးဒီးဘျီၣ်ဒိၣ်ထးတဖၣ်အစီၤတခါအိၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲ www.aph.gov.au.

အီးစတြလယါပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်

လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤအိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျိၤဘၣ်ဃးဒီးအီးစတြလယါပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အဂီၢ်လဲၣ်ကွဲးဘၣ်ဖဲပတၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤအလံာ်ခီဖျိတၢ်လဲၣ်အိၣ်သကိးပှၢ်ယဲၤဘျးစဲလၢလျှံတဖၣ်တက့ၢ်-

- Australian Defence Force (အီးစတြလယါသးမ့ၢ်ဒီးသဒၢတၢ်) www.defence.gov.au
- Australian Electoral Commission (အီးစတြလယါတၢ်ဃုထၢအိၣ်မံးရှၢၣ်) www.aec.gov.au
- Australian Federal Police (အီးစတြလယါကိၢ်စဲၣ်စၢၤဖျိပၤကိၢ်) www.afp.gov.au
- Australian Human Rights Commission (အီးစတြလယါပုၤကူပုၤကညီအခွဲးအယၢ်အိၣ်မံးရှၢၣ်) www.humanrights.gov.au
- Australian Sports Commission (အီးစတြလယါတၢ်လိာ်ခိၣ်လိာ်ကွဲးအိၣ်မံးရှၢၣ်) www.sportaus.gov.au
- Australian Taxation Office (အီးစတြလယါတၢ်ဒိတၢ်သ့အဝဲၤဒီး) www.ato.gov.au
- Australian War Memorial (အီးစတြလယါတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်အတၢ်သ့ၣ်နီၣ်) www.awm.gov.au
- Reserve Bank of Australia (အီးစတြလယါထံကိၢ်အစုတၢ်) www.rba.gov.au

တၢ်ကရၢကရိလၢတဘၣ်ဃးဒီးပဒိၣ်တဖၣ်

လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါဘၣ်ဃး တၢ်ကရၢကရိလၢတဘၣ်ဃးဒီးပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လဲၤကွၢ်ဘၣ်ဖဲတၢ်တိၤစၢၤမၤစၢၤအလံာ်အပူၤနီၤဖျါတၢ်လဲၤအိၣ်သကိးဘၣ် ပှၢ်ယဲၤဘျးစဲလၢလံာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ-

- Bradman Foundation Australia (ဘရဲးမဲတၢ်ကရၢကရိအီးစတြၢလယါ) www.bradman.com.au
- Hamlin Fistula www.hamlinfistula.org
- Royal Flying Doctor Service of Australia (မူဖးဖီကသံၣ်သရၣ်အတၢ်မၤစၢၤအီးစတြၢလယါ) www.flyingdoctor.org.au
- School of the Air www.schoolair-p.schools.nsw.edu.au
- Snowy Mountains Hydro-Electric Authority (စနီဝံၣ်ကစၢ်ထံအလီၤသဟီၣ်အပဒိၣ်) www.snowyhydro.com.au
- The Fred Hollows Foundation www.hollows.org
- UNESCO World Heritage Centre whc.unesco.org
- United Nations www.un.org
- Victor Chang Cardiac Research Institute www.victorchang.edu.au
- Volunteering Australia (အီးစတြၢလယါပုၤမၤသးမၤကလီတၢ်) www.volunteeringaustralia.org

အဂၤတဖၣ်

ကွၢ်ဃုာ်တၢ်လၢပှၢ်ယဲၤဘျးစဲလၢလံာ်တဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူညါအဂီၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢလံာ်တဖၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.

- Australian Constitution (အီးစတြၢလယါသဲးစးတၢ်ဘျးခိၣ်သ့ၣ်) www.aph.gov.au
- Australian of the Year Awards (အီးစတြၢလယါတနီၣ်တဘျီတၢ်မၤလီၤကပီၤ) www.australianoftheyear.org.au
- 'Bringing them home' တၢ်ဟံၣ်ဖျါ www.humanrights.gov.au
- Commonwealth ကရၢဒီးတၢ်ဟံၣ်ကီၤဒီသဒါအလီၤတဖၣ် www.environment.gov.au
- အ့တၢ်နဲးတၢ်ပူၤဖျးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်-www.esafety.gov.au
- ဟံၣ်ပူၤဃီပူၤမ့တမ့ၢ်ဟံၣ်ဖိဃီတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး တၢ်ဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤ www.respect.gov.au, www.1800respect.org.au, www.dss.gov.au/women/help-is-here-campaign
- ပုၤအီးစတြၢလယါဖိလၢအမံၤဟူသၣ်ဖျါတဖၣ် The Australian Dictionary of Biography (အီးစတြၢလယါပုၤကညီအဂ့ၢ်အကျိၤအလံာ်ခီယုၢ်) adb.anu.edu.au
- List of Bills currently before parliament တၢ်သိၣ်တၢ်သီမၤတၢ်ခဲအံၤလၢပဒိၣ်ထုးထီၣ်အစရီၤ www.aph.gov.au
- Parliament of Australia (အီးစတြၢလယါအဘျီၣ်ခိၣ်) www.aph.gov.au
- Parliamentary Education Office (ဘျီၣ်ခိၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဝဲၤဒါး) www.peo.gov.au
- Public Holidays (ကမ့ၢ်နံၤသဘူတဖၣ်) www.australia.gov.au
- တၢ်ကွၢ်တလီၤထီဒါ ကလုာ်န့ၣ် humanrights.gov.au
- Apology to Australia's Aboriginal and Torres Strait Islander peoples (တၢ်ဃုာ်တၢ်ကမၢ်ဆူအီးစတြၢလယါ ထူလံာ်ဖိတဖၣ်အအိၣ်) www.australia.gov.au

တစ်စံးဘျူးစံးဖိုဉ်

တၢ်ဂီၤလၢလၢာ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနီၤဖျိဃုာ်ဒီးတၢ်စံးဘျူးဘၣ် Department of Agriculture, Water and the Environment (ဝဲၤကျိၤလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖး,ထံဒီးခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်)-

ကဘျူးပၤ 50 Tasmanian အပူၤမုၢ်ကနၢ

တၢ်ဂီၤလၢလၢာ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနီၤဖျိဃုာ်ဒီးတၢ်စံးဘျူးဘၣ် Department of Home Affairs (ဝဲၤကျိၤလၢထံလီၤကီၢ်ပူၤအဂ့ၢ်အဝီတဖၣ်)-

ကဘျူးပၤ 5 တၢ်ကဲထီၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိအမူး Albert Hall, Canberra

ကဘျူးပၤ 5 အီးစတြလယါအထံဖိကီၢ်ဖိအလၢအံၤသး

ကဘျူးပၤ 11 Smoking Ceremony (ထူလံၤအမူးဆိးကဲထီၣ်မုၢ်အူအလုၣ်), Canberra

ကဘျူးပၤ 34 ဟံၣ်ဖိဃိဖိအီးစတြလယါအထံဖိကီၢ်ဖိအမူး, Canberra

တၢ်ဂီၤလၢလၢာ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနီၤဖျိဃုာ်ဒီးတၢ်စံးဘျူးဘၣ် National Archives of Australia (ထံကီၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျိဃုာ်ဃာ်လံာ်အီးစတြလယါ)-

ကဘျူးပၤ 51 ဖိသၣ်တဖၣ်လၢသီအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲ NSW – ကလံၤအကျိၤတၢ်ဂီၤအံၤတၢ်ဒိန့ၢ်အီၤဖဲ ၁၉၆၂ (ref: A1200:L42511)

ကဘျူးပၤ 60 Dick Smith, Civil Aviation Authority (ထံဖိကီၢ်ဖိမူဖးဖိအပဒိၣ်ပုၤ)ပုၤဟံၤလီၤဆ့ၣ်နီၤ, ၁၉၉၁ (ref: A6135:K23/5/91/1)

ကဘျူးပၤ 65 Abel Tasman အဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢ New Holland, ၁၆၄၄ (ref: A1200:L13381)

ကဘျူးပၤ 68 စံၣ်စါန့ၣ်တၢ်ဂီၤလၢအမုၢ်တၢ်ခူၣ်ထူလၢအီးစတြလယါအပူၤဖဲ ၁၈၅၁ (ref: A1200:L84868)

ကဘျူးပၤ 70 'Afghan' cameleers လၢအီးစတြလယါအခၢၣ်သး(ref: A6180:25/5/78/62)

ကဘျူးပၤ 77 Sir Edward 'Weary' Dunlop လၢအဝဲၤဒီးအပူၤ, ၁၉၈၆ (ref: A6180:1/9/86/12)

ကဘျူးပၤ 78 ပုၤယူရပုၤသးလီၤသးကျဲဖိဟဲတုၤလၢအီးစတြလယါအပူၤ,အံၣ်ထီၣ်လံာ်ယၢၣ်ပုၤအီးထီၣ်ထးဒၢတဖၣ်ဒီးထီၣ် Flaminia လၢ Cairns, ၁၉၅၅ (ref: A12111:1/1955/4/97)

တၢ်ဂီၤလၢလၢာ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနီၤဖျိဃုာ်ဒီးတၢ်စံးဘျူးဘၣ် National Library of Australia (ထံကီၢ်လံာ်ရဲဒီးအီးစတြလယါ)-

ကဘျူးပၤ 53 Judith Wright အဂီၢ်, ဒုးထီၣ်ရဲလီၤအီၤဖဲ ၁၉၄၀န့ၣ်တဖၣ် (ref: nla.pic-an29529596)

ကဘျူးပၤ 65 ပုၤကဘီဖိအခိၣ်ထံးတဖုလၢအဟဲတုၤဖဲ Sydney Cove, ယနူၤအါရဲၤ ၂၇, ၁၇၈၈, ဒုးကဲထီၣ်အီၤလၢ John Allcot ၁၈၈၈ – ၁၉၇၃ (ref: nla.pic-an7891482)

ကဘျူးပၤ 66 Caroline Chisholm အဂီၢ်, ထုးထီၣ်ရဲလီၤအီၤဖဲ Thomas Fairland ၁၈၀၄-၁၈၅၂ (ref: nla.pic-an9193363)

ကဘျူးပၤ 71 Catherine Helen Spence အဂီၢ်, ထုးထီၣ်ရဲလီၤအီၤဖဲ ၁၈၉၀န့ၣ်တဖၣ် (ref: nla.pic-an14617296)

ကဘျူးပၤ 74 John Simpson Kirkpatrick ဒီးအကသုၣ်ယီၢ်, Gallipoli, ၁၉၁၅ (ref: nla.pic-an24601465)

ကဘျူးပၤ 76 Sir Charles Edward Kingsford Smith အဂီၢ်, ထုးထီၣ်ရဲလီၤအီၤဖဲ ၁၉၁၉ ဒီး ၁၉၂၇ အဘၢၣ်စၢၤ (ref: nla.pic-vn3302805)

ကဘျူးပၤ 81 Albert Namatjira လၢ Hermannsburg Mission, Northern Territory အဂီၢ်, ထုးထီၣ်ရဲလီၤအီၤဖဲ ၁၉၄၆ မ့တမ့ၢ် ၁၉၄၇ ခီဖျိ Arthur Groom (ref: nla.pic-an23165034)

တၢ်ဂီၤလၢလၢာ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနီၤဖျိဃုာ်ဒီးတၢ်စံးဘျူးဘၣ် iStock:

လံာ်အခိၣ်ကု Mimosa တၢ်ကီၢ်ထီၣ်သီအဖီတဖၣ်, ©iStockphoto.com/ST-art (ref: 1135566007)

ကဘျူးပၤ 6 Kangaroo အမိၤဒီးအဖိဖဲ Lucky Bay, Western Australia, ©iStockphoto.com/NeoPhoto (ref: 1142608453)

ကဘျူးပၤ 9 Lake Hume, Victoria, ©iStockphoto.com/tsvibrav (ref: 675826394)

ကဘျူးပၤ 15 အီးစတြလယါလၢာ်သူ ©iStockphoto.com/Alicat (ref: 173691056)

- ကဘိုးပ 17 အီးစတြေလယါအနီတယာ, ©iStockphoto.com/davidf (ref: 471630390)
- ကဘိုးပ 19 ချွန်ကလုာ်အါမံးတီးဖုန်ကွီဖုန်တဖုန်, ©iStockphoto.com/FatCamera (ref: 877714382)
- ကဘိုးပ 23 Australian Parliament House (အီးစတြေလယါဘျီဒို, Canberra, ©iStockphoto.com/felixR (ref: 157193181)
- ကဘိုးပ 33 Group of People (ပုကညီအကရုာ်), ©iStockphoto.com/davidf (ref: 913541808)
- ကဘိုးပ 36 Gavel And Scales Of Justice (တင်တိတင်တြာ်အစီပီးဒီးအတင်ထို), ©iStockphoto.com/studiocasper (ref: 1004781908)
- ကဘိုးပ 37 Diverse Group, ©iStockphoto.com/SolStock (ref: 1203934273)
- ကဘိုးပ 39 Green Wattle Creek fire NSW, Australia, December 2019, ©iStockphoto.com PetarBelobrajdic (ref: 1198579743)
- ကဘိုးပ 47 didgeridoos လာတခဲင်ထိုအလွဲဒီးစု, ©iStockphoto.com/lore (ref: 185011099)
- ကဘိုးပ 48 Bondi အပိာ်လဲင်နီ, Sydney, ©iStockphoto.com/Edd Westmacott (ref: 91095176)
- ကဘိုးပ 49 Sydney Opera House, New South Wales, ©iStockphoto.com/slowstep (ref: 607986870)
- ကဘိုးပ 50 Uluru-Kata Tjuta ထံကီအကရုာ်, Northern Territory, ©iStockphoto.com/bennymarty (ref: 1184425004)
- ကဘိုးပ 63 Uluru, Northern Territory, ©iStockphoto.com/simonbradfield (ref: :539027478)
- ကဘိုးပ 64 Aboriginal ထူလံလော်အဖီခိာ်ဒွဲလ - Saratoga fish, ©iStockphoto.com/Alpen Gluehen (ref: 2761924)
- ကဘိုးပ 75 Walls of Australian War Memorial (အီးစတြေလယါတင်ဒူးအတင်သုာ်နီအဂီပ), Canberra, ©iStockphoto.com/Matt Palmer (ref: 1125736631)

တင်ဂီလော်တဖုန်ဘုာ်တင်ဟ့ာ်လီခိဖုပုာ်ဒီးတင်စံးဘျးဘုာ် Shutterstock:

- ကဘိုးပ 7 ထူလံပုာ်ကလံာ်မဲ Homeground အမူး, Sydney ©shutterstock.com/PomInOz (ref: 345113882)
- ကဘိုးပ 21 ပုဟ့ာ်တင်ဖဲ, ©shutterstock.com/Nils Versemann (ref: 446229916)
- ကဘိုးပ 31 High Court of Australia (အီးစတြေလယါအကီာ်ဘျီထဲ), ©shutterstock.com/Greg Brave (ref: 1051621895)

တင်ဂီလော်အအိာ်တွာ်လော်အဂါခဲလင်ဘုာ်တင်ဟ့ာ်လီခိဖုပုာ်ဒီးတင်စံးဘျးဘုာ်တင်ကရုာ်ကရိ,ပုကညီလော်တဖုန်-

- ကဘိုးပ 24 Commonwealth of Australia Constitution Act (ခိာ်မိဝဲးအီးစတြေလယါသဲစးတင်ဘျးခိာ်သုာ်အတင်သိာ်တင်သီ)၁၉၀၀: Original Public Record Copy, တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ် Gifts Collection, Parliament House Art Collection, Department of Parliamentary Services, Canberra ACT
- ကဘိုးပ 40 Heard Island ဒီး McDonald Islands တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ် Australian Antarctic Division © Commonwealth of Australia, ပုဒိတင်ဂီ L. E. Large (ref:1892A2)
- ကဘိုးပ 52 Sir Donald Bradman တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ် Bradman Museum of Cricket. Sir Donald Bradman ဖျီာ်ဝဲဒုာ်အ Australian Test အခိာ်ဖျီာ်ဒီးဒိအဂီပ ၁၉၃၁-၃၂ Australian အတင်ဆာ်ကတီာ်
- ကဘိုးပ 54 တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ်စံးဖျီာ်ဘုာ် National Australia Day Council
- ကဘိုးပ 55 Professor Fred Hollows တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ် Fred Hollows Foundation, ပုဒိတင်ဂီ Frank Violi
- ကဘိုးပ 56 Dr James Muecke AM တင်ဂီ australian of the Year Awards
- ကဘိုးပ 56 Professor Michelle Simmons တင်ဂီအဂီာ်တင် စံးဘျးဘုာ်စံးဖျီာ်ဘုာ် National Australia Day Council
- ကဘိုးပ 61 Dr Catherine Hamlin AC တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ် Hamlin Fistula Relief ဒီး Aid Fund
- ကဘိုးပ 71 Lord Lamington စံးကတိလီတင်ဖဲ Federation Day အကရုာ်အအိာ် Brisbane, ၁၉၀၁, တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ်ကီာ်စံးအလံာ်ဒီးဒီး: Queensland, ပုဒိတင်ဂီ H.W. Mobsby (ref: 47417)
- ကဘိုးပ 72 Edith Cowan တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ်စံးဖျီာ်ဘုာ် National Museum of Australia
- ကဘိုးပ 73 Dorothea Mackellar တင်ဂီအဂီာ်တင်စံးဘျးဘုာ်စံးဖျီာ်ဘုာ် State Library of NSW
- ကဘိုးပ 76 Soup kitchen အတင်ဂီစံးဘျးဘုာ် ကီာ်စံးအလံာ်ဒီးဒီး New South Wales (Mitchell လံာ်ဒီးဒီး). ကွီဖုတဖုာ်ရဲာ်လီအသးလာ်ကသုာ်ဒီးကီာ် လော်ဟ့ာ်ဒူးအိာ်ကလီအီ, Belmore ကလံးစံးကရုာ်အကီ, NSW, 2 အီကူး ၁၉၃၄, ဘုာ်တင်ဒီးနီအဂီလော် Sam Hood (ref: H&A 4368)
- ကဘိုးပ 77 ပုသုးဖျီာ်ဒီးလော် Kokoda Track အလီစံးဘျးဘုာ် Australian War Memorial (ref: 014028)
- ကဘိုးပ 81 Eddie Mabo image reproduced with the permission of Bernita and Gail Mabo
- ကဘိုးပ 82 Dr Victor Chang အတင်ဂီစံးဘျးဘုာ် Victor Chang သးဖျီာ်ဂုာ်တင်ယုသုာ်ညါအတင်ကရုာ်ကရိ

Handwriting practice lines consisting of 20 horizontal dotted lines.

